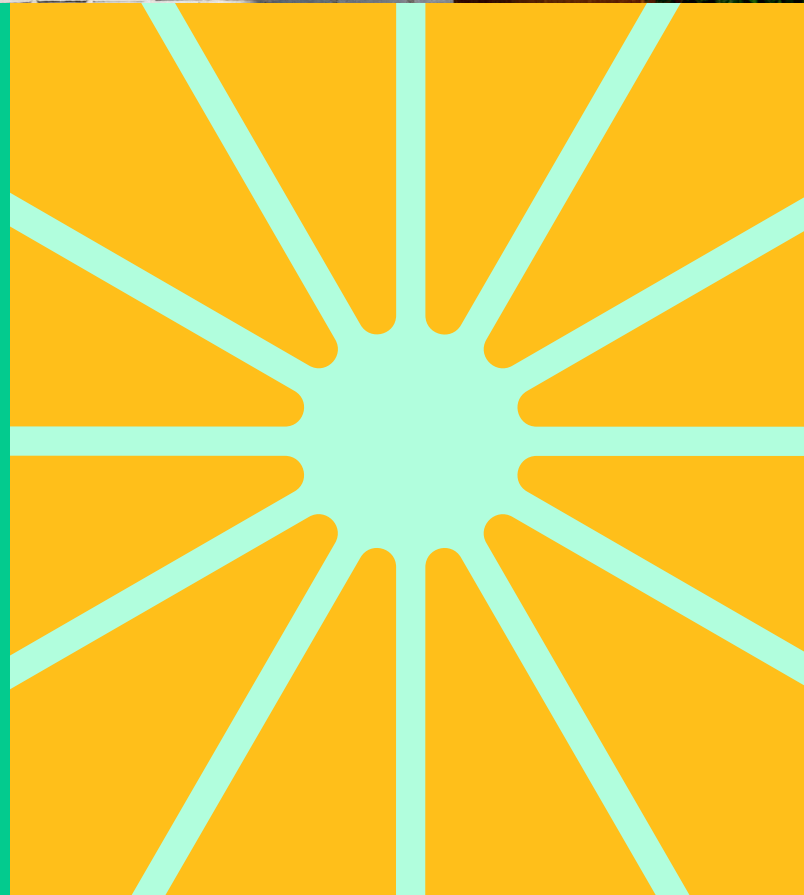

Laten
we samen
de stad
schitteren!

INHOUDSOPGAVE

1. Voorwoord

2. Samenvatting

Overheidsinstanties, gebruikers, de privé sector: ze gaan samen de uitdaging van de stedelijke netheid aan	9	14 duidelijk geïdentificeerde kerndoelstellingen, toegewezen aan de actor die instaat voor de vooruitgang ervan	10
Gedeelde visie op stedelijke netheid	9	Kenmerkende maatregelen van de strategie voor stedelijke netheid	12

3. Inleiding en achtergrond

Geschiedenis van de strategische planning inzake netheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	17	Overbezetting van woningen	18
Rechtvaardiging van deze strategie voor stedelijke netheid	17	Een groot verloop van bewoners	18
Een aantrekkelijker leefomgeving in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met minder vervuiling in de straten	17	Hoge dichtheid als gevolg van een groeiende bevolking	18
Een beter leefmilieu, meer biodiversiteit en minder zwerfvuil	17	Een gevarieerde typologie van wijken	18
Een strategie geworteld in de Brusselse realiteit	17	Het co-constructieproces van Clean.brussels	21
Een kosmopolitisch gebied	18	Participatie van de burgers	21
		'Clean.brussels'-label voor maatregelen, om de strategie een sterke identiteit te geven	22
		Uitvoeringsmethodologie	22

4. Doelstellingen en operationele maatregelen

Verantwoordelijkheid van de overheid	25	Bureau en secretariaat van de Raad	27
Samenwerkingsraad Gemeenten-Gewest inzake Stedelijke Netheid	27	Forum en thematische vergaderingen	28

Sluikstorten verminderen door oplossingen te promoten voor de verwijdering van grofvuil en ander specifiek afval

Zwerfvuil op de grond – o.a. voedselverpakkingen – in de openbare ruimte terugdringen

Het aantal in de openbare ruimte weggegooid sigarettenpeuken aanzienlijk verminderen

De overheden en actoren belast met stedelijke netheid aanzetten om het goede voorbeeld te geven op milieugebied

Anticiperen op de stad van morgen door stadsplanning, uitrusting en servicepraktijken die netheid bevorderen

Gebruikers responsabiliseren als stedelijke netheidsactoren

Communicatie: de communicatietechnieken diversifiëren naargelang van het doelpubliek om de gebruikers te informeren, te overtuigen en aan te zetten hun gedrag aan te passen voor meer netheid in de openbare ruimte

Participatie: aanmoediging van publieke participatie en betrokkenheid voor een betere stedelijke netheid

Voorlichting: concrete acties op openbare plaatsen, in scholen en verenigingen om mensen voor te lichten over stedelijke netheid en respect voor het milieu

Repressie: systematischer toepassen van boetes of andere strafmaatregelen en hierover communiceren om vervuilend gedrag in de openbare ruimte terug te dringen

Responsabilisering van bedrijven als actoren van stedelijke netheid

De afvalproductie verminderen en de mechanismen ter uitbreiding van de producentenverantwoordelijkheid efficiënter maken

De economische sector, inclusief winkels, straatverkopers en horeca, aanmoedigen om zwerfvuil in de openbare ruimte te voorkomen en te bestrijden

5. Concrete initiatieven

6. Bijlagen

Bijlage 1 :
Bibliografische referenties

Bijlage 2 :
Meer informatie over het co-constructieproces van de Strategie voor stedelijke netheid

Bijlage 3 :
Getuigenissen van deelnemers

Bijlage 4 :
Lijst van actoren die zijn uitgenodigd om deel te nemen aan het co-constructieproces

Bijlage 5 :
Gedragswetenschappen om te innoveren in de strijd tegen vervuiling

Bijlage 6 :
Grafische resultaten van het burgeronderzoek

Bijlage 7 :
Resultaten van de burgerfora

Voorwoord

Minister van Leefmilieu en Netheid

Stedelijke netheid is een belangrijke uitdaging voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Een uitdaging waarvan het resultaat echter onzichtbaar is: een schone stad is een stad zonder vuil, sigarettenpeuken, kauwgom op de grond, bekladde muren, omgegooide vuilnisbakken, hondendrollen, enz. Stedelijke netheid is nochtans een essentieel element van onze leefomgeving en ons welzijn. Veel burgers noemen het gebrek aan netheid als een bepalende factor in de ontevredenheid over de levenskwaliteit, vooral in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Vuiligheid wekt negatieve emoties op en schaadt de aantrekkelijkheid van Brussel en het welzijn van zijn inwoners.

Daarom heb ik besloten om alle actoren die bijdragen tot de netheid in het Brussels Gewest samen te brengen om met hen “clean.brussels”, de eerste gewestelijke strategie voor stedelijke netheid op te stellen. De reiniging van wegen is slechts het zichtbare topje van de ijsberg. Stedelijke netheid omvat ook het sorteren en inzamelen van afval, het beheer van grofvuil om sluikstorten te vermijden, de vermindering van afval voordat het wordt geproduceerd, de inrichting en het beheer van openbare ruimten en infrastructuur, de keuze en het onderhoud van stadsmeubilair, voorlichting, bewustmaking, sensibilisering van de gebruikers, de repressie van onhebbelijk gedrag, enz.

Transversaal kan de strijd voor netheid, om effectief te zijn, zich daarom niet beperken tot publieke actoren die officieel verantwoordelijk zijn voor netheid. Die strijd moet alle actoren van het Brussels Gewest verenigen die hier op de een of andere manier bij betrokken zijn: inwoners, toeristen, pendelaars, handelaars, bedrijven, verenigingen, justitie, gemeenten, enz. – en natuurlijk de gewestelijke instellingen (Net Brussel, Brussel Mobiliteit, Haven van Brussel, MIVB ...). De netheidsagenten werken dagelijks in het algemeen belang en spelen een fundamentele rol bij de bescherming van ons leefmilieu. Hun werk is belangrijk en lovenswaardig. Het moet worden ondersteund door collectieve actie.

De nieuwe gewestelijke “clean.brussels” strategie, werd gezamenlijk ontwikkeld en beschouwt netheid als een gemeenschappelijk goed. Het stippelt het parcours uit, met doelstellingen die door alle betrokken actoren worden gedeeld. Het structureert het optreden van de overheid via duurzame partnerschappen gericht op doeltreffendheid ten aanzien van alle aspecten van netheid.

Samen maken we van Brussel een schoon gewest, voor een betere levenskwaliteit.

Alain Maron, Minister van Klimaattransitie, Milieu, energie, openbare netheid, sociale actie en gezondheid.

Directeur-generaal van Net Brussel

Via haar activiteiten van inzameling, reiniging en valorisatie van afvalstoffen en hulpbronnen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest speelt Net Brussel een centrale rol: het agentschap verbetert de leefomgeving van de burgers en gaat uitdagingen aan op het vlak van gezondheid, milieu en sociaaleconomisch welzijn. De bevolking van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest groeit jaar na jaar. De volumes te verwerken afval nemen toe.

Net Brussel moet zich aanpassen, moderniseren en innoveren om de afvalinzameling, de reiniging en de verwerking van afvalstoffen optimaal te blijven uitvoeren. Het moet zich ook omringen en samenwerken met de verschillende actoren van de stedelijke netheid om een gemeenschappelijk doel bereiken: een betere leefomgeving voor de inwoners van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Openbare netheid is een van de voornaamste bekommernissen van de burgers geworden, want

ze bepaalt hun levensstandaard in de stad. Vandaar het essentiële belang van een ambitieus project. Het plan UP!, het herontwikkelingsplan van Net Brussel, beklemtoonde trouwens al de noodzaak van een strategie voor stedelijke netheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, een strategie die ook na deze legislatuur zou worden uitgevoerd. Deze visie en strategie zijn noodzakelijk om de uitdaging van een duurzame schone stad aan te gaan. Het is ook van essentieel belang om hier alle relevante actoren bij te betrekken.

Stedelijke netheid is ieders zaak: overheid, burgers en privé ondernemingen. Het jaar 2022 luidt een nieuwe vorm van samenwerking in, met de lancering van dit omvangrijke, verenigende en strategische project: een plan om de leefomgeving van onze burgers te verbeteren.

Frédéric Fontaine, Gedelegeerd bestuurder van het Agentschap Net Brussel.

Samenvatting

Overheidsinstanties, gebruikers, de privé sector: ze gaan samen de uitdaging van de stedelijke netheid aan

Deze strategie heeft tot doel het complexe en multifactoriële stedelijke netheidsprobleem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te verbeteren. Het omvat een zeer divers scala aan maatregelen, gericht op de volgende actoren:

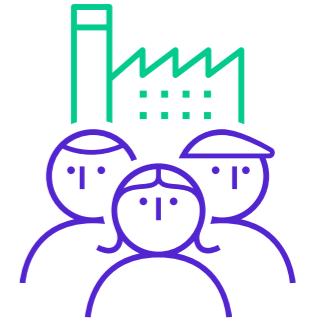
Overheidsbesturen

Een nieuwe coördinatie tussen de actoren moet worden ingesteld, evenals nieuwe infrastructuren en operationele aanpassingen, zowel voor de inzameling van afval als voor de reiniging, om de algemene netheid te verbeteren.

Gebruikers

De verstrekking van informatie, de communicatie, de burgerparticipatie, de bewustmaking en de voorlichting – maar ook de repressie – moeten worden versterkt door rekening te houden met wat de gedragswetenschappen ons leren.

Privé sector

De verantwoordelijkheidszin van de privé sector moet, via verschillende methoden, worden vergroot, zowel bij de preventie van afval als bij de bewustmaking van de consument en de financiering van het opruimen en de verwerking van zwerfvuil.

Gedeelde visie op stedelijke netheid

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wil al deze actoren mobiliseren rond een gemeenschappelijke visie:

“In 2030 is het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een aantrekkelijk en duurzaam stedelijk gebied geworden die iedereen een aangename leefomgeving en samenleving biedt. De openbare ruimte wordt ervaren als een gemeenschappelijk goed. Stedelijke netheid is een echte gewestelijke zaak geworden. De overheidsdiensten, de gebruikers van de stad (inwoners, werkrachten, toeristen ...) en de privé sector, kortom alle actoren, pakken die op hun niveau aan. Die actoren werken samen in een open systeem met een op coöperatie en flexibiliteit gericht bestuur, zodat iedereen een doeltreffende en innovatieve bijdrage kan leveren. Coördinatie op gewestelijk niveau maakt het mogelijk een gemeenschappelijke strategie te volgen, de samenhang van de genomen maatregelen op elk niveau te verzekeren, middelen te bundelen, collectieve acties uit te voeren en de behaalde resultaten te evalueren”

14 strategische doelstellingen toegewezen aan 3 belangrijke actoren

Bedoeling

- * Verbeteren van de leefomgeving en de aantrekkelijkheid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- * Verbetering van het milieu en de biodiversiteit

Gedeelde Visie

- * Een gemeenschappelijk actieplan
- * Een nieuw bestuur
- * Een evaluatiecultuur

Strategie

- * Een samenwerking van alle betrokken actoren
- * Verankerd in de Brusselse realiteit
- * Geïnspireerd op gedragsstudies

Resultaaten

- * Zichtbaar
- * Positieve invloed op het samenleven
- * Een gezonder en aangener milieue

2021

- * Start van de multistakeholder-werkgroepen voor de gemeenschappelijke ontwikkeling van de clean.brussels-strategie
- * Evaluatie van het overheidsbeleid op het gebied van netheid
- * Gedragswetenschappelijke inzichten in al dan niet aanvaardbare gedragingen t.o.v. netheid

2022

- * Raadpleging van de burgers en participatiefora
- * Opstelling van het strategisch plan
- * Oproepen tot netheidsprojecten van gemeenten
- * Goedkeuring van het strategisch plan

2023 → '25

- * Uitvoering van de concrete acties
- * Jaarlijks toezicht op de voortgang van het strategisch plan

2026 → '30

- * Voortdurende evaluatie van de verschuiving van stedelijke-netheidsindicatoren
- * Actualisering van het strategisch plan met behoud van de wil om Brussel duurzaam schoner te maken

KENMERKENDE MAATREGELEN VAN DE STRATEGIE VOOR STEDELIJKE NETHEID

Het hieronder beschreven participatieve proces produceerde een breed scala aan maatregelen voor de netheid van ons Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Er werden prioriteiten gesteld, die in deze strategie worden toegelicht. Die moeten in een actieplan worden omgezet en uitgevoerd. Talrijke maatregelen zijn al van start gegaan en sommige kunnen worden versterkt.

De 'clean.brussels' strategie identificeert 15 maatregelen als kenmerkend omdat ze voldoen aan een of meer van de volgende criteria: zeer grote impact, innovatief, bijzonder responsabiliserend, bevorderend voor de coördinatie tussen operationele actoren. Ze hebben betrekking op de verschillende prioritaire vraagstukken en worden hieronder toegelicht.

- 1 De **Raad voor Samenwerking tussen Gemeenten en Gewest voor Stedelijke Netheid** instellen die een kader schept voor dialoog en structurele samenwerking tussen actoren
- 2 **Steun aan de Brusselse gemeenten** via een nieuwe projectoproep vanaf 2022 zodat de acties van de belangrijkste overheidsactoren op het gebied van netheid elkaar versterken dankzij hun samenhang.
- 3 Meer gebruik maken van **objectieve indicatoren van stedelijke netheid** om een "kwantitatieve" status van de vervuiling te registreren, problematische locaties te identificeren, reductiedoelstellingen per soort afval vast te leggen en de evolutie van het niveau van netheid in de tijd te meten.
- 4 De taak van de **Public Zone Manager** institutionaliseren om beheeracties uit te voeren in emblematische zones die problematisch zijn op het vlak van stedelijke netheid: inventarisatie, coördinatie, identificatie van verantwoordelijkheden, opvolging van acties van de verschillende actoren (Net Brussel, Brussel Mobiliteit, MIVB, gemeenten, NMBS, Regie der Gebouwen ...).
- 5 Het onderhoud en de **installatie van openbare vuilnisbakken** en andere voorzieningen voor stedelijke netheid optimaliseren en de modellen definiëren die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest moeten worden aanbevolen naargelang van het gebruik van de openbare ruimte. De mogelijkheid om een gewestelijke aankoopcentrale in te zetten voor eventueel geïnteresseerde gemeenten zal worden onderzocht.
- 6 Versterking van het aanbod van "**mobiele Recypark**", projecten rond "weggeefhoeken" en "Proxy Chimik" op strategische punten, in samenwerking met de gemeenten, om Brusselaars in staat te stellen hun grofvuil en huishoudelijk chemisch afval in hun wijk te deponeren (vooral voor degenen die geen voertuig hebben).
- 7 Voor elke **grote nieuwe bouw** in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een specifiek actieplan uitwerken om tijdens de bouwperiode te zorgen voor een correct beheer en inzameling van huishoudelijk en niet-huishoudelijk afval, en voor schone wegen.
- 8 **De behandeling van klachten en interventieaanvragen** door het Agentschap Net Brussel verbeteren, door er belangrijke partners bij te betrekken zoals de Brusselse gemeenten, de MIVB, Leefmilieu Brussel en Brussel Mobiliteit, met het oog op een optimale respons op het terrein en communicatie met de indieners.

- 9 Uitbreiding van de gewestelijke strategie en het programma voor **milieuvoorlichting** op lagere en middelbare scholen over algemeen afvalbeheer (vermindering, sortering, hergebruik en netheid).
- 10 Structureren en formaliseren van **samenwerkingsprotocollen en gedeelde strategieën** tussen het Agentschap Net Brussel, de Brusselse gemeenten, de politiezones en, indien nodig, Brussel Veiligheid en Preventie, om gezamenlijke repressieacties op te zetten op basis van een **controleplan**.
- 11 In samenwerking met de Brusselse gemeenten een **netwerk van netheidsambassadeurs** in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest opzetten om vrijwillige acties voor afvalinzameling te ondersteunen en zodoende de medeburgers te sensibiliseren.
- 12 Een "**moment**" van **stedelijke netheid** in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest organiseren, zoals de voorjaars schoonmaak in Wallonië, met het Agentschap Net Brussel als verbindende actor, in samenwerking met overheids- en privé organisaties en verenigingen, om de Brusselse bevolking te mobiliseren.
- 13 In alle beroepen van de netheidsactoren lessen trekken uit **de psychologische gedragsstudie**⁴ om de doeltreffendheid te verbeteren van de bewustmakings-, communicatie- en repressieacties, en van de infrastructuurkeuzes en de toe-eigening van de openbare ruimte door de gebruikers.
- 14 De interne en externe communicatieacties voortzetten om de **netheidsberoepen te valoriseren**, zowel om de positieve perceptie van die beroepen te versterken bij diegenen die deze opdrachten uitvoeren om de leefomgeving in onze gemeenten en ons Gewest te onderhouden en te verfraaien, als om de Brusselaars regelmatig te herinneren aan het belang van deze jobs en het respect dat dit werk verdient.
- 15 Wetgeving ontwikkelen via een Intergewestelijk Samenwerkingsakkoord om de kosten voor het algemene beheer van de **stedelijke netheid** te laten dragen door producenten, in het bijzonder de verpakkingsindustrie en de tabaksfabrikanten, via de invoering van een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor Single Use Plastics (UPV SUP).

Inleiding en achtergrond

Geschiedenis van de strategische planning inzake netheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Op gemeentelijk niveau bestaan er plannen voor netheid of de bestrijding van gebrek aan burgerzin, opgesteld op initiatief van gemeentelijke netheidsfunctionarissen. In deze plannen valt weinig samenwerking tussen verschillende gemeentelijke grondgebieden te bespeuren, aangezien zij in elke gemeente afzonderlijk verankerd zijn. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werden in de afgelopen twee decennia drie vijfjarenplannen voor netheid opgesteld.¹ De acties van het jongste plan werden niet systematisch geëvalueerd. Er kunnen dan ook geen strategische en operationele aanbevelingen voor het toekomstige plan worden verstrekt. Daarom werd het 2012-2017 plan trouwens niet verlengd.

Rechtvaardiging van deze strategie voor stedelijke netheid

Netheid is echter een essentieel onderdeel van de levenskwaliteit van de Brusselaars. De verbetering ervan is een belangrijke uitdaging voor de Brusselse overheid. De verbetering van de leefomgeving vereist een gemeenschappelijke visie, gedeelde strategische doelstellingen rond stedelijke netheid, een reeks maatregelen en de beoordeling van de resultaten. Iedereen wil immers in een aangename, uitnodigende omgeving leven, waar de ruimten schoon zijn en worden gerespecteerd. Ondanks de dagelijkse inspanningen van de netheidsdiensten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de gemeenten blijft de situatie op het terrein nog te vaak hachelijk en wordt ze als onbevredigend of zelfs zeer onbevredigend ervaren.

Een aantrekkelijkere leefomgeving in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met minder vervuiling in de straten

Welzijn en leefomgeving van de bewoners

Vervuilde openbare ruimten kunnen een negatief effect hebben op het welzijn van de burgers, vooral als het afval permanent aanwezig is. Meer bepaald hebben plaatsen die er verwaarloosd uitzien een negatieve invloed op de gemeenschapszin en het welzijn, met inbegrip van de geestelijke gezondheid. Plaatsen die er schoon en aantrekkelijk uitzien, genereren daarentegen positieve emoties en

stimuleren fysieke activiteit en sociale interactie. In het enquêteverslag 2020 van het Brusselse Observatorium voor Preventie en Veiligheid staat dat gebrek aan netheid en gebrek aan burgerzin belangrijke problemen zijn voor 7 op de 10 Brusselaars. Zo vindt 72% van de inwoners netheid en respectloos/asociaal gedrag een tamelijk of zeer belangrijk probleem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Aantrekkelijke plaatsen en winkels

Vuile openbare ruimten hebben ook negatieve financiële gevolgen – en een impact op de prijzen van onroerend goed en de commerciële activiteit. De frequentie van strafbare feiten neemt toe en het toerisme keert die buurten de rug toe. Handelszaken in een vervuilde zone mogen een negatief effect verwachten op hun imago, verkoop en inkomsten.

Een beter leefmilieu, meer biodiversiteit en minder vervuiling

Het verband tussen allerlei afval in de oceanen en de netheid van onze stedelijke omgeving wordt soms over het hoofd gezien. Volgens verschillende milieuverenigingen is 80% van het afval in zee afkomstig uit het binnenland. Sigarettenpeuken zijn bijvoorbeeld een ware plaag voor het milieu omdat er wereldwijd weinig concrete maatregelen zijn genomen voor de inzameling en verwerking ervan.

Een strategie geworteld in de Brusselse realiteit

Deze strategie houdt rekening met de specifieke kenmerken van netheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om zo snel mogelijk de gewenste resultaten te bereiken. De psychologische gedragsstudie over netheid in de openbare ruimte in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Égérie en Behaven – 2021) vormt de belangrijkste bron van onderstaande informatie. Gedragswetenschappen bieden belangrijke kennis voor alle maatregelen op het gebied van netheid. Dit geldt trouwens voor de meeste gebieden die gedragsveranderingen vereisen.

Een kosmopolitisch gebied

Als nationaal en internationaal aantrekkingspunt onthaalt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest pendelaars, toeristen en occasionele bewoners of bezoekers (studenten, werkkrachten, mensen zonder

¹ Het eerste tussen 1999 en 2004, het tweede tussen 2005 en 2010 en het derde tussen 2012 en 2017.

papieren, enz.) die niet voorkomen in de officiële verblijfsstatistieken, maar die allemaal gebruikers zijn van de stad en wier aanwezigheid ook een impact heeft op de netheid van de stad. De stad moet dus het hoofd bieden aan een zeer gemengde bevolking, met zeer uiteenlopende gewoonten, talen en culturele referenties wat betreft de perceptie en de toe-eigening van de openbare ruimte. Er moeten dus nieuwe communicatiestrategieën worden ontwikkeld om de bevolking te informeren over afvalbeheer en stedelijke netheid.

Overbezetting van woningen

De woningmarkt kenmerkt zich door oude gebouwen, vaak in slechte staat. Ze staat onder spanning ondanks de ontwikkeling van ambitieuze openbare vastgoedprogramma's. Door de neiging om woningen op te splitsen en met te veel mensen te bewonen, zijn ze soms te klein om afval of grofvuil te bewaren, vooral bij de 20% Brusselaars die geen toegang hebben tot een private buitenruimte zoals een terras of een tuin².

Een groot verloop van bewoners

Tegelijkertijd is een deel van het gerenoveerde gebouwenbestand een doelwit voor investeerders geworden. Dit heeft een aanzienlijke residentiële mobiliteit van een deel van de expat-bevolking³ veroorzaakt. De situatie leidt tot een hoog percentage verhuizingen en een grotere hoeveelheid afval, maar ook tot de noodzaak om nieuwkomers in de wijken voortdurend te herinneren aan de regels inzake afvalbeheer en openbare netheid. Het relatief lage percentage eigenaars-bewoners (en dus een hoog percentage huurders) leidt ook tot een geringer gevoel van verbondenheid met de wijk waarin men woont en van betrokkenheid bij de uitdagingen van de wijk, waaronder netheid.

Hoge dichtheid als gevolg van een groeiende bevolking

Wegens de aanhoudende bevolkingsgroei in de afgelopen 15 jaar is het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een dichte, relatief jonge en kosmopolitische stad met een actieve en mobiele bevolking. De dynamiek en de dichtheid van het

Brussels Hoofdstedelijk Gewest verschillen sterk van wijk tot wijk. Op gemeentelijk niveau telt Sint-Joost 23.358 inwoners/km² en Watermaal-Bosvoorde 1.952 inwoners/km². Op gewestelijk niveau zijn er 7.501 inwoners/km². De Brusselse bevolking telde op 1 januari 2021 1.219.970 inwoners op 162 km².⁴

Deze bevolking is dan ook trendsetter voor veranderingen in levensstijl en consumptiegewoonten, met een zeer grote invloed op de stedelijke netheid:

- * Enerzijds eerder negatief met bijvoorbeeld consumptie onderweg, de ontwikkeling van nieuwe afvalgenererende producten, de hyperconsumptie; •
- * Anderzijds eerder positief, zoals de integratie van milieucriteria in aankoop- en consumptiegedrag (tweedehands kopen, repareren, minder weggooien, beter sorteren, enz.) en collectieve gedragingen (groepsaankopen, burgerinitiatieven zoals Repair Café of Clean Up, enz.).

Tegen 2030 zal het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 1,25 miljoen inwoners tellen. Hoewel deze demografische groei vertraagt, voorzien de prognoses nog steeds een toename van de bevolking in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met 10% tussen nu en 2070 (ten opzichte van 1 januari 2020), een toename van het aantal huishoudens en van hun gemiddelde grootte.⁵

Een gevarieerde typologie van wijken

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kenmerkt zich ook door een zeer gevarieerde typologie van de openbare ruimte: van kleine smalle straatjes tot boulevards, winkelstraten, pleinen en kruispunten en, meer recent, voetgangerszones en ontmoetingszones⁶. Objectief kan worden vastgesteld dat dichtbevolkte en drukbezochte wijken vaker onderhevig zijn aan vervuiling, wat hoofdzakelijk verband houdt met de overvloed aan activiteiten op deze plaatsen (zoals winkelstraten) en de bezetting van deze openbare ruimtes (zoals tijdens markten).

Groenvoorzieningen zijn ook gebieden waar veel afval wordt weggegooid. De netheid van groene

gebieden moet dus ook in de analyse worden meegenomen. Brussel is een groene stad. De groene ruimtes beslaan bijna 8.000 hectare, d.w.z. 50% van het gewestelijk grondgebied⁷. De parken, tuinen en bossen die voor het publiek toegankelijk zijn, beslaan 2.779 hectare (ongeveer 18% van de oppervlakte van het Gewest). De inrichting en het

beheer van deze 2.779 hectare zijn verdeeld tussen de gewestelijke besturen (Leefmilieu Brussel, maar ook Brussel Mobiliteit voor bepaalde pleinen, wegbermen, bepaalde bomen, enz.), de gemeentelijke besturen (Warandepark, Josaphatpark, Terkamerenbos, enz.) en de Koninklijke Schenking (vijver van Bosvoorde, enz.)⁸.

PSYCHOLOGISCH GEDRAGSONDERZOEK⁹

Motivering en doelstelling

Om een beter inzicht te krijgen in het gedrag van de gebruikers in de openbare ruimte wat betreft stedelijke netheid, werd een eerste grote studie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest besteld door het Agentschap Net Brussel, die eind 2021 werd afgerond.

De studie moest de volgende drie vragen beantwoorden:

- 1 Welke factoren beïnvloeden (on)net gedrag?
- 2 Zijn er situaties die leiden tot meer vervuiling?
- 3 Welke “corrigerende” maatregelen moeten worden genomen?

Benadering

Om deze vragen te beantwoorden gebruikte de studie instrumenten en technieken om een volledig inzicht te krijgen in de factoren die (on)net gedrag beïnvloeden en om zowel wetenschappelijke als praktische oplossingen te definiëren om goed gedrag aan te moedigen.

Meer specifiek:

- * Om een volledig inzicht te krijgen in de factoren die (on)netheid bewust of onbewust beïnvloeden, berustte de analyse op een overzicht van de wetenschappelijke literatuur over netheidsgedrag, en op een kwalitatief en etnografisch onderzoek bij gebruikers en deskundigen op het gebied van stedelijke netheid. Om vervolgens de meest relevante en robuuste oplossingen te definiëren, werden in de studie de strategieën geïdentificeerd die door de wetenschap als het meest doeltreffend worden beschouwd, en werden samen met de belanghebbenden interventies ontwikkeld om tot oplossingen te komen die ook pragmatisch zijn.

2 Dedicated. (2020), Studie naar de meningen en het gedrag van Brusselaars voor de veerkracht van hun stad in de context van de Covid-19 gezondheids crisis. https://cdn.bosa.belighted.com/bosa-cities/uploads/decidim/attachment/file/168/Bruxelles_r%C3%A9siliante_post_Covid-19_-_Pr%C3%A9sentation_finale_-_02.09.20.pdf

3 BSI Samenvatting. Huisvesting in Brussel: Diagnose en uitdagingen, Brussels Studies, Nummer 99

4 BISA van perspective.brussels (2021)

5 FPB, 2021, https://www.plan.be/uploaded/documents/202103310840190.FOR_POP2070_12389_F.pdf

6 PYBLIK, 2017 <http://www.publicspace.brussels/>

7 Leefmilieu Brussel, 2021, <https://be.brussels/culture-tourisme-loisirs/parcs-espaces-verts#:~:text=Bruxelles%20compte%20plus%20de%208000,10%20%25%20en%20centre%20ville.>

8 <https://environnement.brussels/thematiques/espaces-verts-et-biodiversite/les-parcs-et-jardins/la-gestion-des-espaces-verts>

9 Meer informatie over hoe gedragswetenschappen van invloed kan zijn op de strijd tegen onethed, in bijlage 5.

Stakeholders

De stakeholders van openbare netheid in BHG, namelijk: Net Brussel, Leefmilieu Brussel, de Brusselse gemeenten, de vereniging van steden voor stedelijke netheid, Shopera, Wallonie Plus Propre - Be WaPP, MIVB, het stedenbouwkundig bureau City Tools, BISA, en een lid van het kabinet Maron

Deliverables

Deze studie identificeerde een honderdtal wetenschappelijk bewezen oplossingen, vooraf geëvalueerd door de stakeholders en die kunnen worden toegepast op de volgende combinaties van plaatsen en afval:

- * **(Winkel)straten:** consumentenafval, sigarettenpeuken, karton, huishoudelijk afval
- * **Parken en openbare pleinen:** consumentenafval, sigarettenpeuken
- * **Omgeving van scholen:** consumentenafval, sigarettenpeuken
- * **Glasbollen:** glas en ander afval
- * **Tram-/bushaltes:** sigarettenpeuken
- * **Metrostations:** consumentenafval

Met deze elementen kunnen concrete acties op het terrein worden uitgevoerd in het kader van uitrol van het plan 'clean.brussels'. Het is van essentieel belang rekening te houden met het transversale karakter van de problematiek van de stedelijke netheid en met het feit dat initiatieven in verband met een thema, een probleem of een soort afval kunnen worden uitgevoerd via preventieve acties door afvalvermindering aan de bron, afvalbeheer, straatreiniging, bewustmaking van de doelgroepen, repressie van onnet gedrag of het ter beschikking stellen van aangepaste infrastructuur en stadsmeubilair.

Het co-constructieproces van Clean.brussels

De start van het proces werd in februari 2021 goedgekeurd door de Brusselse regering. Dit gebeurde aan de hand van een SWOT-diagnose en de identificatie van prioritaire projecten die in 2020 werden geselecteerd, met name op basis van een bijdrage gevraagd aan de 19 Brusselse gemeenten. Om deze gemeenschappelijke ambitie te verwezenlijken, was het van essentieel belang om alle betrokken actoren (zie hieronder en in de bijlage voor meer details) te laten samenwerken met gedeelde doelstellingen en een uitstekende coördinatie.

In deze geest werd de ontwikkelingsmethode van de strategie voor stedelijke netheid opgezet als een samenwerkingsverband, waarbij wordt ingespeeld op de realiteit ter plaatse en wordt getracht concrete antwoorden te geven op korte, middellange en lange termijn.

De lijst van meer dan 300 mensen die werden uitgenodigd om deel te nemen aan het ontwikkelingsproces van clean.brussels getuigt van het aantal en de diversiteit van actoren die op de een of andere manier betrokken zijn bij de netheidsproblematiek in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en die dus oplossingen kunnen aandragen. De gemeenten, Net Brussel, Brussel Mobiliteit, Leefmilieu Brussel, Brulocalis, Politiezones, Brussel Preventie en Veiligheid, Fost Plus, WalloniePlusPropre, GSOB, BECI, NMBS, MIVB, BISA, Shopera, buurtcomités, Recupel, Fevia, Denuo, de tabakssector of de federatie Ressources zijn enkele voorbeelden.

In de praktijk zijn bij de problematiek van de stedelijke netheid – die, zoals we weten, veel verder reikt dan netheidstaken – tal van andere openbare en privé actoren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betrokken. Dit maakt het beheer soms complex en vereist veel coördinatie tussen operationele actoren op verschillende bestuursniveaus. Het is dus van groot belang de rol en de taken van de betrokkenen te verduidelijken om een optimaal onderhoud van de openbare ruimte te garanderen, om “grijze zones” uit te sluiten en om te vermijden dat verantwoordelijkheden tussen actoren worden doorverwezen.

Participatie van de burgers

Burgerparticipatie staat centraal in het overheidsoptreden en -beleid. De invoering van kwalitatieve participatieprocessen voorafgaand aan en tijdens de belangrijkste fasen van projecten garandeert een betere kwaliteit ervan en een grotere sociale cohesie. De burgerparticipatie aan het co-creatieproces van de clean.brussels-strategie berust op de idee dat de inwoners van het Brussels Gewest beschikken over een collectieve terreinexpertise op het gebied van openbare netheid, die voortkomt uit hun ervaring met het leven in hun wijk. In die geest heeft de clean.brussels-strategie baat gehad bij de bijdragen en visies van de Brusselse bevolking, via twee participatiemechanismen:

- * Ten eerste is tussen 16 maart en 30 april 2022 op grote schaal een enquête verspreid op sociale netwerken, met een dertigtal gesloten vragen om de gevoeligheid van inwoners en gebruikers voor openbare netheid te meten. Aan het einde van die vragenlijst konden de respondenten hun suggesties voor een betere openbare netheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vermelden. Dankzij het gebruik van verschillende communicatiekanalen heeft de online-enquête 3.658 respondenten bereikt (van wie 2.913 personen de enquête volledig hebben ingevuld: 8 % Nederlandstaligen, 25 % Engelstaligen en 67 % Franstaligen). De resultaten van de enquête zijn te vinden in bijlage 6.
- * In tweede instantie hadden de deelnemers aan de enquête de mogelijkheid om zich in te schrijven voor een discussieforum om dieper op het thema in te gaan. Dat forum heeft plaatsgevonden op twee ochtenden, namelijk op 7 en 21 mei 2022, en is bijgewoond door ongeveer dertig personen. De resultaten van de fora zijn te vinden in bijlage 7.

Daarom staan in de tekst van de clean.brussels-strategie de maatregelen met de meeste steun van de burgers aangeduid met het logo “gesteund door de bevolking”.

'Clean.brussels'-label voor maatregelen, om de strategie een sterke identiteit te geven

De Samenwerkingsraad Gemeenten-Gewest inzake Stedelijke Netheid zal de maatregelen uitvoeren via een strategie die een gemeenschappelijke basis legt en een duidelijke richting geeft aan alle actoren die zullen deelnemen aan de uitrol, tussen nu en 2025, met een visie tot 2030.

Deze strategie claimt een sterke en positieve identiteit, die de ambitie draagt, alle betrokken actoren verenigt en mobiliseert, en iedereen motiveert om de strategie na te leven. Om onmiddellijk begrijpelijk en aantrekkelijk te zijn, is de gekozen naam:

Uitrolmethodologie

* Fasering van de maatregelen

De lanceringsstrategie is essentieel. Niet alle maatregelen moeten in één keer en zonder onderscheid worden gelanceerd. Er moet eerst een uitvoeringsstrategie worden ontwikkeld, om het juiste moment te bepalen waarop de verschillende maatregelen moeten worden gelanceerd. Het doel is een **realistisch, evenwichtig en in de tijd gespreid plan**. Acties die een lange aanlooptijd vergen (of waarvan de zichtbare effecten op het terrein langer op zich zullen laten wachten), zullen al in 2022 van start gaan, terwijl andere, snellere acties in 2023 of zelfs 2024 zullen beginnen, afhankelijk van de beschikbaarheid van essentiële middelen.

* Projectfiches per maatregel

Als eerste stap zullen projectfiches worden ontwikkeld voor elke maatregel van het plan dat vanaf 2022 van start gaat. In deze fiches wordt de informatie opgenomen die nodig is voor de follow-up van de maatregel: de overheidsdiensten die het project uitvoeren (piloot en partners), de projectleider, de timing, het budget, de uitrolfasen van de maatregel en de indicatoren voor de follow-up en de resultaten. Deze fiches worden voor elke maatregel samengesteld met de aangewezen projectleider.

* Aansturing via een dashboard

De aansturing van de strategie en het toezicht op de maatregelen zullen gebeuren via een dashboard die de indicatoren verzamelt. Die biedt een overzicht per maatregel evenals een bredere monitoring van de strategie voor stedelijke netheid, met een beoordeling per doelstelling.

* Jaarlijkse monitoring van het plan

De jaarlijkse herziening van het plan heeft twee doelstellingen: ten eerste een balans opmaken van het afgelopen jaar, met alle uitgevoerde maatregelen, de resultaten, de effecten op het terrein, enz. Ten tweede een plan voorstellen voor het volgende jaar via de Samenwerkingsraad Gemeenten-Gewest, met de voortzetting van lopende acties en de bevestiging van nieuwe acties.

Een dergelijk plan moet wendbaar zijn. De evaluatie van de verkregen resultaten zal nagaan of de uitgevoerde acties doeltreffend zijn geweest en deze stopzetten indien de resultaten ontoereikend zijn. Sommige maatregelen van het oorspronkelijke plan kunnen na het eerste of tweede jaar worden herzien om gelijke tred te houden met de veranderende context, omgeving en prioriteiten.

Doelstellingen en operationele maatregelen

Drie categorieën actoren worden belicht. Voor elke categorie – namelijk overheidsinstanties, gebruikers en de privé sector – wordt een reeks doelstellingen gedefinieerd. Deze zijn uitgesplitst in concrete maatregelen die tussen 2022 en 2025 moeten worden uitgevoerd. De **15 emblematische maatregelen** worden aangeduid met een sterretje ✨.

Maatregel gesteund door de bevolking

Maatregel geïllustreerd via een concreet initiatief

Verantwoordelijkheid van de overheid

Hoewel netheid ieders zaak is, moeten federale, gewestelijke en lokale overheden vanwege hun status als overheidsinstanties een voorbeeldfunctie vervullen op het gebied van openbare netheid door zich als voorlopers te gedragen, met toonaangevende acties die voor iedereen zichtbaar zijn.

De verschillende hefboomen waarover de overheid beschikt, worden in dit hoofdstuk uitgesplitst in 8 doelstellingen:

<p>1</p> <p>Een doeltreffende en duurzame methode ontwikkelen voor overleg en samenwerking tussen het Gewest en de Gemeenten op het gebied van stedelijke netheid</p>	<p>2</p> <p>De operationele samenwerkingsdynamiek versterken tussen de institutionele actoren belast met stedelijke netheid</p>	<p>3</p> <p>Sluikstorten verminderen door oplossingen te promoten voor de verwijdering van grofvuil en ander specifiek afval</p>	<p>4</p> <p>De aanwezigheid van zwerfvuil op de grond – zoals voedingsverpakkingen – in de openbare ruimte terugdringen</p>
<p>5</p> <p>Het aantal in de openbare ruimte weggegooid sigarettenpeuken aanzienlijk verminderen</p>	<p>6</p> <p>De aanbieder van de vuilniszakken verbeteren en de impact van de ophaling van huisvuil en niet-huishoudelijk afval op de netheid van de straten verminderen.</p>	<p>7</p> <p>De overheden en actoren belast met stadsreiniging aanzetten om het goede voorbeeld te geven op milieugebied.</p>	<p>8</p> <p>Anticiperen op de stad van morgen door stadsplanning, uitrusting en servicepraktijken in te zetten die netheid bevorderen</p>

Elke doelstelling wordt hieronder beschreven en vervolgens opgesplitst in maatregelen die concrete oplossingen voorstellen voor de vastgestelde problemen. Doelstelling 1, die betrekking heeft op de Samenwerkingsraad Gemeenten-Gewest, wordt zeer in detail beschreven, terwijl de andere doelstellingen en maatregelen in een tweede stap na de formele goedkeuring van deze strategie zullen worden uitgewerkt.

DOELSTELLING 1

Een doeltreffende en duurzame methode ontwikkelen voor overleg en samenwerking tussen het Gewest en de Gemeenten op het gebied van stedelijke netheid

Het doel van deze stedelijke netheidsstrategie is een wendbaar en participatief bestuurskader voor te stellen, rekening houdend met de diversiteit van institutionele actoren die op dit gebied optreden, met het gedrag van gebruikers van de openbare ruimte en met de verantwoordelijkheid van alle

actoren, overheid of privé, wat betreft het afval dat in de openbare ruimte terecht komt. Voor een grotere efficiëntie en een verbetering van de leefomgeving moet het overleg tussen de gemeenten en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden geïnstitutionaliseerd.

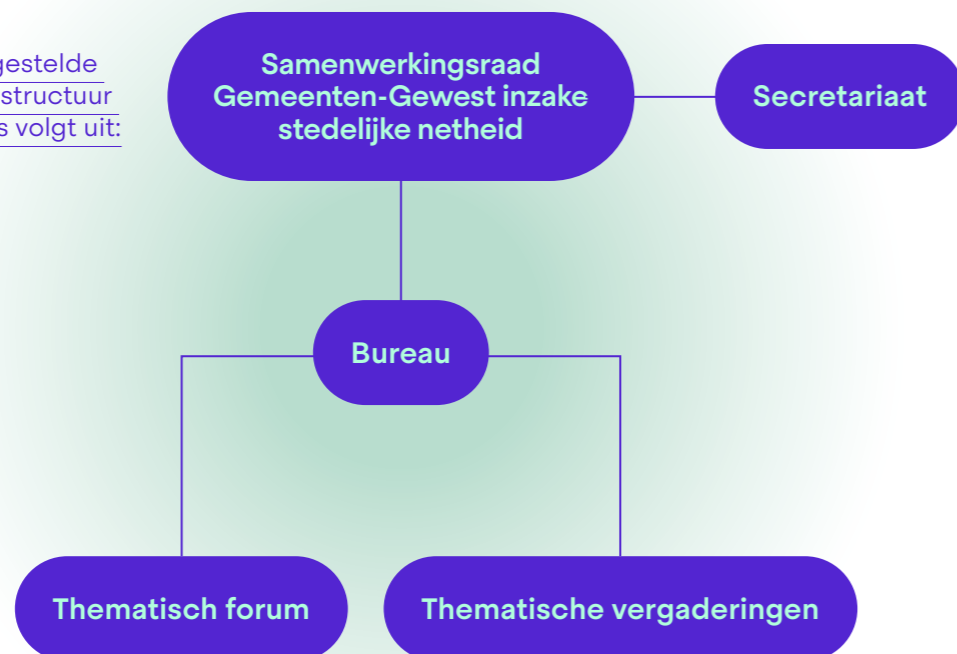
MAATREGEL 1

* **De Raad voor Samenwerking tussen Gemeenten en Gewest voor Stedelijke Netheid instellen die een kader schept voor dialoog en structurele samenwerking tussen actoren**

Deze institutionalisering gaat met talrijke uitdagingen gepaard: het overleg over het gewestelijk netheidsbeleid met de meest betrokken actoren mogelijk maken; de communicatie, de besluitvorming en de samenwerking tussen de institutionele actoren vlotter laten verlopen; de uitvoering coördineren van het actieplan dat uit deze strategie voortvloeit; het netheidsbeleid evalueren aan de hand van verschillende instrumenten om voortdurend vooruitgang te boeken en een verantwoordelijkheidscultuur te ontwikkelen; en inspiratie putten uit goede praktijken op dit gebied en deze in kaart brengen om ze op zo ruim mogelijke

schaal te kunnen overnemen. De verschillende actoren delen immers een gewestelijk grondgebied, zonder hiërarchie tussen het Gewest (netheid, inzameling, openbare werken, ruimtelijke ordening, preventie en veiligheid...) en de gemeenten, maar met complementaire deelaspecten die moeten worden versterkt. Het is duidelijk dat er beter moet worden samengewerkt. Het is dan ook nuttig om binnen een gestructureerd kader een samenwerkingsmodus op te zetten om de overheidsdiensten efficiënter te maken en zo het leefklimaat in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te verbeteren.

De voorgestelde bestuursstructuur ziet er als volgt uit:

Samenwerkingsraad Gemeenten-Gewest inzake Stedelijke Netheid

* **Taak:** Een samenwerkingsorgaan voor de uitrol van de doelstellingen van de strategie voor stedelijke netheid zodra die is goedgekeurd door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering. Op dit niveau vindt het overleg plaats over het gewestelijk beleid inzake netheid, worden de beslissingen genomen over de samenwerking tussen de gemeenten en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest binnen het institutionele en budgettaire kader dat door de regering is vastgelegd, en worden de nodige keuzes gemaakt over nieuw op te starten (of stop te zetten) projecten en over de mandaten van de projectleiders in de betrokken organisaties¹⁰. De Raad ontvangt elk kwartaal input van het strategische dashboard voor netheid (opgesteld door het secretariaat – zie hieronder), aan de hand waarvan hij de voortgang van het plan en de verwezenlijking van de hoofddoelstellingen kan volgen. Elk jaar wordt aan de regering een uitgebreidere evaluatie voorgelegd met de belangrijkste resultaten, inclusief een reeks indicatoren voor de afgelopen periode en aanbevelingen voor de volgende periode, zodat prioriteiten voor het volgende jaar kunnen worden gesteld. In het geval dat de Raad geen consensus kan bereiken, zal die zich tot de Brusselse Hoofdstedelijke Regering wenden om een beslissing te nemen.

* **Samenstelling:** een lid van het kabinet van de minister bevoegd voor Stedelijke Netheid en de belangrijkste gewestelijke instanties die betrokken zijn bij de strategie voor stedelijke netheid, namelijk Net Brussel, Leefmilieu Brussel of Brussel Mobiliteit, alsook de Brusselse gemeenten, vertegenwoordigd door de schepenen van netheid, Brulocalis en de coördinator van de strategie voor stedelijke netheid.¹¹

* **Voorzitter:** de minister belast met de stedelijke netheid of zijn vertegenwoordiger.

* **Ondervoorzitter:** Brulocalis of een duo van schepenen volgens de voorkeuren van de gemeenten.

* **Vergaderfrequentie:** driemaandelijks in het 1e jaar. Deze frequentie kan in de loop van de tijd worden aangepast.

* **Aandachtspunten:**

- Gezien het grote aantal betrokken actoren is het belangrijk de doeltreffendheid van deze structuur

en de werking ervan te garanderen. Daarom zal een intern reglement worden opgesteld om de werking ervan te formaliseren, met inbegrip van het besluitvormingsproces en de opvolging van de aangegeven verbintenissen. Het bureau, dat hieronder wordt beschreven, zal ook een sleutelrol spelen bij het perfect voorbereiden van de verschillende vergaderingen.

- De Raad moet tot concrete resultaten op het terrein kunnen leiden. Daarom is het van essentieel belang dat de terreindeskundigen en de thematische werkgroepen ten volle worden betrokken, om de door de Raad genomen beslissingen te steunen en de uitrol ervan te begeleiden. Dat is een van de belangrijkste taken van het operationele luik van de Raad, waarvan de werking hieronder wordt beschreven ("Forum en thematische vergaderingen").
- De Samenwerkingsraad moet er ook op toezien dat de problemen op het terrein worden opgelost door een vruchtbare en dagelijkse samenwerking tussen de verschillende diensten die bij de stedelijke netheid betrokken zijn. Tot slot wordt toegevoegd dat de samenwerking op het niveau van elke gemeente opnieuw moet worden bekeken. Die samenwerking op lokaal niveau moet bovendien worden afgestemd op de samenwerking op gewestelijk niveau via de Samenwerkingsraad. Veel onderwerpen die op gewestelijk niveau worden behandeld, zullen immers ook op lokaal niveau een uitwerking hebben.

Bureau en secretariaat van de Raad

Om het werk van de Samenwerkingsraad Gemeenten-Gewest inzake Stedelijke Netheid doeltreffend te maken, zal een beperkt bureauteam de vergaderingen van de Raad voorbereiden.

* **Taak van het bureau:** Orgaan belast met de voorbereiding van vergaderingen van de Raad. Het bereidt agendapunten voor en doet voorstellen voor de belangrijkste besluiten die door de Raad moeten worden genomen. Het bureau debatteert en neemt aldus een standpunt in over bepaalde belangrijke punten, die vervolgens aan de Raad zullen worden voorgelegd voor een voorstel van besluit.

* **Samenstelling:** Bestaat uit de minister die bevoegd is voor stedelijke netheid, de belangrijkste gewestelijke overheden, Brulocalis, 2 of 3 vertegenwoordigers van de gemeenten (om de beurt elke 6 maanden) en de coördinator van de strategie voor stedelijke netheid.

¹⁰ De organisaties zullen via hun bevoegde instanties bevestigen dat het mandaat van projectleider binnen hun instelling wordt aanvaard.

¹¹ Deze rol wordt opgenomen door de Strategie voor netheid van het Agentschap Net Brussel.

* **Voorzitter:** van de Raad

* **Ondervoorzitter:** van de Raad

* **Frequentie van de vergaderingen:** volgt de frequentie van de vergaderingen van de Raad (het bureau vergadert 1 tot 2 weken voor de Raad). Er kunnen vaker vergaderingen per videoconferentie worden georganiseerd om belangrijke en dringende zaken te behandelen.

* **Taak van het secretariaat:** het secretariaat heeft een meervoudige taak en treedt op voor alle organen van de Samenwerkingsraad Gemeenten-Gewest inzake Stedelijke Netheid. Zo organiseert het de verschillende vergaderingen van de Raad, het bureau en het forum, bezorgt de deelnemers de documenten en stelt de notulen op. De taak omvat ook het centraliseren van alle aanvragen van deelnemers en projectleiders om ze door te geven aan het bureau via de coördinator van de Strategie voor Stedelijke Netheid.

* **Verantwoordelijkheid:** Net Brussel.

* **Werklast:** een halftijdse persoon

Forum en thematische vergaderingen

Er moeten bredere discussiemomenten worden gepland om te debatteren over de beleidslijnen ten aanzien van specifieke aspecten.

* **Taak:** gedachtewisseling tussen alle actoren op wie de maatregelen van de Strategie betrekking hebben. Het neemt verschillende vormen aan: het forum verenigt de projectleiders om een algemeen beeld te geven van **de globale voortgang van de strategie** en om goede praktijken van de afzonderlijke projecten uit te wisselen. De andere vorm zijn **thematische** bijeenkomsten die de projectleiders bijeenbrengen rond eenzelfde probleem. Hier is het de bedoeling te zorgen voor een goede informatiestroom zodat alle projecten bijdragen aan de doelstellingen die voor het **probleem** werden gedefinieerd.

* **Samenstelling:** projectleiders van de verschillende organisaties die zich bezighouden met netheid, ongeacht hun verantwoordelijkheidsniveau, evenals deskundigen die op verzoek van een van de leden worden uitgenodigd.

* **Animatie:** Coördinator van de Strategie voor Stedelijke Netheid

* **Frequentie van de vergaderingen:**

- Forum: 1 keer per jaar
- Thematische vergaderingen: driemaandelijks en vaker indien synchronisatie tussen verschillende projecten op een meer regelmatige basis vereist is.

DOELSTELLING 2

De operationele samenwerkingsdynamiek versterken tussen de institutionele actoren die belast zijn met stedelijke netheid

Naast de oprichting van de Samenwerkingsraad Gemeenten-Gewest, is een tweede doelstelling de versterking van de samenwerking en de verfijning van het bestuur tussen federale, gewestelijke en gemeentelijke actoren. Dit is nodig om ieders rol en

verantwoordelijkheden bij het beheer van de stedelijke netheid te verduidelijken en synergie tussen de actoren van lokaal tot internationaal niveau te stimuleren.

MAATREGEL 2

Streven naar overeenkomsten tussen openbare operatoren die betrokken zijn bij de reiniging en het onderhoud van wegen en infrastructuur, om hun respectieve taken en verantwoordelijkheden te verduidelijken en grijze gebieden te vermijden. Deze overeenkomsten kunnen betrekking hebben op allerlei taken, namelijk reiniging in de ruimste zin van het woord (fietspaden, groene ruimten, eigen beddingen van de MIVB, enz.), de verwijdering van graffiti, het onderhoud van de stedelijke netheidsinfrastructuur (openbare vuilnisbakken, voorzieningen voor de inzameling van afval, zoals glasbollen, enz.) of het beheer en de reiniging van straatkolken. De herziening van deze overeenkomsten zal ook berusten op het werk van de Public Zone Manager. Dergelijke overeenkomsten voorzien in de mogelijkheid voor een gemeente en het ANB om de reiniging van gewestwegen aan de gemeente toe te vertrouwen.

MAATREGEL 3

* De taak van de **Public Zone Manager** institutionaliseren om beheer-acties uit te voeren in zones die qua stedelijke netheid als problematisch worden beschouwd: inventarisatie, coördinatie, identificatie van verantwoordelijkheden, opvolging van de acties van de verschillende actoren (Net Brussel, Brussel Mobiliteit, MIVB, gemeenten, NMBS, Regie der Gebouwen...).

MAATREGEL 4

* **De behandeling van klachten en van de door het Agentschap Net Brussel ontvangen interventieaanvragen** verbeteren, door er belangrijke partners bij te betrekken zoals de Brusselse gemeenten, de MIVB, Leefmilieu Brussel en Brussel Mobiliteit, met het oog op een optimale respons op het terrein en communicatie met de indieners.

MAATREGEL 5

* **Ondersteuning van de Brusselse gemeenten** dankzij de lancering van een nieuwe Projectoproep vanaf 2022, zodat de acties van de belangrijkste publieke actoren op het gebied van netheid elkaar versterken door hun samenhang.

MAATREGEL 6

* Meer gebruik maken van **objectieve stedelijke netheidsindicatoren** om een "kwantitatieve" status van vervuiling te registreren, problematische locaties te identificeren, reductiedoelstellingen per soort afval te bepalen en de evolutie van de netheid in de tijd te meten.

MAATREGEL 7

Analyse, inventarisatie en evaluatie van het overheidsbeleid inzake stedelijke netheid in termen van bewustmaking, reinigingsactiviteiten, straatmeubilair en sancties voor vervuilend gedrag. Nagaan of een homogeen model zou kunnen dienen om te bepalen welke statistische gegevens moeten worden geproduceerd, verzameld of geëxtraheerd, om een betere statistische exploitatie te verkrijgen en de follow-up van de evaluaties vlotter te organiseren.

MAATREGEL 8

Inspiratie opdoen uit **nationale en internationale praktijken** door deel te nemen aan vergaderingen van verenigingen en netwerken die actief bijdragen aan stedelijke netheid, zoals de Association des Villes pour la Propreté Urbaine (<http://avpu.fr>), ACR+ (<https://acrplus.org>), BeWapp (<https://www.bewapp.be>), Mooimakers (<https://mooimakers.be>) of Clean Europe Network (<https://cleaneuropenetwork.eu>), om die praktijken eventueel toe te passen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Op die manier zou het Brusselse Gewest zich kunnen positioneren op internationale ranglijsten en internationale labels kunnen aanvragen. Deze erkenningen zouden de projecten van de stedelijke netheidsactoren in het Brussels Gewest een meerwaarde geven.

DOELSTELLING 3

Sluikstorten verminderen door oplossingen te promoten voor de verwijdering van grofvuil en ander specifiek afval

Er wordt regelmatig vastgesteld dat vervuiling extra vervuiling voortbrengt. Een efficiënte en snelle verwijdering van grofvuil en ander specifiek afval is daarom cruciaal voor de stedelijke netheid en zal het “sneeuwbaaleffect” van sluikstorten helpen voorkomen. Dit moet gepaard gaan met een repressiever beleid via onderzoek, controle en sancties in de strijd tegen sluikstorten. Een efficiënte verwijdering van grofvuil moet gepaard gaan met informatie aan de bevolking over de verschillende verwijderingssystemen, afhankelijk

van de materiaalstromen. Voorafgaandelijk zal bewustmaking rond hergebruik en reparatie van een voorwerp reeds bijdragen tot de vermindering van de hoeveelheid grofvuil. De maatregelen in dit hoofdstuk willen oplossingen bevorderen om het aanbod te differentiëren, zodat een voorwerp niet automatisch tot grofvuil wordt herleid en zodat de ophaal van grofvuil beter wordt beheerd dankzij een optimale dienstverlening aan de Brusselse bevolking.

MAATREGEL 9

✳ Een breder aanbod van **“mobiele Recyparken”**, projecten rond “weggeefhoeken” en “Proxy Chimik” voertuigen op strategische punten, in samenwerking met de gemeenten, om Brusselsaars (vooral voor degenen die geen wagen hebben) toe te laten hun grofvuil en huishoudelijk chemisch afval in eigen wijk te deponeren.

MAATREGEL 10

Meer **weggeefhoeken** voorzien in combinatie met de “mobiele Recyparken” om hergebruik te bevorderen. **Repair Cafés** en andere soortgelijke initiatieven ondersteunen om de reparatie van voorwerpen in een circulair-economische logica te vergemakkelijken.

MAATREGEL 11

In de komende jaren het aantal gewestelijke Recyparken uitbreiden tot 10 op het hele grondgebied en ze zo toegankelijker maken voor de Brusselse bevolking.

MAATREGEL 12

Een betere **grofvuilophaling aan huis op afspraak** voor de Brusselse bevolking. Nagaan hoe het ingezamelde grofvuil op een kwalitatieve manier kan worden gerecycleerd. Dit alles met bijzondere aandacht voor bepaalde doelgroepen zoals mensen zonder wagen, bejaarden, personen met beperkte mobiliteit, mensen die verhuizen, enz.

DOELSTELLING 4

Zwerfvuil op de grond – o.a. voedingsverpakkingen – in de openbare ruimte terugdringen

Het afval van voedingsverpakkingen langs de wegen beïnvloedt sterk de perceptie die de burger van netheid heeft. De overheid kan verschillende hefboomen gebruiken om dat afval te verminderen: communicatie over alternatieven voor wegwerpverpakkingen, de

aanwezigheid van vuilnisbakken (in het bijzonder voor sortering) in openbare ruimten en op wekelijkse markten en de valorisatie van deze voedingsverpakkingen, zodat ze niet langer als afval worden beschouwd.

MAATREGEL 13

✳ Het onderhoud en de **installatie van openbare vuilnisbakken** en andere voorzieningen voor stedelijke netheid optimaliseren. De modellen definiëren die in het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** moeten worden aanbevolen naargelang van het gebruik van de openbare ruimte. Een eventuele gewestelijke aankoopcentrale voor potentieel geïnteresseerde gemeenten zal worden onderzocht.

MAATREGEL 14

Vanaf 2022 de haalbaarheid onderzoeken van een statiegeldsysteem voor plastic flessen en blikjes in België, in samenwerking met het Waalse en het Vlaamse Gewest en onder verwijzing naar de Algemene Beleidsverklaring van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, die bepaalt dat “de regering het initiatief zal nemen om een statiegeldsysteem voor plastic blikjes en flesjes in te voeren”. De economische, technische, sociale en milieueffecten (met inbegrip van stedelijke netheid) van een dergelijk systeem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in België moeten worden geanalyseerd.

MAATREGEL 15

Een intense **communicatie over alternatieven voor wegwerpverpakkingen** voor levensmiddelen, om zwerfvuil te verminderen, voornamelijk door de promotie van drinkflessen of herbruikbare verpakkingen, bijvoorbeeld tijdens evenementen en wekelijkse markten.

MAATREGEL 16

De bestrijding van **zwerfvuil**, namelijk voedings- en consumptieverpakkingen, sigarettenpeuken en grofvuil, **in het aquatisch milieu** (vijvers, waterlopen, kanaal van Brussel, enz.), in het rioleringsnet of in de waterzuiveringsstations. Hiertoe specifieke infrastructuur opzetten en verbeteren, studies voeren om drijvend afval te beperken, aquatische milieus vergroenen (o.a. met drijvende eilanden), schoonmaakboten inzetten, doelgroepen bewust maken van het belang van de bescherming van het water, namelijk in stedelijke gebieden, vanwege de rol die het speelt bij het behoud van het milieu (cf. de campagne “Hier begint de zee”).

p.49

DOELSTELLING 5

Het aantal in de openbare ruimte weggegooide sigarettenpeuken aanzienlijk verminderen

Om het aantal sigarettenpeuken in de openbare ruimte drastisch te verminderen, zet het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in op preventieacties gericht op rokers. Preventie gebeurt op verschillende strategische plaatsen waar veel sigarettenpeuken op de grond worden gegooid: haltes van het openbaar vervoer, in parken, tijdens evenementen... Deze preventie informeert het

publiek ook over de giftigheid van sigarettenpeuken voor het milieu en de biodiversiteit. Studies hebben aangetoond dat de sigarettenpeuk het meest voorkomende vervuilende afval ter wereld is. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zal verschillende hefboomen gebruiken om sigarettenpeuken op de grond te bestrijden, zoals blijkt uit de onderstaande maatregelen.

MAATREGEL 17

Strategische locaties identificeren voor de installatie van **stedelijke asbakken** om sigarettenpeuken in te zamelen en om te voorkomen dat ze op de grond worden gegooid.

p.50

MAATREGEL 18

De mogelijkheden analyseren om **specifieke zones voor rokers** in te richten nabij plaatsen met veel verkeer en wachtplaatsen, zoals haltes van het openbaar vervoer, groene zones en schoolzones. Een rookverbod overwegen op bepaalde openbare plaatsen.

MAATREGEL 19

Bredere distributie van **zakasbakken** voor rokers bij grote evenementen en op strategische locaties die veel worden bezocht of gevoelig zijn voor netheid of milieurisico's.

p.51

MAATREGEL 20

Via verschillende organisaties, waaronder degene die strijden tegen roken zoals de vzw Fares, intens **informer** over de **giftige samenstelling van sigarettenpeuken** en hun schadelijke impact op het milieu, water, dieren of de groei van planten wanneer ze op de grond wordt gegooid. In dit verband wijzen op de boetes als dit niet-biologisch afbreekbaar afval op de grond wordt gegooid.

p.52

DOELSTELLING 6

De aanbidding van de vuilniszakken verbeteren en de impact van de ophaling van huisvuil en niet-huishoudelijk afval op de netheid van de straten verminderen.

De acties in dit deel zijn gericht op de burgers/ gebruikers en het personeel belast met de afvalophaling. Hierbij is het de bedoeling vervuiling van de wegen te voorkomen door het effect van afvalinzameling op de netheid van de straten te

verminderen. Om dit te bereiken wordt in samenwerking met de belanghebbenden gewerkt aan een hogere kwaliteit en doeltreffendheid van de inzamelingsactiviteiten.

MAATREGEL 21

Via verschillende communicatietechnieken de **naleving van de regels aanmoedigen** voor het aanbieden van huishoudelijk en niet-huishoudelijk afval in afwachting van de ophaling door het Agentschap Net Brussel. Er op die manier voor zorgen dat voetpaden, fietspaden en boomperkjes vrij blijven, voorkomen dat het afval bij slecht weer wordt verspreid en het werk van de ophaaldienst vergemakkelijken. Bij herhaalde niet-naleving een "STOP"-sticker aanbrengen op de geweigerde zakken en op het terrein een repressieve follow-up uitvoeren, o.a. door de zakken te doorzoeken.

p.53

MAATREGEL 22

Pleiten voor of – wanneer de omstandigheden het toelaten, namelijk in verband met de vanaf 15 mei 2023 verplichte sortering van organisch afval – zelfs verplichten dat de inwoners voor de ophaling van huishoudelijk afval gebruikmaken van **harde vuilnisbakken**, om te voorkomen dat zakken gescheurd worden door wilde dieren, verspreid worden bij slecht weer of zelfs worden gevandaliseerd.

p.54

MAATREGEL 23

* Voor elke **grote nieuwe bouw** in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een specifiek **actieplan** uitwerken om tijdens de bouwperiode te zorgen voor een correct beheer en inzameling van huishoudelijk en niet-huishoudelijk afval en voor schone wegen.

MAATREGEL 24

In het belang van de kwaliteit en de doeltreffendheid van de openbare dienst, het personeel van het Agentschap Net Brussel opleiden over het belang van de **naleving van de instructies tijdens de inzamelingsopdrachten** voor huishoudelijk afval, om vervuiling van de openbare ruimte te voorkomen.

MAATREGEL 25

Meer voorlichting over milieuwetgeving en **intensievere controle op door handelaars gesloten afvalcontracten**, om het afvalbeheer en de netheid van winkelstraten te verbeteren, in samenwerking met de belanghebbenden.

p.55

DOELSTELLING 7

De overheden en actoren belast met stedelijke netheid aanzetten om het goede voorbeeld te geven op milieugebied.

De overheden en actoren die instaan voor stedelijke netheid hebben een essentiële rol te spelen door het goede voorbeeld te geven via toonaangevende acties die voor iedereen zichtbaar zijn. Deze voorbeeldacties kunnen verschillende vormen aannemen: voorbeeldinitiatieven inzake milieubeheer

in administratieve gebouwen, milieubeheer van administratieve diensten (inclusief lawaai en energieverbruik) en in openbare ruimten. Adequate communicatie en informatie over deze acties zullen de voorbeeldfunctie van de overheidsdiensten nog zichtbaarder maken.

MAATREGEL 26

Wetgeving creëren om **wegwerpverpakkingen** voor eetwaren en drank te **verbieden** binnen de Brusselse gewestelijke en lokale **overheidsdiensten**.

MAATREGEL 27

Een strategie uitwerken voor de aankoop van **'groene vuilniswagens' en 'groen materiaal'** om CO²-uitstoot en geluidsoverlast door het Agentschap Net Brussel te doen verminderen, en deze strategie aanbevelen aan de Brusselse gemeenten, om het gebruik van bakfietsen, elektrische veegmachines en geluidsarme bladblazers te veralgemenen.

MAATREGEL 28

Het gebruik van **afvalwater ontwikkelen voor de reiniging** van openbare ruimten of bouwerven om de natuurlijke hulpbronnen te beschermen binnen de reinigingsdiensten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

MAATREGEL 29

Planten en groene ruimten **promoten** bij de inrichting van de openbare ruimten en ervoor zorgen dat de bevolking zich deze ruimten toe-eigent en onderhoudt, met inbegrip van de verwijdering van afval door de bevoegde overheidsdiensten, om een groter respect voor deze plaatsen te garanderen.

p.56

MAATREGEL 30

In overleg zorgen voor een **ergonomische, innoverende en efficiënte uitrusting** die bijdraagt tot de netheid van de stad en de doeltreffendheid van de personeelsleden – en die tegelijk de risico's op letsels beperkt en het werk op het terrein vergemakkelijkt en verbetert.

Anticiperen op de stad van morgen door stadsplanning, uitrusting en servicepraktijken die netheid bevorderen

Stedelijke netheid wordt ook beïnvloed door het ontwerp van de stad, en daarom moet die netheid een prominente plaats innemen in het denkproces over de stad van morgen. In dit deel zijn de voorgestelde acties gericht op de verbetering van de infrastructuur voor stedelijke netheid, van het

specifiek voor netheid bedoelde straatmeubilair, van het leefklimaat van de inwoners en van de aantrekkelijkheid van de stad. Er moet op worden toegezien dat pleinen en andere stedelijke voorzieningen worden verhard op een manier die netheid vergemakkelijkt.

MAATREGEL 31

Initiatieven promoten en opvolgen om netwerken van **openbare toiletten en urinoirs** te ontwikkelen in Brussel, en meer bepaald op gemeentelijk niveau, zoals het initiatief van de Stad Brussel in het kader van haar project “aangename toiletten”.

p.57

MAATREGEL 32

Het **netwerk van ondergrondse glasbollen** van het Agentschap Net Brussel en het netwerk van ondergrondse textielbollen van de leden van de federatie Ressources verder uitbouwen om de openbare ruimte vrij te houden en sluikestorten op deze sites te verminderen. De ondergrondse glasbollen houden de openbare ruimte vrij, verminderen sluikestorten en vergemakkelijken sociale controle. Deze lopende actie voorziet de installatie van een vijftigtal ondergrondse glasbollen per jaar, in coördinatie met Brussel Mobiliteit.

MAATREGEL 33

De milieudoelstellingen voor de selectieve ophaling van huishoudelijk afval met vuilniszakken analyseren en in overeenstemming brengen met de voordelen van een veralgemeende ophaling van dit afval via vrijwillige **ondergrondse inzamelpunten** in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

MAATREGEL 34

Rekening houden met de problematiek en de technische kenmerken van de reinigungsopdrachten bij het **ontwerp van openbare ruimten** en stedelijke voorzieningen in de ruimste zin van het woord, in coördinatie met de belanghebbenden, om nadien een optimaal beheer van de netheid van de ruimten te garanderen. Deze elementen krijgen concrete vorm in een vademecum dat de goede praktijken op het gebied van inrichting oplijst. Het Agentschap Net Brussel duidt een SPOC aan, die kan worden uitgenodigd voor vergaderingen met Brussel Mobiliteit en o.a. kan worden betrokken bij de voorbereiding van het “handboek van de openbare ruimte” van Urban.brussels om in de studies beter rekening te houden met deze problematiek.

MAATREGEL 35

De stedelijke expressie bevorderen door het aanbrengen van **muurschilderingen of enige andere vorm van kunstzinnige expressie**, onder toezicht van de overheid, in het kader van een proces van toe-eigening van de openbare ruimte en met als doel graffiti te bestrijden.

p.58

Gebruikers responsabiliseren als stedelijke netheidsactoren

Om gebruikers te responsabiliseren, moeten we eerst erkennen dat zij geen homogene groep vormen. Het publiek vertoont een grote diversiteit wat betreft de bezorgdheden over netheid, de financiële, culturele of materiële middelen om consumptiekeuzes te maken, de bereidheid om afval te sorteren, de mogelijkheid om allerlei soorten afval gemakkelijk en adequaat op te slaan en te verwijderen ... Laten we overhaaste vereenvoudigingen vermijden. Het is duidelijk dat er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verschillende bevolkingsgroepen wonen die zeer ongelijk kunnen zijn ten opzichte van informatie over afvalsortering, de beschikbaarheid van ruimte in hun woning of gewoonweg fatsoenlijke huisvesting, de toegang tot Recypark, enz. Een betere kennis van de Brusselse bevolking en van het vermogen van de overheidsdiensten om elk van hen doeltreffend aan te spreken, is essentieel voor een efficiënt netheidsbeleid.

Laten we ook inzien dat bewustmaking van de gebruikers hun kennis en milieubewustzijn kan vergroten, maar hen niet noodzakelijkerwijs zal aanzetten tot goede netheidspraktijken. Deze discrepantie kan als volgt worden verklaard:

- ✳ Het netheidsgedrag hangt in grote mate af van de onmiddellijke context. Als de context niet bevorderlijk is, volstaan goede bedoelingen niet om het gedrag te sturen. De menselijke motivatie is veranderlijk en het resultaat van andere invloeden dan voornemens, met inbegrip van cognitieve vooroordelen die ons kunnen verhinderen om netheidskwesaties correct waar te nemen en op de juiste manier te handelen;
- ✳ Het automatische karakter van gewoonten: veel van onze (on)nette gedragingen zijn gewoonten geworden – we doen ze zonder erbij na te denken, omdat onze hersenen ze hebben geautomatiseerd in ons onderbewustzijn – daardoor zijn gewoonten relatief ongevoelig voor sensibilisering.

Wegens deze verschillende problemen en de beperkingen van sommige technieken, vereist de responsabilisering van gebruikers een aanpak die het probleem in zijn geheel waarneemt en traditionele en innovatieve technieken combineert. Deze technieken worden gegroepeerd in vier soorten doelstellingen

9

Communicatie – de communicatie-technieken diversifiëren naargelang van het doelpubliek om de gebruikers te informeren, te overtuigen en aan te zetten hun gedrag aan te passen voor meer netheid in de openbare ruimte.

10

Participatie – aanmoediging van publieke participatie en betrokkenheid voor een betere stedelijke netheid

11

Educatie – concrete acties op openbare plaatsen, in scholen en verenigingen om mensen voor te lichten over stedelijke netheid en respect voor het milieu.

12

Repressie – systematischer toepassen van boetes of andere strafmaatregelen en hierover communiceren om vervuilend gedrag in de openbare ruimte terug te dringen

De aanpak moet alomvattend zijn: al die maatregelen sluiten elkaar niet uit. Integendeel, door ze samen te gebruiken, ontstaat een versterkend effect dat groter is dan de som van de delen. Een campagne kan bijvoorbeeld doeltreffender zijn als ze repressie en communicatie tegelijk toepast, in plaats van de een na de ander.

Ten slotte, als het op stedelijke netheid aankomt, maakt de gelegenheid de dief. Mensen indelen in “proper” en “vuil” lijkt niet te helpen. Op het vlak van

vervuiling is het meer een kwestie van hoeveel, waar en wanneer. Daarom is het zinvoller om te redeneren over ‘gelegenheden om zich vervuilend te gedragen’. Wat werkt bij een tramhalte werkt misschien niet in een park. Wat in een winkelstraat de juiste gedragingen stuurt, is misschien niet relevant in de buurt van een glasbol. Daarom is het belangrijk een “test & learn”-aanpak te volgen om de genomen maatregelen in de loop van de tijd te verfijnen.

DOELSTELLING 9

Communicatie: de communicatietechnieken diversifiëren naargelang van het doelpubliek om de gebruikers te informeren, te overtuigen en aan te zetten hun gedrag aan te passen voor meer netheid in de openbare ruimte.

Aangezien afval niet meteen een boeiend onderwerp is, is het belangrijk communicatie-instrumenten verder te verbeteren en te moderniseren om de gebruikers beter te overtuigen en goed gedrag aan te moedigen. Deze modernisering vindt plaats op verschillende niveaus, o.a. onder impuls van de gedragswetenschappen.

In de eerste plaats moet het gebruik van massamedia zoals televisie, radio of de pers als standaardoplossing worden genuanceerd. Deze media blijven een centrale rol spelen bij de informatie, vooral wanneer een nieuwe maatregel

wordt aangekondigd. Maar wanneer een campagne een bepaald gedrag op tastbare wijze wil aanmoedigen, richten we de inspanningen van de campagne bij voorkeur op de onmiddellijke context waarin dit gedrag moet plaatsvinden.

Ten tweede moet ook de sociale dimensie van communicatie in aanmerking komen. Vergelijkingen tussen het aan te moedigen gedrag en het voorbeeld van veel andere gebruikers die dat gedrag al toepassen, kunnen de balans in de goede richting doen doorslaan en het doelpubliek overtuigen zich eraan te houden.

MAATREGEL 36

Communicatieacties implementeren dicht bij de tijd en plaats waar gunstig gedrag moet plaatsvinden, wanneer het belangrijkste doel is gedrag te veranderen en goed gedrag aan te moedigen¹². Doorgaan met campagnes in massamedia (televisie, pers, brievenbussen, enz.) wanneer het de bedoeling is het bestaan van een maatregel aan te kondigen of eraan te herinneren.

MAATREGEL 37

Meertalige voorlichtings- en bewustmakingscampagnes opzetten (naast Frans, Nederlands en Engels), met de mogelijkheid van taaluitbreidingen op zeer plaatselijk niveau dankzij tussenpersonen of via acties op het terrein.¹³ Die campagnes zullen zowel worden aangepast aan de verschillende doelgroepen (senioren, kwetsbare personen, analfabeten, enz.), aan de communicatiemiddelen (sociale netwerken, aanwezigheid in het veld, enz.) als aan de verschillende talen, zo nodig met gebruik van symbolen en pictogrammen.

¹² In dat opzicht moeten communicatiecampagnes worden opgezet in functie van de meest vervuilende afvalsoorten die op straat worden gevonden (sigarettenpeuken, afval van voedingsverpakkingen, sluiktorten, ...), op basis van het type plaats (winkelstraat, met hoge dichtheid en hoge frequentie, schoolomgevingen of omgevingen van glasbollen, residentiële buurten ...) en parallel daarmee moeten ‘zero-afval’-praktijken worden aangenomen door Brusselse huishoudens en ondernemingen.

¹³ Indien van toepassing lokale “netheidsbemiddelaars” identificeren om de impact van deze campagnes te vergroten.

MAATREGEL 38

Intensiever gebruik maken van digitale **sociale media** voor communicatie om de aandacht te trekken van verschillende doelgroepen (jongeren, nieuwkomers, enz.) en hen goede gewoonten bij te brengen op het gebied van afvalbeheer en stedelijke netheid, o.a. via mensen met wie zij zich identificeren en die zij respecteren, beter bekend als influencers.

MAATREGEL 39

De actoren van de stedelijke netheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest “**praktische gidsen**” in **gedragswetenschappen** ter beschikking stellen, met name in het raam van de nieuwe projectoproep “netheid” gericht aan de Brusselse gemeenten, om hun communicatie-inspanningen te optimaliseren en de goede netheidspraktijken in de openbare ruimte sterker aan te moedigen.

MAATREGEL 40

* De interne en externe communicatieacties voortzetten om de **netheidsberoepen te valoriseren**, zowel om een positieve perceptie van het beroep te versterken bij diegenen die de leefomgeving in onze gemeenten en ons gewest onderhouden en verfraaien, als om de Brusselaars regelmatig te herinneren aan het belang van deze jobs en het respect dat dit werk verdient.

DOELSTELLING 10

Participatie: aanmoediging van publieke participatie en betrokkenheid voor een betere stedelijke netheid

Initiatieven zoals burgerraadplegingen, een netheidsmoment zoals de Mobiliteitsweek, groepen van netheidsambassadeurs, enz. zijn allemaal acties die het publiek in staat stellen zich te uiten, zijn ideeën te delen met de openbare besluitvormingsorganen en concrete actie te ondernemen.

Actieve deelname werkt als sociaal cement. Samen iets doen of beleven kan een samenbindende kracht zijn voor de gemeenschap. En dit omvat ook openbare netheid, aangezien er een verband bestaat tussen de gemeenschapsdimensie en net gedrag. Daarom is het van belang om de problematiek van de stedelijke netheid te integreren in de dynamiek van de wijken.

MAATREGEL 41

De **burgerraadpleging** ontwikkelen door middel van enquêtes, de organisatie van fora en het gebruik van digitale platforms, om de kennis van het Brusselse publiek te verbeteren en de ideeën van de burgers over netheid aan de overheidsinstanties voor te leggen. De resultaten van dit overleg meedelen aan de actoren van de Gewestelijke Raad voor Stedelijke Netheid

MAATREGEL 42

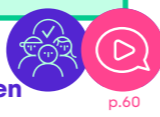
* In samenwerking met de Brusselse gemeenten een **netwerk van netheidsambassadeurs** in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest opzetten om vrijwillige acties voor afvalinzameling te ondersteunen, voornamelijk om de medeburgers te sensibiliseren.

MAATREGEL 43

* Een **“moment” van stedelijke netheid** in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest organiseren, zoals de voorjaars schoonmaak in Wallonië, met het Agentschap Net Brussel als verbindende actor, in samenwerking met publieke en privé organisaties en verenigingen om de Brusselse bevolking te mobiliseren.

MAATREGEL 44

Het **gebruik van de communicatiekanalen** onder de bevolking bevorderen **om netheidsincidenten** in de openbare ruimte te melden, bijvoorbeeld via de mobiele app FixMyStreet of het gratis 0800-nummer van de netheidsdiensten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

p.60

MAATREGEL 45

De problematiek van de **stedelijke netheid integreren in de dynamiek van de wijken**, bijvoorbeeld via de uitwisseling van goede praktijken, en het thema “stedelijke netheid” handhaven in de projectoproep “Vooruit met de wijk” van Leefmilieu Brussel.

p.61

DOELSTELLING 11

Educatie: concrete acties op openbare plaatsen, in scholen en verenigingen om mensen voor te lichten over stedelijke netheid en respect voor het milieu.

Voorlichting en informatieverstrekking berusten op het principe dat er bij de gebruikers een gebrek aan kennis bestaat over de te volgen regels, de beschikbare diensten en de juiste manier om de stad schoon te houden. Dit soort initiatieven kan op verschillende niveaus worden uitgevoerd, te beginnen met het lager en middelbaar onderwijs. Educatie vanaf jonge leeftijd heeft namelijk een dubbel voordeel. Enerzijds leidt het tot een beter begrip van problemen en oplossingen in een vroeger stadium van de ontwikkeling van het individu, en dus tot vroegere goede gewoonten. Anderzijds kan worden verwacht dat het een indirect effect op de ouders zal hebben, aangezien uit de wetenschap blijkt dat ouders hun

kinderen het goede voorbeeld willen geven wat betreft de netheid in openbare ruimten. Een ander specifiek publiek dat baat kan hebben bij de juiste informatie op het juiste moment zijn nieuwkomers. De komst naar een nieuwe wijk creëert namelijk een “window of opportunity”, een verschijnsel waarbij oude gewoonten worden verzwakt en mensen meer openstaan voor nieuwe gewoonten. Ten slotte wijzen we erop dat educatie- en bewustmakingsacties bijzonder doeltreffend zijn voor mensen die reeds gemotiveerd zijn om goede gewoonten aan te nemen, maar die niet over de nodige informatie beschikken om tot actie over te gaan.

MAATREGEL 46

* Uitbreiding van de gewestelijke strategie en het programma voor **milieuonderwijs** op lagere en middelbare scholen over algemeen afvalbeheer (vermindering, sortering, hergebruik en netheid).

MAATREGEL 47

* Lessen trekken uit **de psychologische gedragsstudie** in alle beroepen van de netheidsactoren om de doeltreffendheid van de bewustmakings-, communicatie- en repressieacties, de keuze van de infrastructuur en de toe-eigening van de openbare ruimte door de gebruikers te verbeteren.

MAATREGEL 48

De integratie van goed afvalbeheer door **nieuwkomers** in de gemeenten vergemakkelijken via een ondersteuningsprogramma, zoals al in enkele Brusselse gemeenten is gebeurd.

MAATREGEL 49

Versterking van de **acties op het terrein**, met name op markten of tijdens grote evenementen, gericht op voorlichting en bewustmaking rond goede praktijken inzake afvalbeheer (preventie, afvalsortering, netheid). Er lopen al initiatieven die in de toekomst zullen worden uitgebreid.

p.62

DOELSTELLING 12

Repressie: systematischer toepassen van boetes of andere strafmaatregelen en hierover communiceren om vervuilend gedrag in de openbare ruimte terug te dringen

Repressie moet worden gezien als een aanvulling op de hierboven geschetste instrumenten. Om doeltreffend te zijn, moet ze met een aantal factoren rekening houden. Eerst moet vooral worden opgetreden op plaatsen die als “problematisch” worden beschouwd, daar waar de architectuur een indruk van anonimiteit kan wekken (uit het zicht zijn), wat meer aanleiding kan geven tot vervuilend gedrag. Het gebruik van bewakingscamera's wekt de indruk dat plaatsen beter worden bewaakt om vervuilend

gedrag tegen te gaan. Het woord “perceptie” is belangrijk, want ervoor zorgen dat de camera's goed zichtbaar zijn, kan volstaan om het aantal geconstateerde overtredingen te verminderen. Ten tweede, wanneer een administratieve transactie moet worden toegepast, is het beter dit onmiddellijk te doen. Deze onmiddellijke toepassing verhoogt het gevoel van “verlies” omdat het nu betalen van een som geld pijnlijker is dan een latere betaling van hetzelfde bedrag.

MAATREGEL 50

* Via overeenkomsten structureren en formaliseren van **samenwerkingsprotocollen en gedeelde strategieën** tussen het Agentschap Net Brussel, de Brusselse gemeenten, de politiezones en, indien nodig, Brussel Veiligheid en Preventie, om gezamenlijke repressieacties op te zetten op basis van een controleplan.

MAATREGEL 51

Het **gebruik van camera's** versterken in de strijd tegen zwerfvuil, meer bepaald sluikstorten, in de openbare ruimte, in samenwerking met de betrokken partijen, en zo mogelijk met een bundeling van bepaalde instrumenten.

p.63

MAATREGEL 52

De **onmiddellijke administratieve transactie** invoeren bij overtredingen in verband met de stedelijke netheid, om de nadruk te leggen op de strikte toepassing van de geldboete en zo het gevoel van straffeloosheid onder de bevolking tegen te gaan. Hieromtrent is de ordonnantie in tweede lezing aangenomen op 28/04/2022. Ze zou in mei 2023 in werking moeten treden.

MAATREGEL 53

Alternatieve sancties bestuderen en zo nodig invoeren die het publiek bewuster maken van de netheidsproblematiek, zoals een opleiding in de regels van het afvalbeheer of onderdompelende ervaringen zoals een deelname aan een inzameling van huishoudelijk afval.

p.64

MAATREGEL 54

Meer **communiceren over de voorziene en toegepaste sancties**, als een preventiemiddel, in geval van niet-naleving van de regels van stedelijke netheid in de openbare ruimte. Via verschillende hulpmiddelen, de bedragen van boetes op problematische plaatsen tonen om daden van vervuiling te verminderen. Bovendien het aantal boetes aangeven dat al op een bepaalde plaats is uitgedeeld, om de perceptie van echte en frequente controles door de overheid te versterken.

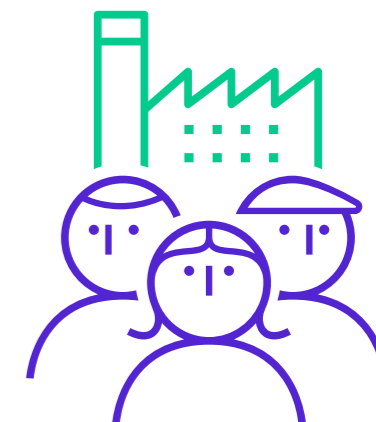

p.65

Responsabilisering van bedrijven als actoren van stedelijke netheid

Overheden en consumenten zijn medeverantwoordelijk voor de preventie en het beheer van afval. Bedrijven en economische actoren zijn dat ook. Ze hebben zelfs een aanzienlijke verantwoordelijkheid op dit gebied: ze moeten verplichtingen nakomen inzake uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor afvalstromen die bijzonder problematisch zijn vanwege hun hoeveelheid en hun impact op het milieu; ze moeten rekening houden met het potentieel voor hergebruik of recycling van dat afval (verpakking, AEEA bijvoorbeeld ...); ze moeten simpelweg hun verplichtingen qua goed beheer en sortering naleven én ze moeten hun model heroverwegen en veranderen.

Afvalpreventie moet een sleutelwoord worden voor economische actoren om hulpbronnen te beschermen. Hierbij wordt het lineaire model omgezet in een circulair model.

DOELSTELLING 13

De afvalproductie verminderen en de mechanismen ter uitbreiding van de producentenverantwoordelijkheid efficiënter maken

De vermindering van de afvalproductie vereist preventie en recycling. Het is nu aan de ondernemingen om een “deugdzamer” productiemodel toe te passen en de volledige verantwoordelijkheid op zich te nemen voor het beheer van het afval dat de productie van de op de markt gebrachte goederen heeft gegenereerd. De duurzaamheid van producten vereist een conceptie gericht op een lange levensduur, de mogelijkheid ze te repareren om de levensduur verder te verlengen, of de valorisatie van materialen door transformatie of recycling. Met deze aanpak zullen wij erin slagen het afval, de schadelijke gevolgen van een te snelle vervanging en de vervuiling in de openbare ruimte en in de natuur te beperken. De UPV (“uitgebreide

producentenverantwoordelijkheid”) is een onmisbaar instrument om het principe van de vervuiler betaalt toe te passen: het is een geheel van maatregelen die ervoor zorgen dat de producenten van producten (1) de financiële verantwoordelijkheid of (2) de financiële en organisatorische verantwoordelijkheid op zich nemen voor het beheer van de afvalfase in de levenscyclus van een product. Een van de strategische doelstellingen van het Hulpbronnen- en Afvalbeheerplan is een kader te bieden voor het beleid inzake hulpbronnen en afval. Er is een studie aan de gang over de evaluatie en modernisering van de UPV, en om de Europese doelstellingen inzake inzameling en verwerking (recycling, voorbereiding voor hergebruik, hergebruik, enz.) te bereiken, moet het UPV-systeem worden herzien.

MAATREGEL 55

Naar aanleiding van de maatregel in het HABP en de Algemene beleidsverklaring, de nieuwe economie van duurzaam hulpbronnenbeheer ontwikkelen om **de sector van distributie en duurzame diensten** aan burgers en bedrijven te transformeren in de richting van een meer circulaire aanpak en een vermindering van de afvalproductie.

MAATREGEL 56

Verpakkingen breedschalig terugdringen via intergewestelijke samenwerkingsakkoorden en erkenningen van Fost Plus en VALIPAC.

MAATREGEL 57

De **afvalstoffen-hulpbronnen** van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest valoriseren via sociale en/of circulaire ondernemingen, door de toegang tot het aanbod te verbeteren, bijvoorbeeld via UPV en het Agentschap Net Brussel.

MAATREGEL 58

Wetgeving invoeren via een Intergewestelijk Samenwerkingsakkoord zodat de **producenten instaan voor de kosten** van het algemene beheer van de **stedelijke netheid**, met name de actoren van de verpakkingindustrie en de tabaksfabrikanten, via de invoering van een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor Single Use Plastics (UPV SUP).

MAATREGEL 59

In het kader van de Intergewestelijke Samenwerkingsakkoorden, de Afvalstoffenverordening en Brudalex, de hervormde **uitgebreide producenten-verantwoordelijkheid** volledig uitrollen en uitbreiden tot nieuwe stromen.

DOELSTELLING 14

De economische sector, inclusief winkels, straatverkopers en horeca, aanmoedigen om zwerfvuil in de openbare ruimte te voorkomen en te bestrijden

Grote retailers, supermarkten, straatverkopers en horecagelegenheden hebben een aanzienlijke invloed op de netheid van steden en op het zwerfvuil. Verpakkingen van fastfood, gratis monsters en verkochte producten zijn allemaal potentieel zwerfvuil dat op straat kan worden aangetroffen, vooral in de buurt van deze winkels. De betrokkenheid van deze actoren bij de strijd tegen het zwerfvuil zal

bijdragen tot een betere stedelijke netheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en ook tot hun merkimago. De deelneming van deze merken kan verschillende vormen aannemen: bewustmaking, investering in infrastructuur, verantwoordelijkheid voor het schoonmaken van de omgeving, enz. Ook de federaties die deze merken vertegenwoordigen, zullen een belangrijke rol spelen.

MAATREGEL 60

Via de federaties van de voedingsverpakkingen en van de Belgische handel (Comeos en Fevia) streven naar **vaste en objectief controleerbare verbintenissen van de grote distributieketens** inzake het beheer van hun afval en de strijd tegen zwerfvuil, en meer in het algemeen in het raam van het openbare stedelijke-netheidsbeleid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

MAATREGEL 61

Via de federaties van de voedingsverpakkingen en van de Belgische handel, **creatieve informatie- en bewustmakingscampagnes** opzetten en coördineren, via verschillende communicatiekanalen, gericht op de consumenten in hun vestigingen, over het probleem van zwerfvuil en sluikstorten, om bij te dragen tot de uitdagingen van de stedelijke netheid, o.a. via de organisatie van afvalinzamelingsacties door die ondernemingen en distributiegroepen.

MAATREGEL 62

De federaties zouden in samenwerking met de overheid gebieden moeten afbakenen waar **fastfoodketens** en **supermarkten** op hun handelsruimte **verantwoordelijk zijn voor de stedelijke netheid**, om zo hun merkimago en de leefomgeving van de inwoners te verbeteren.

MAATREGEL 63

Fastfoodketens en supermarkten, met de steun van de federaties, laten investeren in **infrastructuur voor het sorteren van afval** van geconsumeerde producten, in de nabijheid van hun vestigingen, zoals **op de parkings van de supermarkten of op wekelijkse markten, en informatie verstrekken over de verplichting om hun terreinen schoon te houden**.

MAATREGEL 64

Bewustmaking en voorlichting, via de federaties van distributie en handel, over de **rol die bedrijven** kunnen spelen in de **strijd tegen zwerfvuil**, namelijk in het kader van evenementen in de openbare ruimte en op wekelijkse markten, en goede praktijken verspreiden. Handelaarsverenigingen zullen worden uitgenodigd deel te nemen aan de thematische bijeenkomsten van de gewestelijke Samenwerkingsraad.

MAATREGEL 65

Het **uitdelen van stalen van consumentenproducten** of andere soorten producten in de openbare ruimte in overeenstemming brengen met de afvalwetgeving.

Concrete initiatieven

terug naar de maatregels

MAATREGEL 3 (P.29)

De taak van de Public Zone Manager institutionaliseren om beheer-acties uit te voeren in zones die qua stedelijke netheid als problematisch worden beschouwd: inventarisatie, coördinatie, identificatie van verantwoordelijkheden, opvolging van de acties van de verschillende actoren (Net Brussel, Brussel Mobiliteit, MIVB, gemeenten, NMBS, Regie der Gebouwen...).

De Brusselse context wordt gekenmerkt door een groot aantal actoren die betrokken zijn bij het beheer en het onderhoud van ruimten. De versnippering van de bevoegdheden en actierreinen van elk van hen, hoe legitiem ook, bemoeilijkt het dagelijks beheer van bepaalde zones, met gevolgen voor de netheid ervan.

De strategie clean.brussels voorziet in de institutionalisering van een operator die meer transversaliteit en een betere coördinatie van de in een bepaald gebied actieve actoren mogelijk moet maken. Deze nieuwe bestuursmethode bevordert het ontstaan van gezamenlijk geconstrueerde oplossingen op basis van problemen op het terrein. Het proefproject PAM (Public Area Manager), dat in 2021 door het Brussels Agentschap voor Netheid werd

opgestart, heeft tot doel de netheid in 4 gebieden* te verbeteren door een betere coördinatie van de actoren en een beter toezicht op de uitvoering van de acties. Deze missie omvat diagnostisch werk op het terrein, objectivering van de concrete problemen die moeten worden opgelost, verduidelijking van de verantwoordelijkheden van de actoren en van de grijze zones, organisatie van werkgroepen, opstelling van een actieplan en uitvoering van concrete acties op het terrein.

Op initiatief van [Agenstchap Net Brussel](#)

* Zuidstation, Kunstberg, Flagey en Liedtsplein et place Liedts

MAATREGEL 6 (P.29)

Meer gebruik maken van objectieve stedelijke netheidsindicatoren om een “kwantitatieve” status van vervuiling te registreren, problematische locaties te identificeren, reductiedoelstellingen per soort afval te bepalen en de evolutie van de netheid in de tijd te meten.

Elke maand worden op een vijftiental plaatsen in de gemeente Etterbeek “objectieve indicatoren voor de Netheid” (OIN) gemeten. Deze OIN-matrix, ontwikkeld door de Vereniging van Steden voor Stedelijke Netheid (AVPU), maakt het mogelijk een “kwantitatieve” staat van vervuiling te registreren op een bepaald moment. Concreet telt de functionaris het aantal eenheden (of concentraties) dat voor elke categorie vuil binnen een bepaalde omtrek wordt waargenomen, ingedeeld naar mate van gevoeligheid. Het OIN is dus een instrument voor analyse en intern

toezicht waarmee enerzijds de belangrijkste vervuilingen en anderzijds de meest getroffen (categorieën) locaties kunnen worden geïdentificeerd. Deze methode maakt het mogelijk de evolutie van het niveau van netheid van de gemeente te meten, de verschillende geanalyseerde plaatsen te prioriteren en de acties te oriënteren die moeten worden ondernomen om de straten schoner te maken.

Op initiatief van de [gemeente Etterbeek](#), [Schepen](#)

MAATREGEL 11 (P.30)

In de komende jaren het aantal gewestelijke Recyparken uitbreiden tot 10 op het hele grondgebied en ze zo toegankelijker maken voor de Brusselse bevolking.

Het herontwikkelingsplan (UP!) van het Agentschap voorziet in zijn strategische doelstellingen de uitbreiding van het aantal Recyparken om het hergebruik en de recyclage van ingezamelde voorwerpen en materialen te bevorderen. In deze context zal Net Brussel aan gebruikers en klanten toegankelijke Recyparken aanbieden, die idealiter gelijkmatig verdeeld zijn over het Brussels Gewest volgens de mogelijkheden van het terrein, zodat Brusselse gebruikers en burgers gemakkelijk hun afval in de buurt van hun woonplaats kunnen komen afgeven. Het Recypark-project in BUDA, gelegen aan de Vilvoordsesteenweg 202 in 1120 Brussel, is momenteel in aanbouw en zal naar verwachting in december 2023 voltooid zijn. Het Recypark-

project in Anderlecht, gelegen aan de F. Demetskaai 22, is eveneens in aanbouw. De voltooiing is gepland voor eind augustus 2023. De uitbreiding van het Recypark in Oudergem is gepland voor 2023. Bovendien heeft het Agentschap Net Brussel een terrein verworven in Jette, Rosalie Uyttenhovestraat, voor de ontwikkeling van een nieuw Recypark. Het project bevindt zich in een ontwerpfasen. Ook zal in de loop van 2023 een studie worden uitgevoerd om de 2 of 3 sites aan te wijzen waarmee de doelstelling van 10 Recyparken kan worden bereikt.

Op initiatief van [Agentchap Net Brussel](#),

MAATREGEL 12 (P.30)

Grofvuilophaal aan huis op afspraak optimaliseren voor de Brusselse bevolking en de mogelijkheden onderzoeken om het ingezamelde grofvuil te valoriseren via kwalitatieve recyclage. Dit alles met bijzondere aandacht voor bepaalde groepen zoals mensen zonder motorvoertuig, senioren, personen met beperkte mobiliteit en mensen die verhuizen.

De gemeente Sint-Gillis biedt haar inwoners de mogelijkheid om op afspraak hun grofvuil te komen ophalen. Afspraken kunnen worden gemaakt per telefoon op het gratis nummer, per e-mail, via de IrisBox en via de website van de gemeente. Burgers hebben recht op 4 ophalingen per jaar, met een maximum van 5 m³ per ophaling.

Op de dag van de ophaling kunnen de burgers hun grofvuil voor hun gevel plaatsen met een door de gemeente afgegeven ophaalbericht voor grofvuil, zodat het niet als een clandestiene afgifte wordt beschouwd. In 2021 werden 979 grote voorwerpen op deze manier verwijderd.

De gemeente bevordert recyclage bij het ophalen van grofvuil. Twee keer per week wordt een specifieke inzameling voor huishoudelijke apparaten georganiseerd. De gemeente heeft ook samenwerkingsovereenkomsten gesloten met de kringloopwinkel in Sint-Gillis, Recupel en In Limbo om het ingezamelde grofvuil een tweede leven te geven en zo het afval om te zetten in een grondstof.

Op initiatief van de [gemeente Sint-Gillis](#)

MAATREGEL 16 (P.31)

De bestrijding van zwerfvuil, namelijk voedsel- en consumptieverpakkingen, sigarettenpeuken en grofvuil, in het aquatisch milieu (vijvers, waterlopen, kanaal van Brussel, enz.), in het rioleringsnet of in de waterzuiveringsstations. Hiertoe specifieke infrastructuur opzetten en verbeteren, studies voeren om drijvend afval te beperken, aquatische milieus vergroenen (o.a. met drijvende eilanden), schoonmaakboten inzetten, doelgroepen bewust maken van het belang van de bescherming van het water, namelijk in stedelijke gebieden, vanwege de rol die het speelt bij het behoud van het milieu (cf. de campagne “Hier begint de zee”).

De Damona, zoals hij wordt genoemd, is de eerste elektrische en emissievrije boot die door de Haven van Brussel is aangekocht. Deze komt bij de Castor (2006) en de Botia (2019), de twee andere reinigingsboten die al enkele jaren actief zijn in de haven.

De boot werd te water gelaten op 2 juni 2022 en versterkt de materiële middelen van de Haven van Brussel om de 80 ha water in het 14 km lange

kanaal in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest properder te maken.

Momenteel varen de reinigingsboten bijna elke dag uit, afhankelijk van het beschikbare personeel, tenzij de weersomstandigheden het niet toelaten. Elk jaar wordt tussen 200 en 250 m³ afval ingezameld.

Op initiatief van [port.brussels](#)

MAATREGEL 17 (P.32)

Strategische locaties identificeren voor de installatie van stedelijke asbakken om sigarettenpeuken in te zamelen en om te voorkomen dat ze op de grond worden gegooid.

Enquête-asbakken om peuken van straatrokers in te zamelen

Ben je meer Stromae of Angèle? Heb je liever een Luikse wafel of speculaas? Sinds 2016 kunnen rokers in Etterbeek stemmen met hun sigarettenpeuken. In plaats van ze achteloos op de grond te gooien, worden ze uitgenodigd om te "antwoorden" op vragen die soms luchtig en soms ernstig zijn, dankzij deze enquête-asbakken die verspreid zijn over de gemeente. Deze "nudge", geïnspireerd door steden als Londen en Madrid, maakt het mogelijk om een gedachteloos

uitgevoerd slecht gebaar te vervangen door een ludieke handeling. In de praktijk worden de asbakken opgehaald door gemeentewerkers. De vragen worden soms voorgesteld door burgers en worden regelmatig bijgewerkt. De asbakken worden verschillende keren per jaar verplaatst om gewenning te voorkomen.

Op initiatief van de [gemeente Etterbeek](#)

MAATREGEL 19 (P.32)

Bredere distributie van zakasbakken voor rokers bij grote evenementen en op strategische locaties die veel worden bezocht of gevoelig zijn voor netheid of milieuisico's.

De communicatiedienst van Net Brussel biedt sensibiliseringsacties aan rond sigarettenpeuken. Tijdens deze evenementen loopt een animator rond met een gigantische sigarettenpeuk, terwijl een andere animator naar rokers roept om hen bewust te maken van het probleem van het op de grond gooien van sigarettenpeuken. Een zakasbak wordt gratis verstrekt aan rokers die op het probleem worden gewezen.

In het kader van haar acties heeft Net Brussel tussen november 2019 en november 2022 35.750

zakasbakken uitgedeeld. Daarnaast werden 1.100 extra asbakken uitgedeeld tijdens de #WeArePark-campagne van Leefmilieu Brussel. Er zijn ook initiatieven om zakasbakken te verdelen in de Brusselse gemeenten.

Op initiatief van [Agenstchap Net Brussel](#)

MAATREGEL 20 (P.32)

Via verschillende organisaties, waaronder degene die strijden tegen roken zoals de vzw Fares, intens informeren over de giftige samenstelling van sigarettenpeuken en hun schadelijke impact op het milieu, water, dieren of de groei van planten wanneer ze op de grond wordt gegooid. In dit verband wijzen op de boetes als dit niet-biologisch afbreekbaar afval op de grond wordt gegooid.

De VZW FARES maakt rokers bewust van de milieu- en watervervuiling die door sigarettenpeuken wordt veroorzaakt. Hun boodschap is de volgende:

Een weggegooid sigarettenpeuk op straat of in de natuur heeft enkele jaren nodig om volledig te verdwijnen. Gedurende deze tijd zal de giftige filter, gevuld met plastic deeltjes en chemische verontreinigingen, tot 500 liter water vervuilen. Voor elke sigarettenpeuk die ergens wordt achtergelaten, is dat het equivalent van 10 douches!

De stad Brussel heeft van haar kant een "anti-rookplan" opgezet om rokers verantwoordelijker te maken en het publiek te informeren. Dit plan omvat bewustmakingsacties en de installatie van stedelijke asbakken, maar ook een verhoging van de boetes en de oprichting van een partnerschap om de ingezamelde peuken te recyclen. Op 17 oktober 2022 lanceerde de stad de eerste editie van de "Week van de strijd tegen sigarettenpeuken". Deze week staat in het teken van activiteiten om mensen te informeren en bewust te maken van het probleem van weggegooide sigarettenpeuken in de openbare ruimte.

Op initiatief van [VZW FARES](#) en van de [stad van Brussel](#)

Meer informatie is te vinden op <https://www.brussel.be/peuken-op-sstraat-stop-ermee?>

MAATREGEL 21 (P.32)

Via verschillende communicatietechnieken de naleving van de regels aanmoedigen voor het schikken van huishoudelijk en niet-huishoudelijk afval in afwachting van de ophaal door het Agentschap Net Brussel. Er op die manier voor zorgen dat voetpaden, fietspaden en boomperkjes vrij blijven, voorkomen dat het afval bij slecht weer wordt verspreid en het werk van de ophaaldienst vergemakkelijken. Bij herhaalde niet-naleving een "STOP"-sticker aanbrengen op de geweigerde zakken en op het terrein een repressieve follow-up uitvoeren, o.a. door de zakken te doorzoeken.

Net Brussel en Fost Plus lanceerden in april 2022 een communicatiecampagne om de manier waarop burgers hun vuilniszakken deponeren voor ophaling te verbeteren en zo de straten schoner te maken. De campagne belicht de verschillende regels, zoals het respecteren van de dienstregeling, de juiste plaats om de zakken neer te zetten en het correct sluiten van de zakken. Het is belangrijk om deze regels te respecteren zodat de afvalinzameling door het Agentschap Net Brussel correct kan gebeuren. Bovendien kan het plaatsen van vuilniszakken aan de voet van bomen de gezondheid van groene ruimten schaden.

Sommige straten in Brussel hebben nu tags op de grond die de exacte locatie van de verschillende zakken aangeven om de burgers te helpen bij hun afvalbeheer.

Op initiatief van het [Agentschap Net Brussel](#) en [Fost Plus](#)

Voor meer informatie : <https://mespoubelles.brussels/>

MAATREGEL 22 (p.32)

Pleiten voor of – wanneer de omstandigheden het toelaten, namelijk in verband met de vanaf 1 mei 2023 verplichte sortering van organisch afval – zelfs verplichten dat de bewoners voor de ophaal van huisvuil gebruik maken van afvalcontainers, om te voorkomen dat zakken gescheurd worden door wilde dieren, verspreid worden bij slecht weer of zelfs worden gevandaliseerd.

In sommige wijken worden witte en/of oranje zakken opengebroken door ongedierte (vossen, ratten, kraaien, enz.). Dit veroorzaakt problemen met de openbare netheid en moeilijkheden voor de inzamelingsteams.

Het gebruik van stevige afvalcontainers of kleine bakken helpt dit probleem aanzienlijk te verminderen.

Sommige gemeenten, met name aan de rand van het Zoniënwoud, verdelen reeds vuilnisbakken voor huishoudelijk afval. In het kader van de verplichting om voedingsafval te sorteren vanaf 15 mei 2023, verspreidt Net Brussel 100.000 oranje bakken over het hele Brusselse Gewest.

Vanaf 15 mei 2023 wordt het sorteren van voedingsafval verplicht in Brussel, zoals in heel Europa. Hierdoor wordt het mogelijk dit afval te valoriseren door het te transformeren tot

meststof en 100% hernieuwbare energie voor het koken of verwarmen. Om de burgers te helpen deze verandering door te voeren, heeft het Brussels Gewest onlangs 100.000 oranje vuilnisbakken verspreid over het hele grondgebied.

Bovendien hebben sommige gemeenten (waaronder Sint-Pieters-Woluwe en Watermaal-Bosvoorde) het gebruik van stevige bakken voor de inzameling van witte zakken verplicht gesteld.

Op initiatief van [Agenstchap Net Brussel](#), de [gemeente Sint-Pieters Woluwe](#) en [gemeente Watermaal-Bosvoorde](#)

MAATREGEL 25 (p.33)

Meer voorlichting over milieuwetgeving en intensievere controle op door handelaars gesloten afvalcontracten, om het afvalbeheer en de netheid van winkelstraten te verbeteren, in samenwerking met de belanghebbenden.

In het kader van de controle op de naleving van de milieuwetgeving inzake afvalstoffen voert de Inspectie van Leefmilieu Brussel sinds een tiental jaren controlecampagnes in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op de productie van niet-huishoudelijke niet-gevaarlijke afvalstoffen (enkele honderden controles per jaar).

Alle producenten van professioneel afval in Brussel **moeten hun afval sorteren** volgens de geldende regelgeving. Zij moeten ook kunnen bewijzen dat hun afval correct wordt beheerd, dat wil zeggen dat zij moeten **betalen voor de verwerking van het afval** dat zij produceren en dat **de traceerbaarheid van de afvalbeheerketen** moet worden aangetoond. Sinds 2022 ondersteunt een team van **'afvalbeheermonitoren'** het werk van de inspecteurs van Leefmilieu Brussel door bewustmakingsbezoeken uit te voeren om de naleving van deze wetgeving te waarborgen. Het beoogde aantal bezoeken per jaar wordt geschat op enkele duizenden. Dankzij deze extra bezoeken aan producenten van niet-huishoudelijk niet-gevaarlijk afval kunnen wij velen van hen nauwkeurige informatie verstrekken en krijgen wij aanvullende gegevens om onze controles verder te optimaliseren.

Leefmilieu Brussel heeft in samenwerking met FostPlus en Valipac het project "Recycle BXL Pro" opgezet. Dit online portaal wil professionals helpen om alle informatie te vinden die ze nodig hebben om hun afval in Brussel te sorteren en te beheren. Er zijn verschillende voorlichtings- en bewustmakingscampagnes georganiseerd.

Tegelijkertijd biedt Leefmilieu Brussel via de "facilitator professioneel afval" een

ondersteunings- en begeleidingsdienst aan voor niet-huishoudelijke afvalproducenten. Deze voert "afvalaudits" uit waarbij hij een diagnose maakt van de huidige situatie, de sterke punten en de verbeterpunten. Hij stelt concrete acties voor met persoonlijk advies om het afvalbeheer te optimaliseren en de hoeveelheid geproduceerd afval te verminderen. Een helpdesk is beschikbaar om vragen van professionals te beantwoorden en voorbeelden van goede praktijken, goede instrumenten en relevante contacten te verstrekken.

Op initiatief van [Leefmilieu Brussels](#) en [Fost Plus](#)

MAATREGEL 29 (P.33)

Planten en groene ruimten promoten bij de inrichting van de openbare ruimten en ervoor zorgen dat de bevolking zich deze ruimten toe-eigent en onderhoudt, met inbegrip van de verwijdering van afval door de bevoegde overheidsdiensten, om een groter respect voor deze plaatsen te garanderen.

In het kader van haar strategie om de openbare ruimte te ontharden, plantte Brussel Mobiliteit in de winter van 2021 en 2022 bijna 1.550 nieuwe bomen van 150 verschillende soorten. Er zijn ook talrijke vergroeningsprojecten uitgevoerd om de permeabiliteit van de bodem te verbeteren, zoals

de herinrichting van de groene zone aan het einde van de Louizalaan bij de tramhalte Legrand. Bij dit project worden 20 bomen geplant en wordt 900 m² oppervlakte onthard.

Op initiatief van [Brussel Mobiliteit](#)

MAATREGEL 31 (P.34)

Initiatieven promoten en opvolgen om netwerken van openbare toiletten en urinoirs te ontwikkelen in Brussel, en meer bepaald op gemeentelijk niveau, zoals het initiatief van de Stad Brussel in het kader van haar project “gastvrije toiletten”.

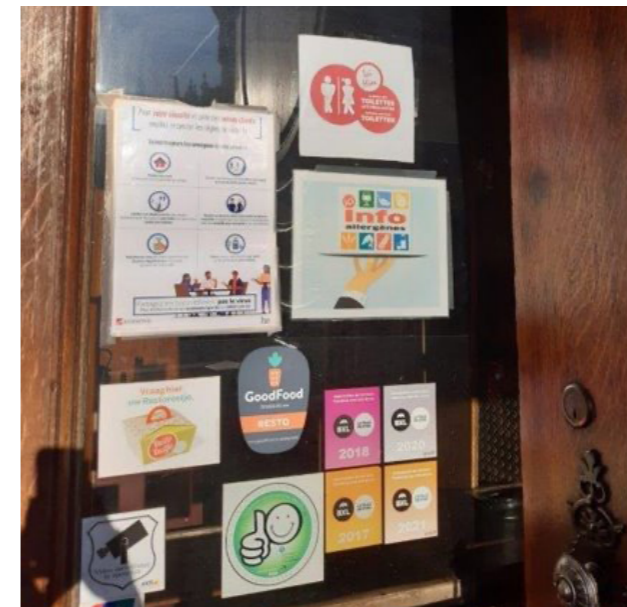

Brussel Stad heeft in april 2021 een “toiletplan” gelanceerd om een netwerk van openbare en gastvrije toiletten te creëren.

Het netwerk van gastvrije toiletten is een partnerschap tussen Brussel Stad, horecazaken en culturele instellingen. Hierdoor kunnen in relatief korte tijd meer toiletten ter beschikking van het publiek worden gesteld. Doel van het

netwerk is handelszaken uit te nodigen hun toiletten gratis en zonder enige consumptieverplichting open te stellen voor het grote publiek. De stad Brussel steunt de handelaar met een premie voor het gebruik en het schoonmaken van zijn toiletten.

Op initiatief van de [stad van Brussel](#)

MAATREGEL 35 (p.34)

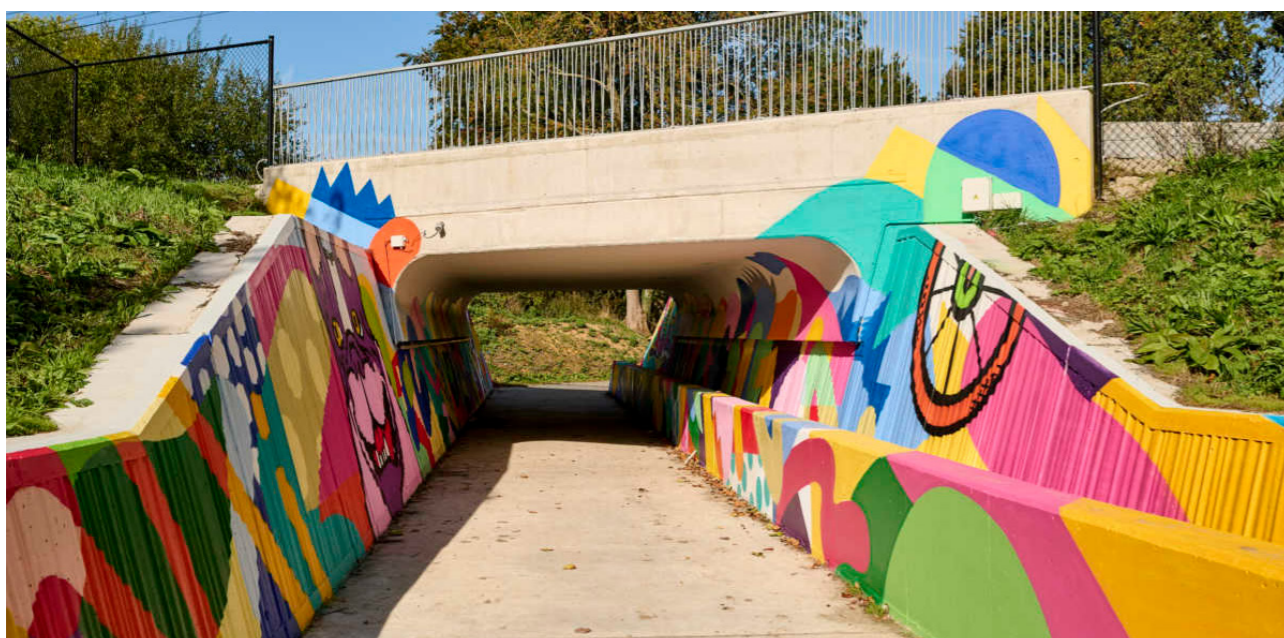
De stedelijke expressie bevorderen door het aanbrengen van muurschilderingen of enige andere vorm van kunstzinnige expressie, onder toezicht van de overheid, in het kader van een proces van toe-eigening van de openbare ruimte en met als doel graffiti te bestrijden.

In mei 2022 lanceerde Brussel Mobiliteit een oproep voor projecten om de ingang van de metro Rogier te verfraaien. Kunstenaars, schilders, illustratoren: de oproep is gericht aan alle volwassenen, individuen of groepen, die stedelijke muurkunst beoefenen. Het project betreft het plafond van de stationsingang, momenteel een zwart geschilderde betonnen plaat. Na een voorselectie werden de geselecteerde projecten onderworpen aan een openbare stemming om rekening te houden met de mening van de plaatselijke bewoners en gebruikers.

Eind 2020 startte Infrabel een lokaal en interdisciplinair project met Belgische kunstenaars en twee lagere schoolklassen om street art te creëren op de muren van ondergrondse gangen die de bovengrondse oversteekplaatsen in Jette en Ganshoren vervangen. De kleurrijke creaties behandelen de thema's milieu, zachte mobiliteit en innovatie.

Op initiatief van [Brussel Mobiliteit](#) en [Infrabel](#)

MAATREGEL 41 (p.37)

De burgerraadpleging ontwikkelen door middel van enquêtes, de organisatie van fora en het gebruik van digitale platforms, om de kennis van het Brusselse publiek te verbeteren en de ideeën van de burgers over netheid aan de overheidsinstanties voor te leggen. De resultaten van dit overleg meedelen aan de actoren van de Gewestelijke Raad voor Stedelijke Netheid.

De strategie clean.brussels kon putten uit de input en visies van de Brusselse bevolking via twee inspraakinitiatieven in het voorjaar van 2022:

- Via sociale media werd een enquête verspreid om de gevoeligheid van bewoners en gebruikers voor openbare netheid te meten. Aan de online enquête namen 3.658 respondenten deel.
- In een tweede fase konden de deelnemers aan de enquête zich aanmelden voor een discussieforum om dieper op de kwestie in te gaan.

Deze raadpleging van de burgers had een positieve impact op de kwaliteit van de inhoud van de strategie, dankzij de collectieve expertise van de burgers op het terrein en ook op de sociale samenhang rond de strategie.

Op initiatief van [Agenstchap Net Brussel](#)

MAATREGEL 44 (P.38)

Het gebruik van de communicatiekanalen onder de bevolking bevorderen om netheidsincidenten in de openbare ruimte te melden, bijvoorbeeld via de mobiele applicatie FixMyStreet of het gratis 0800-nummer van de netheidsdiensten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

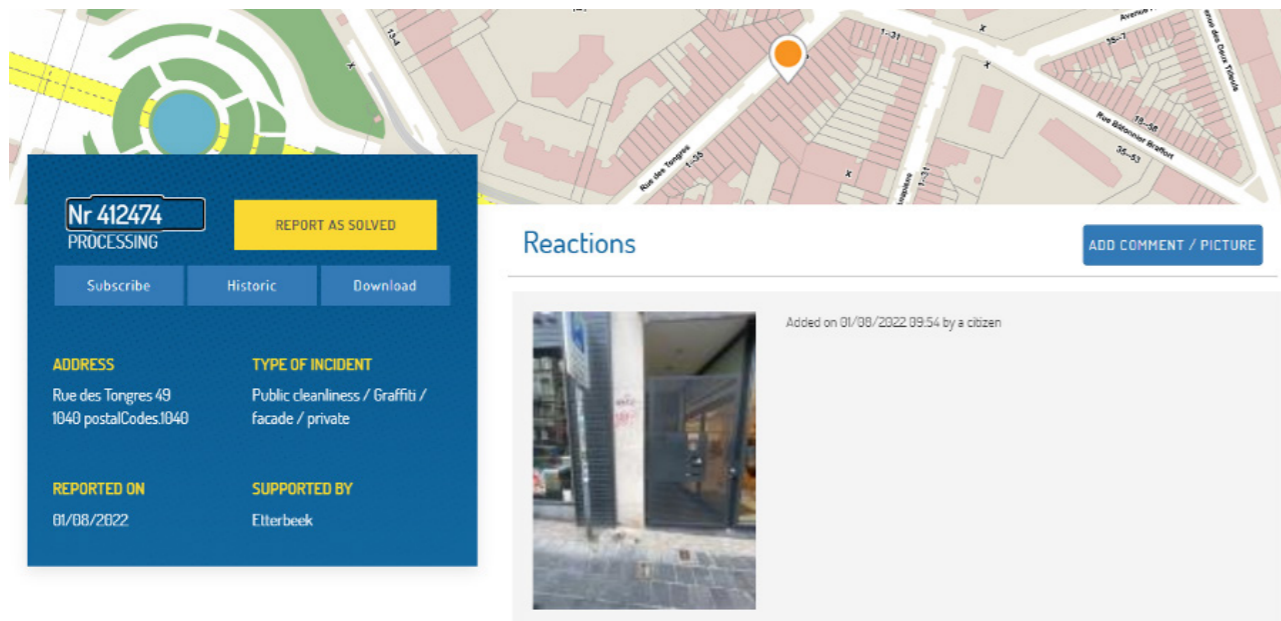

In dit tijdperk van digitalisering en verlangen naar een meer harmonieuze leefomgeving moet de betrokkenheid van de burger zich kunnen manifesteren via digitale toepassingen die rechtstreeks toegankelijk zijn op hun smartphone. Voor openbare netheid is FixMyStreet de bekendste toepassing. Deze app beantwoordt aan verschillende doelstellingen, namelijk burgers mobiliseren en sneller incidenten in de openbare ruimte melden, met name op het gebied van

netheid. In 2021 werd 83,94% van de 75.784 incidenten gemeld via de app binnen het jaar opgelost.

Er bestaan andere communicatiekanalen, waaronder 0800 van Net Brussel en gemeentelijke diensten. De promotie van deze instrumenten is essentieel om het gebruik ervan door de Brusselse bevolking te vergroten en zo de netheid van de straten te verbeteren.

Op initiatief van [CIBG](#) en [Brussel Mobiliteit](#)

MAATREGEL 45 (P.38)

Vooruit met de Wijk - thema Netheid

Met de projectoproep "Vooruit met de Wijk" van Leefmilieu Brussel wilde het Brussels Gewest het verband tussen milieu en stedelijke netheid in de verf zetten. Daarom is het thema 'stedelijke netheid' sinds 2021 toegevoegd aan deze oproep tot het indienen van projecten.

In 2021 ging er steun naar het project van het collectief "Les compagnons du Logis Floréal". Sindsdien probeert de tuinwijk Floréal de straten schoner te houden met meer vuilnisbakken, waaronder het gebruik van 5 mobiele openbare vuilnisbakken die door het collectief zijn gemaakt. Bovendien worden van tijd tot tijd schoonmaakacties met de bewoners van de wijk georganiseerd. Er is ook een speelse en creatieve dimensie aan het project toegevoegd: kinderen hebben deze vuilnisbakken in de vorm van huizen versierd, met een verwijzing naar de bijzondere architectuur van de tuinwijken.

In totaal zijn in 2021 meer dan 80 projecten ondersteund via "Vooruit met de Wijk".

Vijf van deze projecten houden rechtstreeks verband met stedelijke netheid:

- **Proper Kuregem:** creatie van een mascotte, sensibilisering van de wijk, plogging, schoonmaakactie, stembusbakken
- **Les Bal'Evere:** bijeenkomsten van burgers, schoonmaakactie
- **Le Logis Floréal:** installatie van mobiele vuilnisbakken versierd door kinderen
- **Collecteur collectif:** focus op sigarettenpeuken, organisatie van evenementen, schoonmaakactie, bewustmaking
- **La Belle Chaussée:** creatie van bloemenfresco's op winkelpuien om tagging te voorkomen, schoonmaakacties, mobiel educatief atelier

Op initiatief van [Agenstchap Net Brussel](#) en [Leefmilieu Brussels](#)

MAATREGEL 49 (P.39)

Versterking van de acties op het terrein, met name op markten of tijdens grote evenementen, gericht op voorlichting en bewustmaking rond goede praktijken inzake afvalbeheer (preventie, afvalsortering, netheid). Er lopen al initiatieven die in de toekomst zullen worden uitgebreid.

Het Agentschap Net Brussel houdt talrijke acties op het terrein die gericht zijn op de educatie en sensibilisering van de bevolking rond afvalsortering en respect voor de openbare netheid.

Deze sensibilisering houdt grotendeels in dat Net Brussel deelneemt aan grote evenementen die in het Brussels Gewest worden georganiseerd: sensibilisering rond het weggooien sigarettenpeuken, verdeling van zakasbakken en ondersteuning van burgerinitiatieven die opruimacties houden via het programma #WakeUpCleanUp.

Momenteel begeleidt het Agentschap Net Brussel de bevolking bij de verplichting om voedingsafval te sorteren, die op 15 mei 2023 van kracht wordt. Deze terreinacties zijn dus hoofdzakelijk gericht op de sensibilisering en begeleiding van het publiek bij deze verandering, met name via de massale verdeling van containers tijdens evenementen, op markten en in supermarkten.

Deze acties zullen in het eerste kwartaal van 2023 worden uitgebreid.

Op initiatief van [Agenstchap Net Brussel](#)

MAATREGEL 51 (P.39)

Het gebruik van camera's versterken in de strijd tegen zwerfvuil, meer bepaald sluikstorten, in de openbare ruimte, in samenwerking met de betrokken partijen, en zo mogelijk met een bundeling van bepaalde instrumenten.

Dankzij bewakingscamera's kunnen de daders van milieumisdrijven in problematisch bevonden zones worden ontmoedigd, gecontroleerd en ook worden bestraft. In de strijd tegen sluikstorten hebben veel openbare actoren ervoor gekozen om camera's in te zetten. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is dat met name het geval voor de meeste gemeenten, maar ook voor gewestelijke actoren zoals het Agentschap Net Brussel en Safe.brussels.

Momenteel gebruikt het Agentschap Net Brussel 6 functionele camera's en 6 dummy camera's. Met de functionele camera's kunnen 150 tot 250 processen-verbaal per jaar worden opgemaakt. In 2023 wil Net Brussel dit aantal optrekken tot 10. Wat de dummy camera's betreft, hiermee kunnen weliswaar geen sancties worden opgelegd, maar ze behouden volledig hun ontradend effect. Bovendien kosten ze de overheid aanzienlijk minder geld, zowel in aanschaf als in gebruik.

Sinds kort biedt Safe.brussels aan om camera's ter beschikking te stellen van alle preventie- en veiligheidsactoren in het Gewest. Dit systeem van tijdelijke terbeschikkingstelling, alsook de dienst voor de voorbehandeling van waarschuwingen, wil inspelen op de behoeften van de gewestelijke instanties in het kader van hun respectieve opdrachten. Door deze dienst kan de cameravloot worden gebundeld en het gebruik worden geoptimaliseerd. Momenteel staan er op het grondgebied 15 camera's opgesteld. Uiteindelijk zullen er 48 camera's beschikbaar zijn.

Verder zal in het kader van de uitrol van deze maatregel een inventaris van de gebruikte en beschikbare camera's worden opgemaakt om de inspanningen van de actoren te bundelen.

Op initiatief van [Agenstchap Net Brussel](#), de gemeentes en [Safe.brussels](#)

MAATREGEL 53 (P.40)

Alternatieve sancties bestuderen en zo nodig invoeren die het publiek bewuster maken van de netheidsproblematiek, zoals een opleiding in de regels van het afvalbeheer of onderdompelende ervaringen zoals een deelname aan een inzameling van huishoudelijk afval.

De gemeenten Oudergem en Elsene hebben allebei alternatieven ingevoerd voor de administratieve boetes voor bepaalde netheidsovertredingen die inzetten op bewustmaking en opleiding.

Oudergem biedt een bemiddelingsprocedure aan tussen de bemiddelaar, een beheerder van de netheidsdienst en de overtreder. Deze procedure leidt meestal tot een hersteldienst bij de gemeentelijke wegen-/netheidsdienst (gemiddeld 4 uur), waarbij de overtreder mee op stap gaat met een veegmachine tijdens de dagelijkse rondes. Sinds de uitvoering van dit project in 2019 hebben 101 daders van de 291 ontvangen zaken positief gereageerd op het bemiddelingsaanbod.

Elsene biedt een alternatief in de vorm van een informatiesessie. Tijdens de 3 uur durende sessie praten de deelnemers over wat onbehoorlijk gedrag is, worden ze via diverse activiteiten bewust gemaakt van het belang van sorteren (met een herinnering aan de regels) en van afvalbeheer en worden ze opnieuw gewezen op hun verplichtingen en op de diensten die de gemeente en het Gewest aanbieden. In 2019 hebben 126 mensen op 192 inbreuken deelgenomen aan de informatie- en bewustmakingssessies.

Op initiatief van de [gemeente Oudergem](#) en [gemeente Elsene](#)

Infosessie van de gemeente Elsene.

MAATREGEL 54 (P.40)

Meer communiceren over de voorziene en toegepaste sancties, als een preventiemiddel, in geval van niet-naleving van de regels van stedelijke netheid in de openbare ruimte. Via verschillende hulpmiddelen, de bedragen van boetes op problematische plaatsen tonen om daden van vervuiling te verminderen. Bovendien het aantal boetes aangeven dat al op een bepaalde plaats is uitgedeeld, om de perceptie van echte en frequente controles door de overheid te versterken.

De gemeente Schaarbeek startte in 2021 een sensibiliseringscampagne tegen sluikestorten. Het doel van deze campagne was tweeledig:

- Het afval zichtbaar maken, zodat het pijn aan de ogen doet;
- Benadrukken dat sluikestorten in de openbare ruimte een overtreding is met ernstige gevolgen.

Deze communicatiecampagne gebruikte de visuele codes van politierseries en maakte het dumpen van afval zichtbaar met verf op de grond en tape om het uit zijn banaliteit en onzichtbaarheid te halen. Er is ook een video gemaakt met beelden van bewakingscamera's waarop te zien is hoe een busje dat afval dumpst wordt betrapst. (<https://www.youtube.com/watch?v=ieQ-LFJzdII>)

Op initiatief van de [gemeente Schaarbeek](#)

Photos prises par la Gemeente de Schaarbeek dans le cadre de la campagne de sensibilisation

Bijlages

BIJLAGE 1 Bibliografische referenties

Website

- * BISA, "demografische context in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest", <https://ibsa.brussels/themas/bevolking>

- * Leefmilieu Brussel, "Parken & groene ruimten" https://be.brussels/cultuur-toerisme-vrije-tijd/parken-groen?set_language=nl

- * PYBLIK, "Typologie van buurten", <http://www.publicspace.brussels/nl/>,
Verslagen

Verslagen

- * BISA van perspective.brussels (2021), "Evaluatie van de impact van sensibilisering en sancties op het gebied van netheid (vuilnisbakken, zwerfvuil, asbakken) in de openbare ruimte op de doelgroepen: methodologisch rapport", Nota voor uitsluitend intern gebruik, BISA".

- * Brussel Preventie en Veiligheid (2021) <https://bps-bpv.brussels/sites/default/files/2022-01/OBPS-opmaak%20FR-AS.pdf>

- * Herontwikkelingsplan van het Agentschap Net Brussel, https://www.arp-gan.be/images/upload/files/NetBrussel_Herontwikkelingsplan_NL.pdf

- * Jaarverslag van het Agentschap Net Brussel, [https://www.arp-gan.be/images/upload/files/Rapport_annuel_2020_FR\(1\).pdf](https://www.arp-gan.be/images/upload/files/Rapport_annuel_2020_FR(1).pdf)

- * Dedicated (2020), Studie over de meningen en gedragingen van Brusselaars voor de veerkracht van hun stad in de context van de Covid-19 gezondheidscrisis. https://cdn.bosa.belighted.com/bosa-cities/uploads/decidim/attachment/file/168/Bruxelles_r%C3%A9siliente_post_Covid-19_-_Pr%C3%A9sentation_finale_-_02.09.20.pdf

BIJLAGE 2

Meer informatie over het co-constructieproces van de Strategie voor stedelijke netheid

In de loop van het jaar 2021 werden negen werkgroepen – de “Agora’s” – georganiseerd. Deze agora’s waren van twee types:

Vanaf september 2021 kregen de deelnemers voorstellen voorgelegd over de visie op stedelijke netheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 2030 en de thema's preventie, reiniging en repressie. Dankzij deze methodologie kon in de tweede helft van het jaar convergentie worden bereikt over de ontwikkeling van een voorstel voor een stedelijke strategie. Een groot aantal actoren heeft op vrijwillige basis aan deze vergaderingen deelgenomen (actoren uit de overheid, de privé sector en verenigingen, zoals deskundigen op het gebied van stedelijke netheid en milieu, actoren op het gebied van preventie, afvalbeheer en wetshandhaving, maar ook verenigingen en burgers). Deze gemeenschap heeft in de loop van de agora's nagedacht en collectieve antwoorden geformuleerd op de bevindingen en problemen in verband met de stedelijke netheid. Deze periode was ook een gelegenheid voor de aanwezige actoren om

banden te smeden en elkaar te leren kennen, en ook om elkaars vaardigheden beter te begrijpen. Tot dan toe bestond er immers geen gestructureerd en formeel kader waarbinnen deze actoren met elkaar konden interageren. Bovendien werd besloten te spreken over “stedelijke” netheid en niet over “openbare” netheid. Het is immers van essentieel belang om op transversale en globale wijze na te denken over de instrumenten, processen, middelen en actoren die moeten worden ingeschakeld opdat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, een stedelijke omgeving, wordt beschouwd als een schone stad. Het gaat niet alleen om het schoonmaken van de openbare ruimte of het leegmaken van vuilnisbakken, zoals het begrip “openbare” netheid suggereert. Het schoonmaken van ruimten is zeker een belangrijk aspect van de openbare dienstverlening, maar het is noodzakelijk een meer transversale en holistische visie te ontwikkelen.

BIJLAGE 3

Getuigenissen van deelnemers

Het co-constructieproces werd ervaren door actoren van wie de getuigenissen hieronder worden weergegeven om de relevantie van de voortgang van deze eerste Brusselse strategie voor stedelijke netheid te benadrukken. Deze strategie zal ongetwijfeld gaan leven en evolueren in functie van de vooruitgang op het terrein en de Brusselse context, die voortdurend verandert.

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse

“De interacties en uitwisselingen hebben “een brug van kennis” mogelijk gemaakt tussen actoren, mechanismen en bestaande benaderingen. Zo'n aanpak leidt tot een contact tussen verschillende actoren, dat input geeft aan het onderzoekswerk van instellingen zoals het BISA.”

Netheidsdienst van de gemeente Koekelberg

“Wij zijn nooit de enigen die kampen met problemen op het gebied van stedelijke netheid. Intracommunautair werk is een echt instrument om innoverende oplossingen te vinden. Wij moeten ook in de toekomst werkgroepen tussen gemeenten houden, want uitwisselingen zijn een bron van samen leren, coherentie en het delen van ideeën en oplossingen. De dynamiek van de uitwisselingen lijkt een antwoord te zijn op een gemeenschappelijk probleem: communicatie.”

Fost Plus

“Dit proces is de plaats en het kader geweest voor uitwisselingen tussen publieke en privé actoren, uitwisselingen via een proces van collectieve intelligentie. Stedelijke netheid is transversaal, het wekt betrokkenheid van burgers. Het is een belangrijk element van de leefomgeving en moet daarom behouden blijven.”

Burger

“Stedelijke netheid mag geen secundaire maatschappelijke zorg zijn en vereist een systemische kijk op de samenleving. Dit proces was een reeks niet te missen ontmoetingen waarmee ik beter kon begrijpen hoe verschillende instellingen werken, dat samenwerking met politieke actoren mogelijk is en dat de stem van de inwoners waarde heeft.”

WalloniePlusPropre

“Het co-constructieproces is een opmerkelijk instrument met een diversiteit aan actoren die aan het proces hebben deelgenomen. Het handhaven van een langetermijndynamiek van participatie is een uitdaging en het is belangrijk dat deze in de toekomst wordt voortgezet. Voorts is de diversiteit van de benaderingen die zijn toegesneden op de veelheid van problemen in Brussel, een fundamenteel element om op coherente wijze vooruitgang te boeken.”

BIJLAGE 4

Lijst van actoren die zijn uitgenodigd om deel te nemen aan het co-constructieproces

De belangrijkste overheidsactoren die betrokken zijn bij de netheidsopdrachten in Brussel worden hieronder voorgesteld om een overzicht te geven van hun rol.

De **gewestelijke openbare speler voor netheid is Net Brussel (ANB)**. Het is verantwoordelijk voor de algemene inzameling en verwerking van huishoudelijk en soortgelijk afval (witte, blauwe, gele, oranje en groene zakken), het onderhoud en de lediging van glasbollen, de inzameling van grofvuil en de vijf gewestelijke Recyparken en de mobiele mini-Recypark in samenwerking met de gemeenten. In een bijlage worden deze acties nader toegelicht. Wat betreft de reiniging van de wegen en de opruiming van sluikstorten, is het Agentschap Net Brussel bevoegd voor de gewestwegen en de bovengemeentelijke wegen met een totale lengte van 426 km in axiale afstand. De Reinigingsdienst bestaat uit meer dan 600 werknemers en beschikt over aanzienlijke logistieke middelen. Zij veegt straten, leegt vuilnisbakken (meer dan 5.000) en reinigt kolken (meer dan 15.000). De vuilnisbakken op de gewestwegen worden tijdens de veegronde of specifieke rondes dagelijks geleegd door Net Brussel. Voor de drukste locaties worden de bakken naar behoefte meerdere malen per dag geleegd. Net Brussel repareert en vervangt ook bepaalde afvalbakken op gewestwegen wanneer dat nodig is.¹

Net Brussel heeft ook een commerciële activiteit die los staat van de openbare dienst. Deze biedt via een specifiek ophaalcontract een betalende ophaaldienst aan voor zogenaamd “bedrijfsafval” van ondernemingen, handelaars, verenigingen en scholen die daarom verzoeken. Bovendien factureert Net Brussel op contractbasis straatveegdiensten waarvoor het Agentschap niet verantwoordelijk is, o.a. na bepaalde markten of specifieke evenementen. Het agentschap sensibiliseert, informeert en onderwijst verschillende doelgroepen over de regels van het afvalbeheer en de stedelijke netheid. Dit gebeurt aan de hand van verschillende middelen, instrumenten en communicatiekanalen, in het bijzonder via de Cel “Pedagogie en communicatie

op het terrein”. Via de dienst “**Recherche en Verbalisatie**”, die een twintigtal medewerkers telt, bestraft zij ook vervuilend gedrag op straat en milieuovertredingen. Deze strategie voor stedelijke netheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest maakt deel uit van het **herontwikkelingsplan voor Net Brussel**. Dit “UP!”-plan beschrijft de belangrijkste concrete stappen die tussen nu en 2023 moeten worden genomen en waarvan de noodzaak door drie audits en interne analyses is aangetoond. Door zich te versterken zal Net Brussel nog beter kunnen inspelen op de klimatologische, ecologische en sociaaleconomische uitdagingen waarmee ons gewest en de wereld in het algemeen worden geconfronteerd.

Dit transversale plan heeft gevolgen voor de organisatie Net Brussel op alle niveaus: operationeel, de interacties met de gemeenten en het imago dat wordt uitgedragen naar de bevolking, het maatschappelijk middenveld en de media. De reinigingsdiensten van **de 19 Brusselse gemeenten** zijn belast met de reiniging, het plaatsen en legen van afvalbakken en de opruiming van sluikstorten op de wegen en in de gemeentelijke zones, bijvoorbeeld in de parken. De gemeenten zijn dus verantwoordelijk voor de reiniging van bijna 80%² van de wegen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Elke gemeente moet dus het veegen, het plaatsen en legen van afvalbakken en het onderhoud van haar infrastructuur organiseren (BISA, 2021).

Om het sluikstorten te beperken, bieden sommige gemeenten hun inwoners toegang tot een containerpark. Andere organiseren mobiele containerparken of bieden grofvuilophalingen aan huis aan. Sommige gemeenten gebruiken vaste en mobiele bewakingscamera's om overtreders te identificeren.

De gemeenten zijn dus ook bevoegd voor de bestrafing van netheidsinbreuken. Ambtenaren maken processen-verbaal op voor de politiezones, maar ook op het niveau van het Gewest (Net Brussel, Leefmilieu Brussel ...) en de gemeenten (BISA, 2021). De gemeenten ontwikkelen talrijke

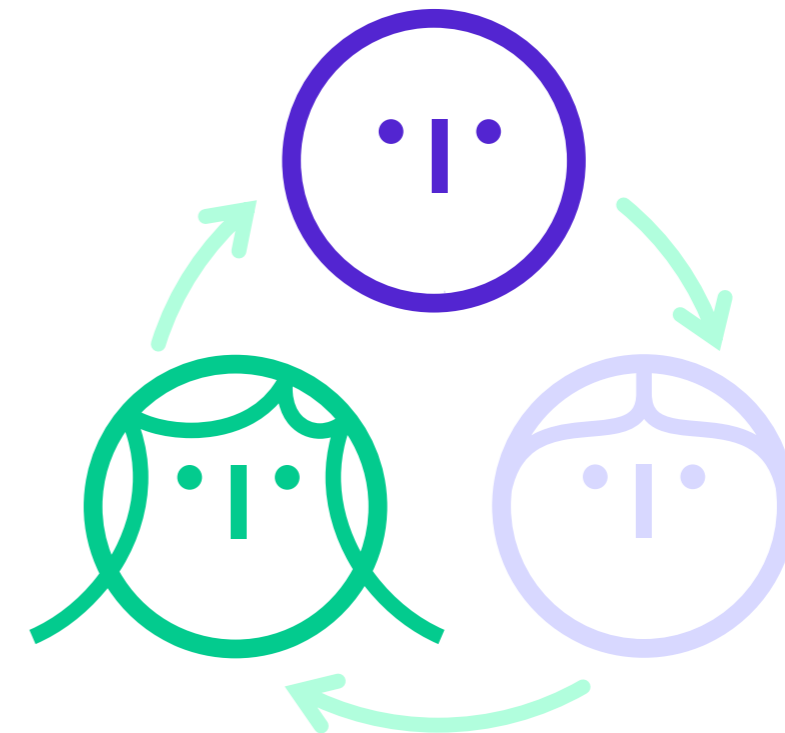
voorlichtings- en bewustmakingsacties voor verschillende doelgroepen (nieuwkomers, scholen, in de openbare ruimte, enz.).

Nog andere overheidsactoren houden zich bezig met netheid. Leefmilieu Brussel onderhoudt de gewestelijke groene ruimten en houdt ze schoon, controleert in het Gewest actieve ondernemingen op het verplichte contract dat conform moet zijn aan de vereisten inzake afvalsortering en -beheer (milieuwetgeving)³, sensibiliseert voor “zero waste” praktijken en het sorteren van huishoudelijk afval, werkt aan de omzetting van Europese richtlijnen zoals de richtlijn over wegwerpplastic en ziet erop toe dat het principe van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) naar behoren wordt toegepast.

Brussel Mobiliteit is betrokken bij het onderhoud van bepaalde groenzones, de eigen beddingen van de MIVB en de infrastructuur die aanwezig is op gewestwegen (banken, afvalbakken, straatkolken, enz.). Meer bepaald is Brussel Mobiliteit verantwoordelijk voor de plaatsing en de reparatie van bepaalde types afvalbakken op gewestwegen. Het CIBG beheert de mobiele app “FixMyStreet”, die problemen met netheid

doorgeeft aan onder meer de gemeenten en het Agentschap Net Brussel.

De keuze van de materialen en de aanleg van de infrastructuur zijn taken van de wegbeheerder: Brussel Mobiliteit voor de gewestwegen en de gemeenten voor de gemeentelijke wegen. Twee andere administraties zijn eveneens betrokken bij de keuze van de infrastructuur en het straatmeubilair: **URBAN.Brussels**, met name via de afgifte van stedenbouwkundige vergunningen, en **Brussel Preventie en Veiligheid**, dat zich bezighoudt met het veiligheidsaspect bij de inrichting van de openbare ruimte en het straatmeubilair. Bovendien wenst de administratie momenteel nauwer samen te werken met de gemeenten en het Agentschap Net Brussel in de strijd tegen sluikstorten, o.a. door bepaalde instrumenten zoals bewakingscamera's te delen. Hieronder staat een overzicht van de actoren die rechtstreeks of indirect te maken hebben met de stedelijke netheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De lijst van actoren zal worden bijgewerkt tijdens de uitrol van het strategisch plan “clean.brussels”, wanneer de drijvende krachten voor de acties zijn geïdentificeerd.

¹ Net Brussel staat in voor de plaatsing en het onderhoud van Vigipirate-type afvalbakken op gewestwegen, alsook voor de herstelling van afvalbakken van het type “A1”, met uitzondering van de verankering in de grond. Herstellingen of vervangingen van andere soorten afvalbakken worden uitgevoerd door Brussel Mobiliteit.

² In absolute aantallen reinigen de gemeenten 84,2% van de wegen in het Gewest. In lengte (km) is dit 77,4 % van de wegen in het Gewest.

³ Voor meer informatie over verplicht afvalbeheer: <https://recyclebxlpro.be/nl/faq/>

Europees niveau

* Zero Waste Europa

- <https://zerowasteurope.eu>

* AVPU

- <http://avpu.fr/>
- Vereniging van steden voor stedelijke netheid

* ACR+

- <https://acrplus.org/fr/>

Federaal niveau

* Regie der Gebouwen

- Onderhoud van gebouwen: reiniging van graffiti en zwerfvuil

* Beliris

- Realisatie van bouw-, renovatie- en restauratieprojecten: groene ruimten, revitalisering van wijken, bestrating van pleinen, enz.

* NMBS

- Netheid van treinen, stations en voertuigen
- Bewustmakingscampagnes voor openbare netheid
- Sorteerafvalbakken
- Administratieve boetes voor het niet naleven van de regels

* INFRABEL

- Publiekrechtelijke vennootschap die de Belgische spoorweginfrastructuur beheert
- Reiniging van bepaalde ruimten zoals ondergrondse gangen, parkings, enz.

* IBZ Veiligheid en Preventie

- Verbetering van de veiligheid van de burgers
- Bewakingscamera's in de openbare ruimten
- Burgers aanmoedigen maatregelen te nemen om hun eigen veiligheid te vergroten

Gewestelijk niveau

* Brussel Mobiliteit

- Reiniging van gewestelijke tunnels
- Controleren of het water goed wegstroomt in de straatkolken als het Agentschap Net Brussel die taak niet kan uitvoeren
- Plaatsing van vaste voorzieningen zoals openbare vuilnisbakken in de grond, in samenwerking met het Agentschap Net Brussel
- Aanleg van pleinen en wegen

* Sibelga

- Reiniging van elektrische installaties

* Leefmilieu Brussel

- Beheer van gewestelijke groene ruimten en gebieden
- Bewustmaking van onderwerpen met betrekking tot het milieu, afvalsortering, zero waste, enz.
- Milieueducatie
- Projectoproep "Vooruit met de wijk"
- Controle en verbalisering: afvalinspectie en voorschriften voor commerciële contracten

* Brussel Preventie en Veiligheid

- Coördinatie preventie en veiligheid in het BHG
- De betrokken actoren bijstaan om de veiligheid te garanderen van de Brusselaars en van allen die het Gewest bezoeken

* Gewestelijke School voor Openbaar Bestuur (GSOB)

- Organiseert opleidingscursussen voor werknemers van lokale en gewestelijke overheidsdiensten en organisaties die taken van openbaar nut uitvoeren binnen het BHG
- Opleiding van ambtenaren die vervuilende daden verbaliseren
- Controle en verbalisering: afvalinspectie en voorschriften voor commerciële contracten

* Visit.Brussels

- Realisatie van sensibiliseringscampagnes (netheid) voor toeristen
- Monumenten & Landschappen (erfgoed.brussels)

* Agentschap Net Brussel

PREVENTIEVE, REACTIEVE EN REPRESSIEVE TAAK:

- Reiniging van gewestwegen: opruiming van sluikestorten, straatveging, lediging van vuilnisbakken, schoonmaken van straatkolken
- Inzameling van huishoudelijk afval aan huis in zakken of containers
- Recypark en mobiele containerparken voor de Brusselse bevolking
- Gratis ophaling van 3 m³ per jaar en per huishouden voor grofvuil
- Bewustmaking inzake sortering, respect voor het werk van het personeel en openbare netheid
- Dienst "Recherche en Verbalisatie" voor netheidsovertredingen
- Logistieke en materiële ondersteuning van burgerinitiatieven om afval in de openbare ruimte in te zamelen
- ...

* RECY K – BXL COMPOST

* BXL ENERGIE met o.a. Recyclis

* MIVB -TEC – De Lijn - Flixbus

- Netheid van voertuigen, metro's, premetro's
- Bewustmakingscampagnes voor netheid
- Administratieve boetes voor het niet naleven van de regels

* Haven van Brussel

- Reiniging van afval op het oppervlak van het kanaal met behulp van boten
- Bewustmakingscampagnes voor netheid

* Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) – PERSPECTIVE

- Mandaat van het Gewest in december 2019 om het beleid inzake openbare netheid te evalueren.
- Verzamelen, verwerken, analyseren en verspreiden van Brusselse overheidsstatistieken
- Voert socio-economische analyses uit en ondersteunt de Regering bij de evaluatie van het beleid

* Actoren van dakloosheid en gezondheid

* HUB

* FINANCE. BRUSSELS

* INNOVIRIS

* PERSPECTIVE (BISA)

* CITYDEV

* BRUSAFE

* BRAVVO

- preventiedienst van de Stad Brussel, belast met de strijd tegen sociale uitsluiting en het gevoel van onveiligheidsociale

* VIVAQUA

- de productie en distributie van drinkwater, het beheer van rioleringsnetwerken en de strijd tegen overstromingen in het Brussels Gewest

* Maatschappij voor Stedelijke Inrichting

* Coördinatie Zenne

* Brussels Resilient

* Brussels Donuts

* BE WaPP

* Mooimakers

* Urban

* BPS

Gemeentelijk niveau

* 19 Brusselse gemeenten

PREVENTIEVE, REACTIEVE EN REPRESSIEVE TAAK:

- Reiniging van gemeentewegen: opruiming van sluisstorten, straatveging, lediging van vuilnisbakken, vervuiling en openbare hygiëne.
- Mobiele containerparken in de wijken in samenwerking met Net Brussel
- Aankoop en installatie van straatmeubilair voor netheid
- Sensibilisering voor sorteerregels en openbare netheid
- Gemeentelijke administratieve sancties (GAS) of gemeentelijke afvalbelasting

* Stadswachters

- Gebruik van de FixMyStreet applicatie (voor sommigen)
- Distributie van zakasbakken en bewustwording op het gebied van daden van vervuiling

* Politiezones

- Gebruik van de FixMyStreet applicatie (door bepaalde zones)
- Controle en verbalisering van daden van vervuiling in samenwerking met de gemeenten en het Gewest

* Brulocalis

- De 19 Brusselse gemeenten helpen bij het vervullen van hun opdracht ten dienste van de burgers

* Burgers, burgerinitiatieven, buurtcomités, handelaarsverenigingen

- Deze actoren worden via verschillende instrumenten betrokken bij openbare netheidskwesties
- Bewustmaking, organisatie van "CleanUp", enz.
- Materiële, personele en logistieke ondersteuning van de gemeenten en het Agentschap Net Brussel

* Brussels Major Events

- De afdeling evenementen die, meestal gratis, evenementen in de openbare ruimte organiseert voor de Stad Brussel en andere openbare instellingen.

* Gemeentelijke recyclagecentra

Vrijwilligerssector

* Federatie Ressources (Oxfam, Spullenhulp ...)

* Sociaal-culturele actoren en verenigingen

- Informatie en bewustwording binnen hun gemeenschap

* Burgerinitiatieven om het publiek bewust te maken van de problematiek van de stedelijke netheid

Particuliere sector

* Winkels en supermarkten

* FostPlus, Comeos & Fevia

* RECUPEL, BEBAT...

* Denuo

* Suez

* UCM, BECI

* Tabaksfabrikanten

BIJLAGE 5

Gedragwetenschappen om te innoveren in de strijd tegen vervuiling

Bij uitdagingen als de groeiende stadsbevolking en het huidige milieubewustzijn, kan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een belangrijke rol spelen en zijn werking optimaliseren door het gebruik van traditionele instrumenten te overschrijven en te kiezen voor een vernieuwende en impactvolle aanpak die onder meer op gedragwetenschappen berust. Daarom maakt de prioritering van maatregelen in deze strategie gebruik van de wetenschappelijke kennis op dit gebied.

Gedragwetenschappen

Gedragwetenschappen analyseren en beïnvloeden desnoods de acties en beslissingen van individuen. Ze trachten te begrijpen hoe mensen zich daadwerkelijk gedragen, beslissingen nemen en reageren op programma's zoals die van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Zij kunnen nagaan wat goede netheidsgedragingen belemmert en interventies identificeren om gebruikers te helpen zich beter te gedragen in de openbare ruimte.

Relevant voor stedelijke netheid

“Ach, als mensen het maar wisten, dan zouden ze de juiste keuzes maken.”

Deze aanpak is de laatste jaren in twijfel getrokken en uit wetenschappelijke studies blijkt nog steeds dat voorlichting en bewustmaking niet volstaan om gedrag te veranderen, of mensen nu geïnteresseerd zijn in het onderwerp of niet, en zelfs als ze positieve attitudes en intenties vertonen. Natuurlijk zijn traditionele technieken zoals bewustmaking en repressie nog steeds relevant. Maar gedragwetenschappen tonen daar de beperkingen van en bieden aanvullende instrumenten. Zij maken het mogelijk beter rekening te houden met alle factoren die het gedrag in verband met netheid en afval in de openbare ruimte beïnvloeden, namelijk:

* Contextuele factoren

Gedrag hangt grotendeels af van de onmiddellijke context waarin het plaatsvindt. Zo kan een goedbedoelende persoon nog steeds afval achterlaten als er geen vuilnisbak in de buurt is.

* Sociale factoren

het gedrag van een persoon wordt sterk beïnvloed door de handelingen of opvattingen van anderen, ook al is dit proces niet bewust. Omringd zijn door andere mensen in het park zal bijvoorbeeld fungeren als een vorm van sociale druk om afval op de juiste manier weg te gooien.

* Persoonlijke factoren

van intenties tot gewoonten, vele factoren die specifiek zijn voor het individu zullen ook het gedrag sturen. Zo zal de overtuiging dat het klokhuis van een appel geen afval is omdat het biologisch afbreekbaar is, de prikkel om het weg te gooien doen toenemen. Of veel rokers gooien hun sigarettenpeuken op de grond zonder dat ze het beseffen.

Dit “systeem” van invloeden moet worden beschouwd als een geheel en niet als op zichzelf staande elementen, vooral wanneer het gaat om de tenuitvoerlegging van oplossingen. Een interventie zoals het markeren van een “rookhoek” op de grond bij tramhaltes zal bijvoorbeeld de sociale druk op rokers om deze markering te respecteren doen toenemen.

Goede gewoonten aanmoedigen

Het duurzame gebruik van gedragwetenschappen verandert niet alleen gedrag, maar helpt gebruikers ook nieuwe gewoonten aan te leren. 44% van ons dagelijks gedrag is gewoontegedrag, d.w.z. dat het onbewust en automatisch wordt uitgevoerd. Onder deze gedragingen vinden we het sorteren en beheeren van afval thuis of netheid in openbare ruimten.

BIJLAGE 6

Grafische resultaten van het burgeronderzoek

Methodologie van het onderzoek

* Online enquête tussen 16 maart en 30 april 2022

Uitnodiging breed verspreid via de sociale netwerken naar de inwoners, reizigers en bezoekers in het Brusselse Gewest

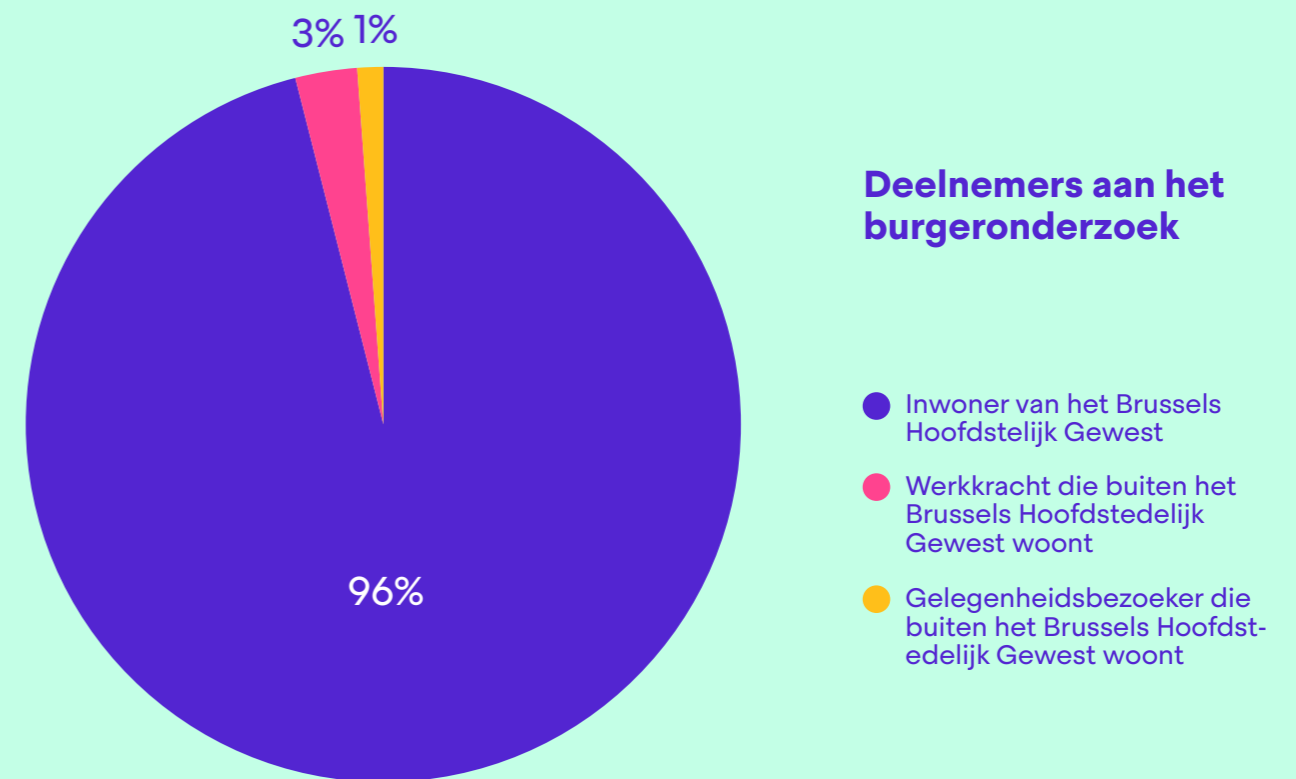
Een dertigtal gesloten vragen werden voorgelegd aan de respondenten om te polsen naar hun perceptie van de openbare netheid in het Brussels Gewest en hun prioriteiten.

Dankzij de inzet van verschillende communicatiekanalen heeft de online-enquête **3.658 respondenten opgeleverd** (van wie 2.913 de enquête volledig hebben ingevuld: **8% Nederlandstaligen, 25% Engelstaligen, 67% Franstaligen**)

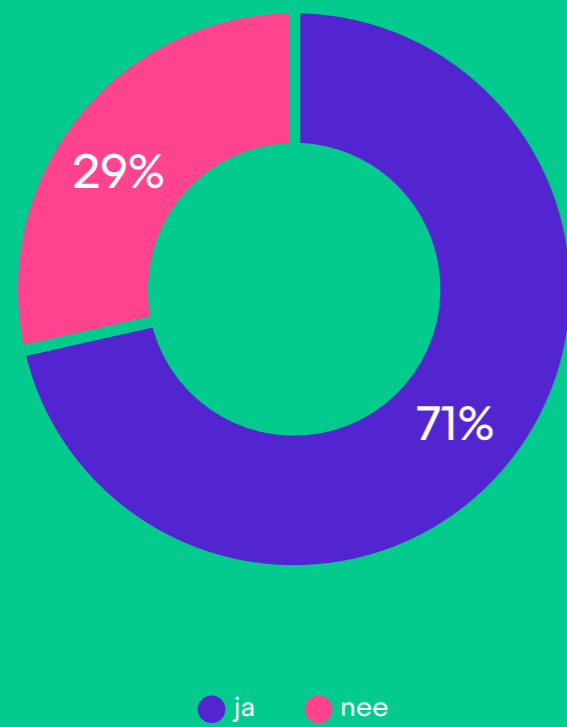
3% foutmarge

Aan het einde van de vragenlijst konden de respondenten hun suggesties voor de verbetering van de openbare netheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest meedelen.

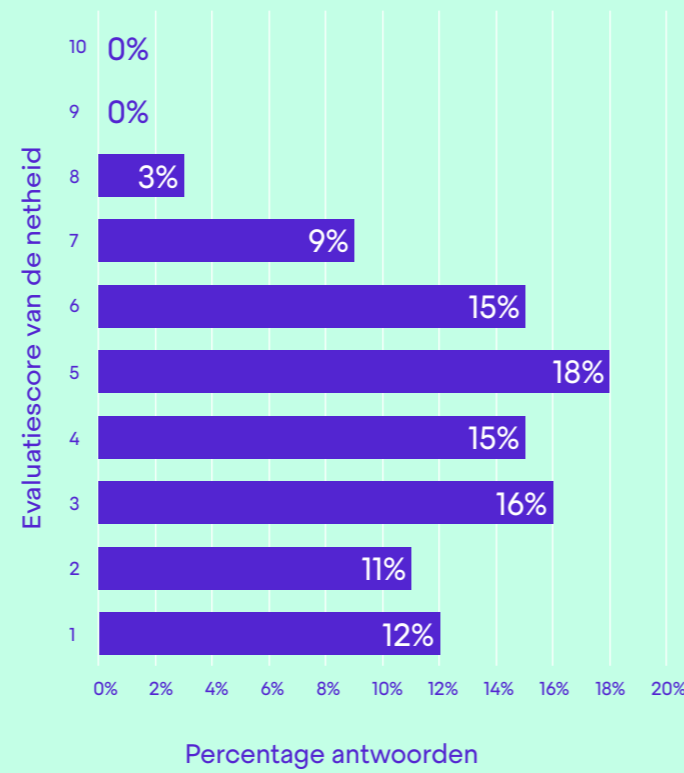
Zij konden ook hun wens kenbaar maken om deel te nemen aan twee fora van een halve dag om de resultaten van de enquête aan te vullen. (NL vertaling)

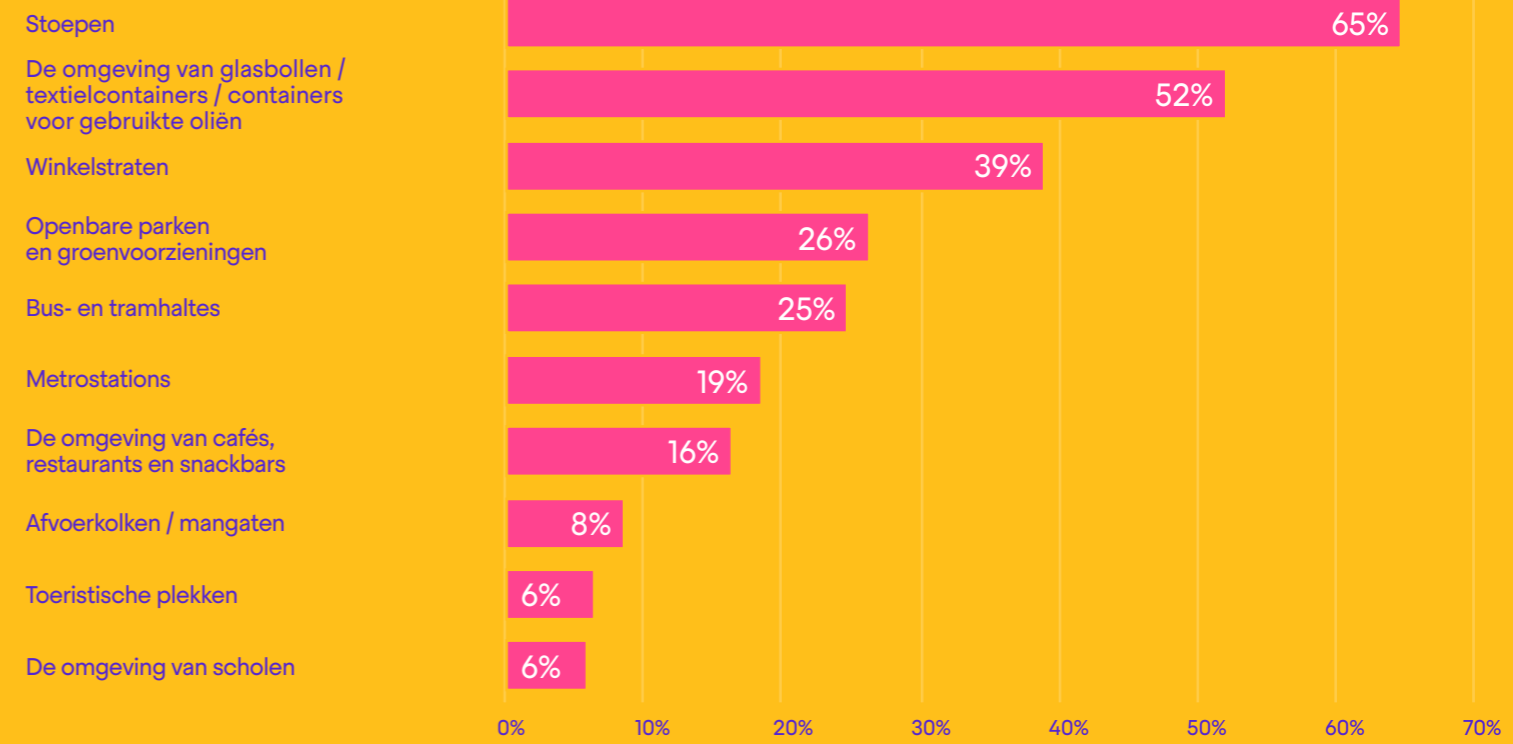
Vindt u het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aangenaam om in te wonen?

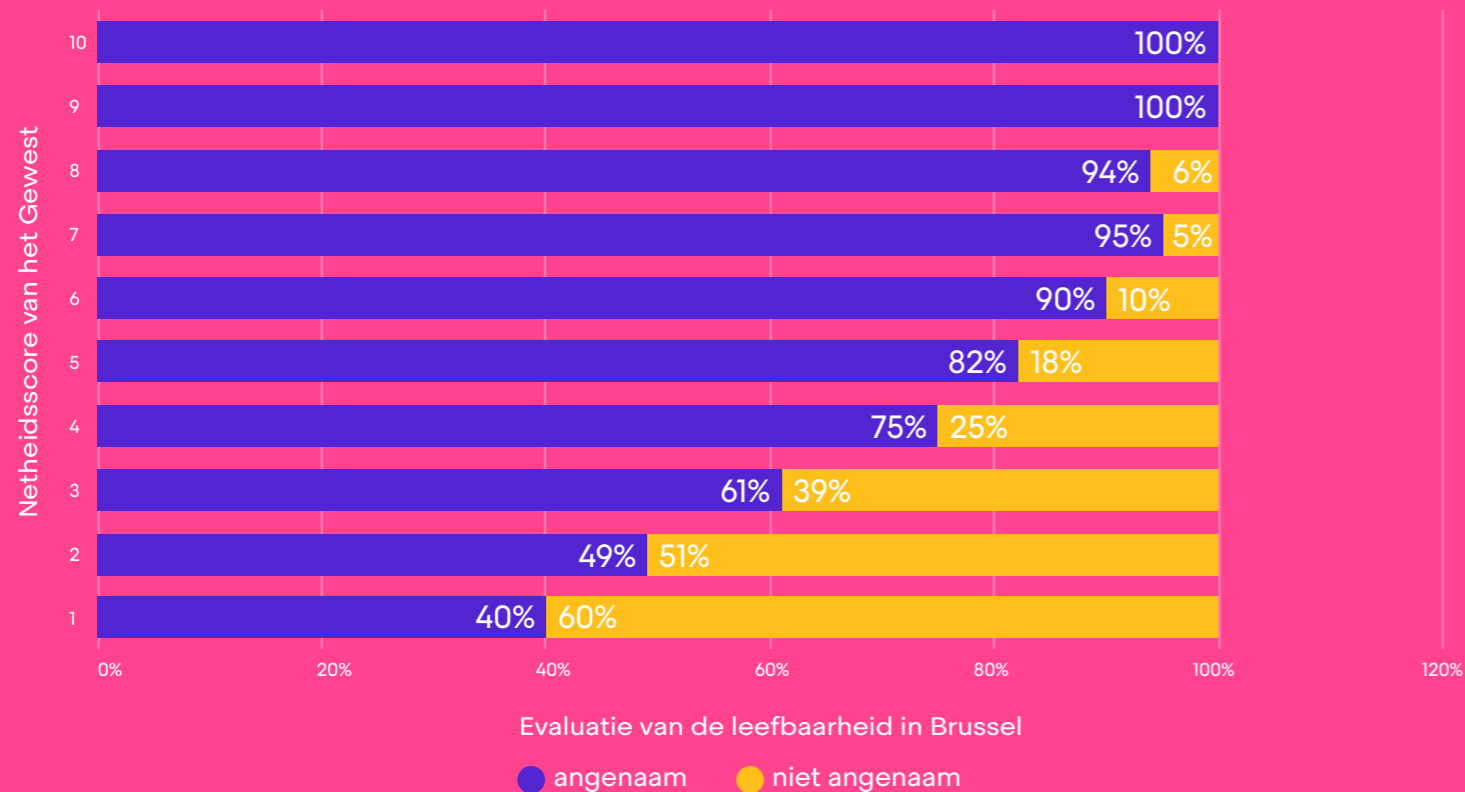
Hoe beoordeelt u, op een schaal van 1 tot 10, de netheid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?

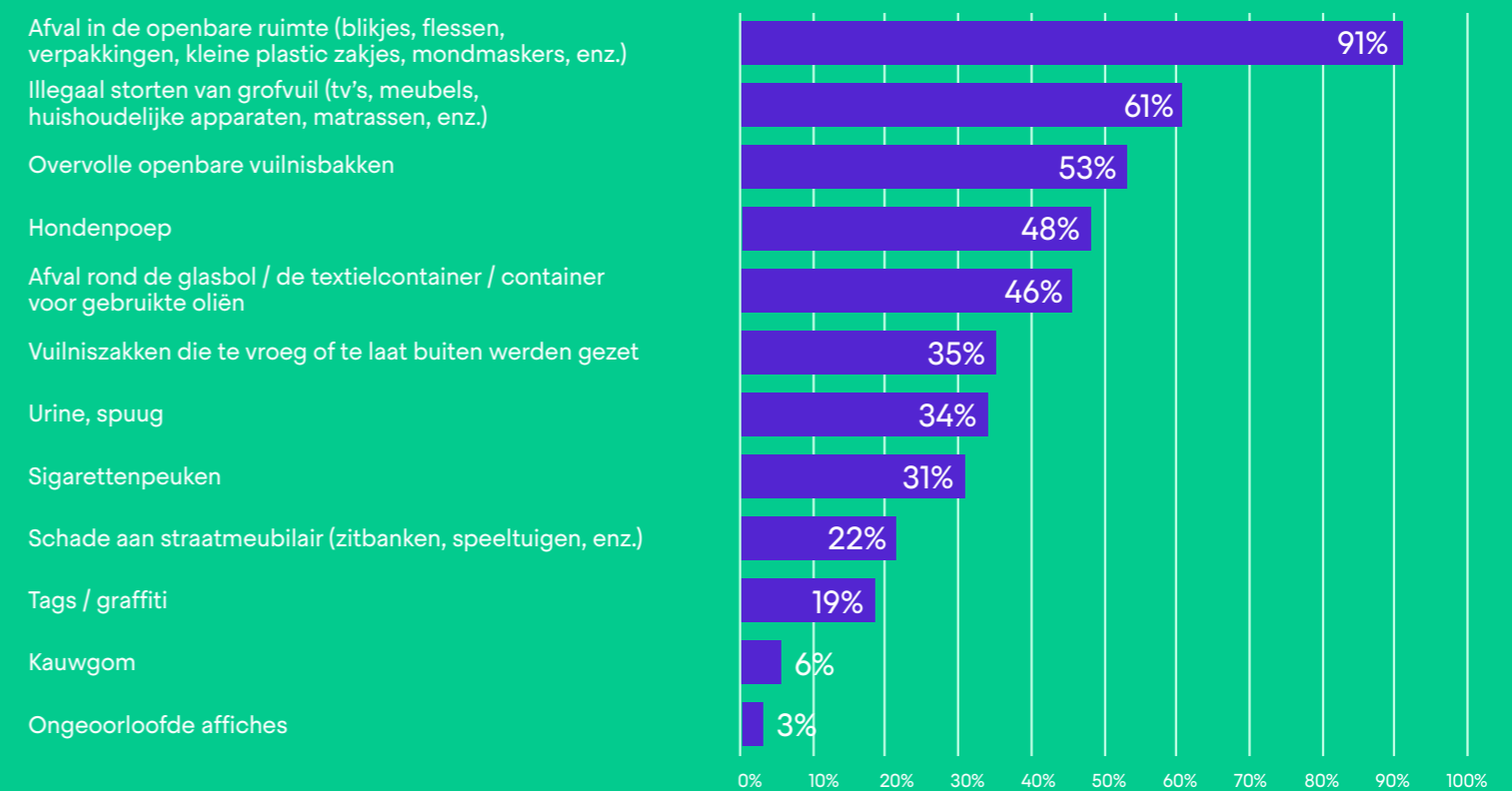
Welke drie soorten plaatsen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest lijden volgens u het meest aan openbare netheidsproblemen?

Beoordeling van de netheid volgens de evaluatie van de leefbaarheid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

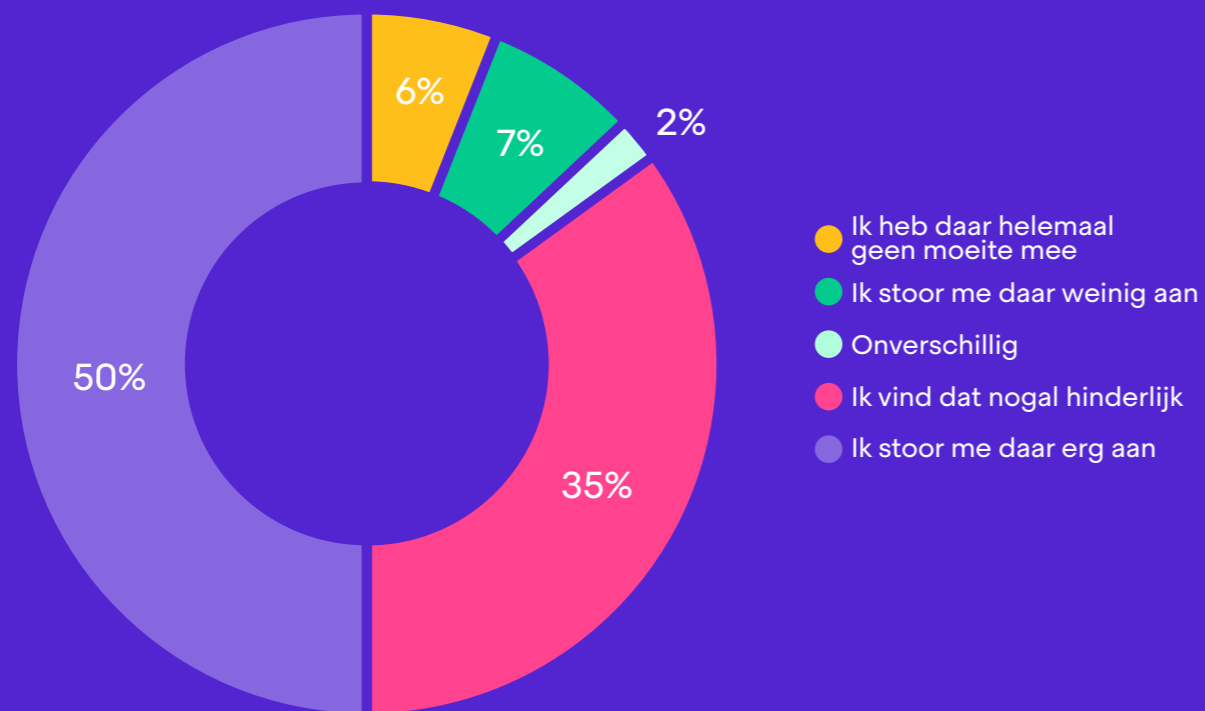

Wanneer u door de straten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest loopt, wat zijn dan de 5 vormen van onreinheid die u het meest storen?

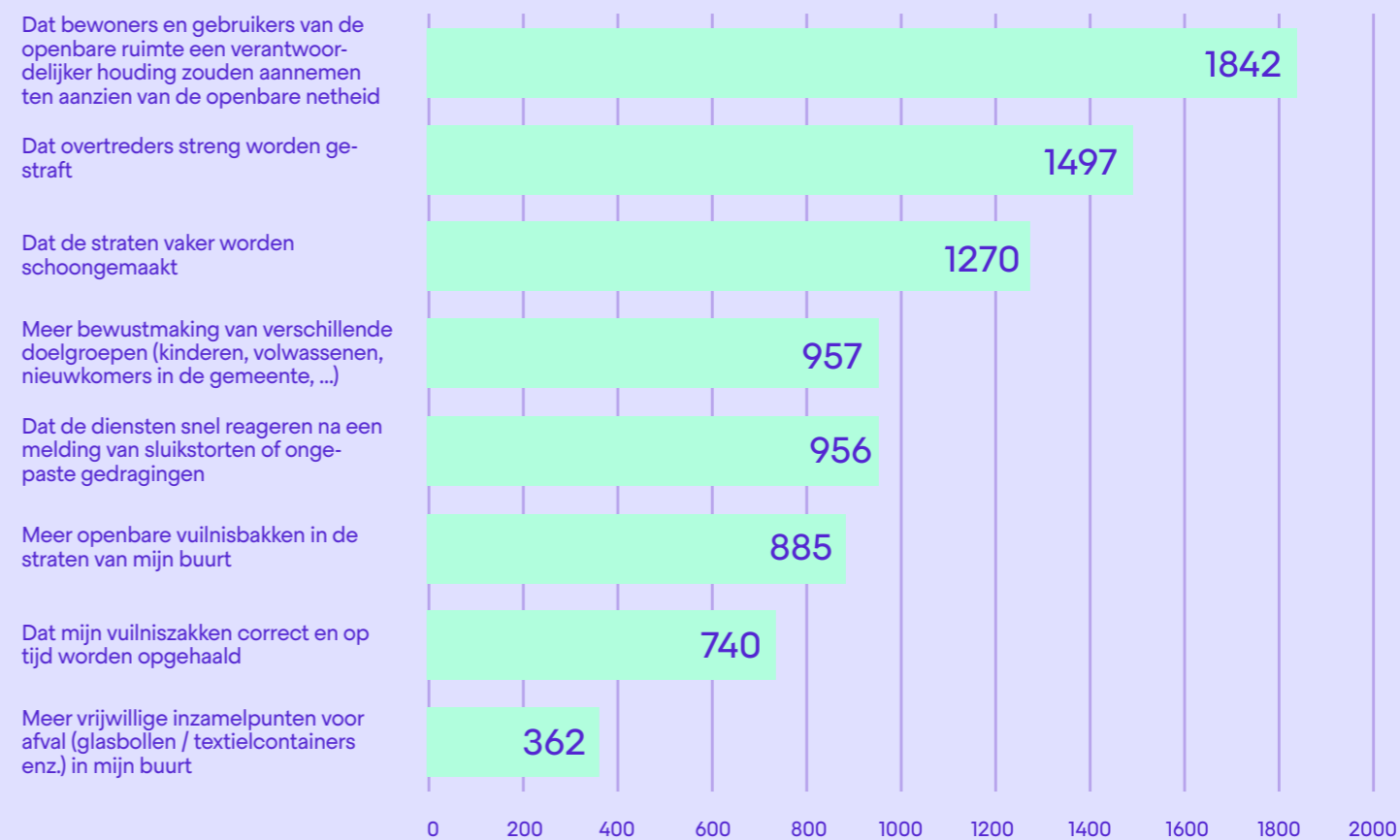

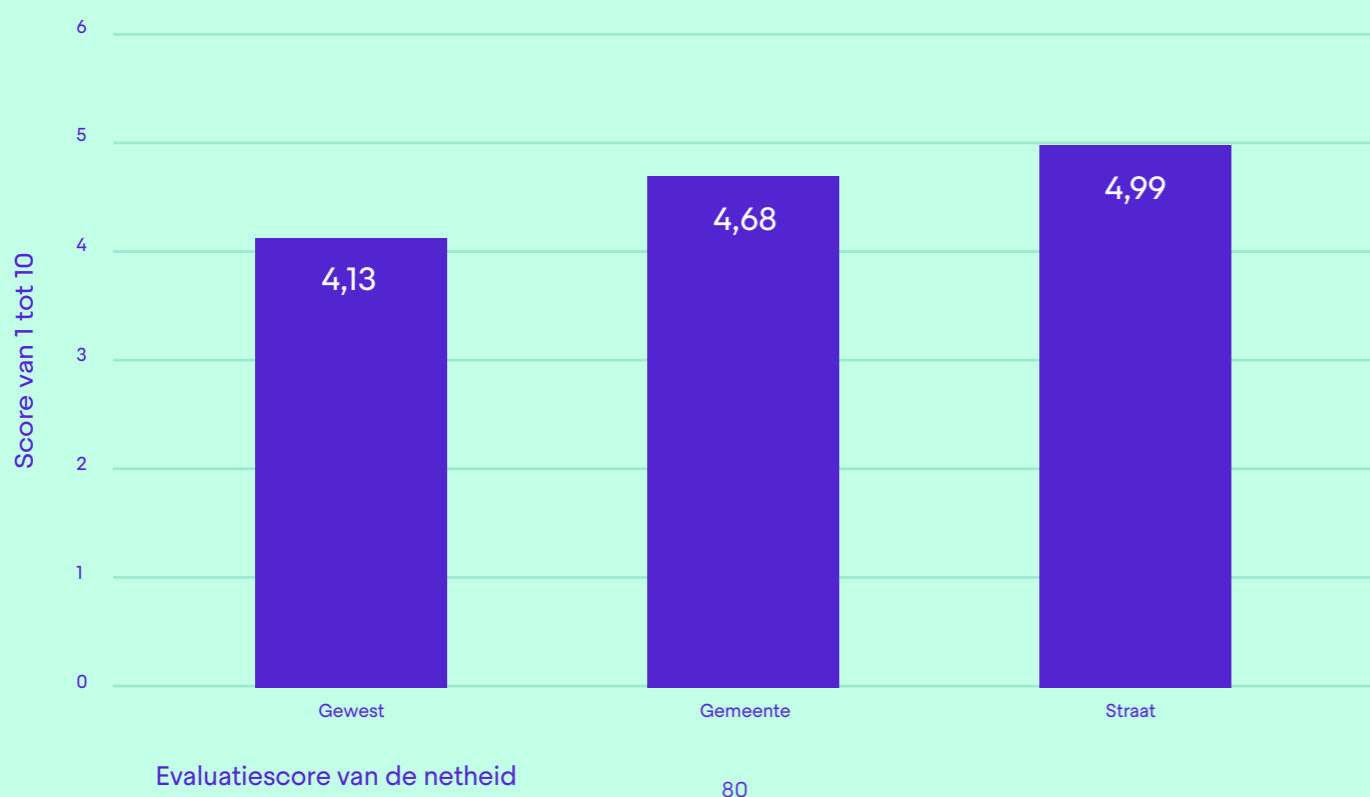
In hoeverre hebt u last van onreinheid?

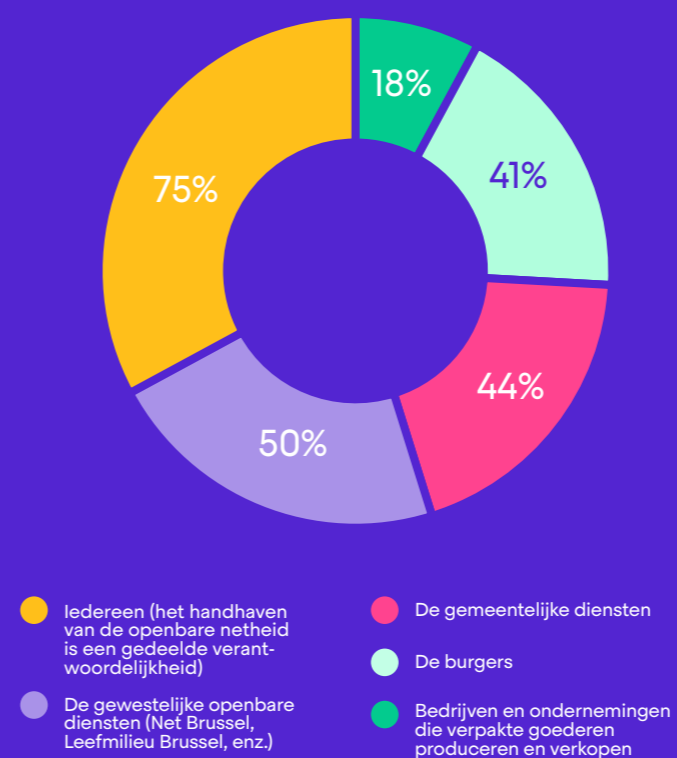
Wat zijn uw 3 grootste wensen wat openbare netheid betreft?

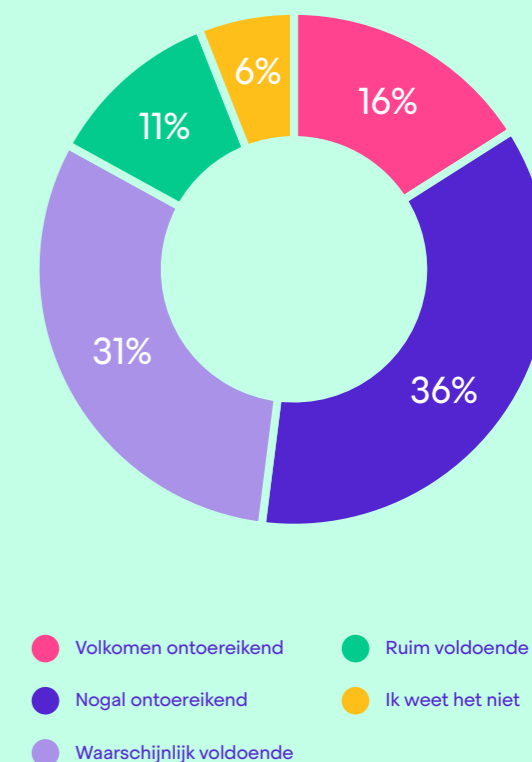
Beoordeling van de openbare netheid in het Gewest, de gemeente en de straat

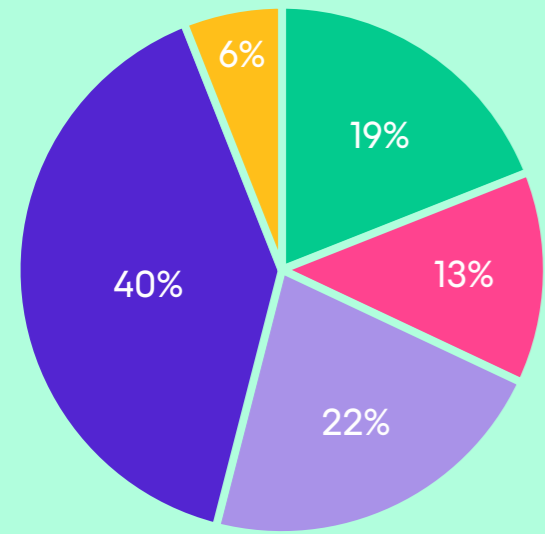
Wie is volgens u verantwoordelijk voor de handhaving van de openbare netheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?

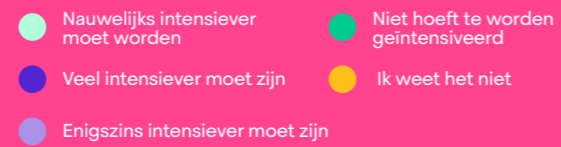
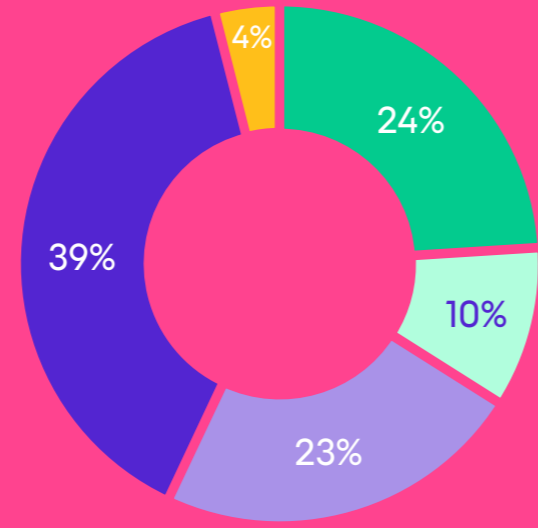
Wat vindt u van de middelen die worden aangewend om de openbare netheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te handhaven?

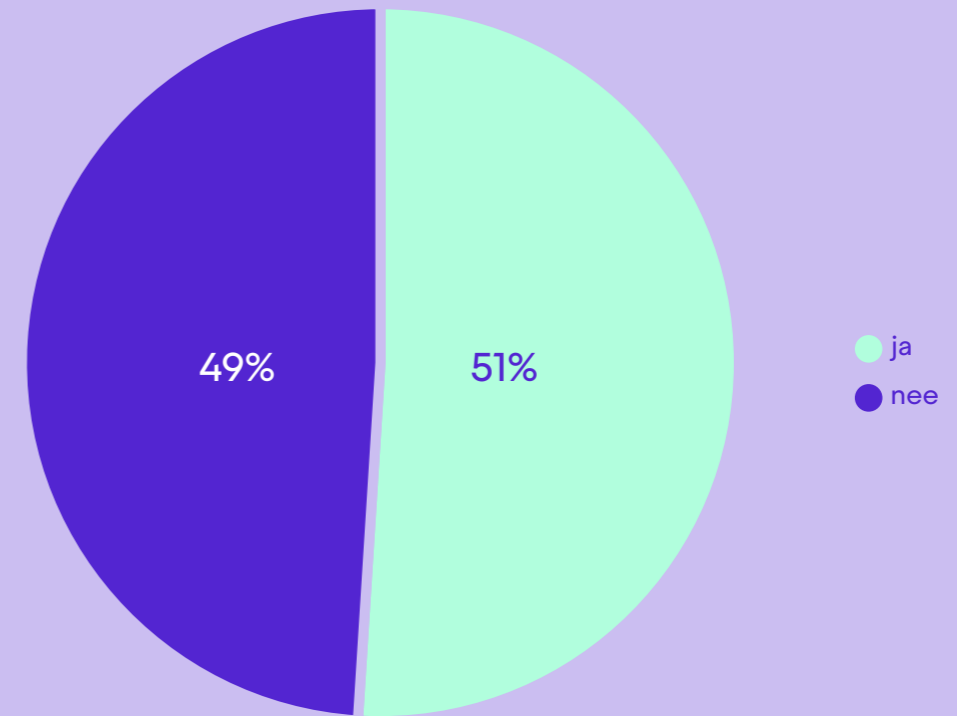
Hebt u een gevoel van straffeloosheid als u onzindelijkheden vaststelt op straat?

U vindt dat de strijd tegen vuil en onzindelijkheden ...?

Als u een probleem met de openbare netheid wenst te melden, weet u dan met wie u contact kunt opnemen of welk hulpmiddel u kunt gebruiken?

Wat zou volgens u de meest doeltreffende manier zijn om de onheusheden te voorkomen die de stad vervuilen?

Onaanvaardbaar gedrag op het vlak van netheid doeltreffender bestraffen

1971

Voorlichting naar kinderen en volwassenen toe

1757

Alternatieve straffen aanbieden, zoals taakstraffen of deelname aan een afvalopruijing door burgers

1597

Meer openbare voorzieningen (bv. openbare vuilnisbakken / inzamelpunten voor vrijwillige afgifte van afval)

1398

Versterking van de dienstverlening aan de burgers (bv. inzameling van grofvuil)

1075

Het publiek via diverse communicatiekanalen sensibiliseren voor goede gedragingen

1074

Betere communicatie over de initiatieven van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op het gebied van netheid (preventie, oplossingen, repressie)

673

0 500 1000 1500 2000 2500

Zo ja, via welke contactpersoon of hulpmiddel zou u een probleem met de openbare netheid melden?

De gemeentelijke reinigingsdienst

1123

De Fix My Street app

895

Het Agentschap Net Brussel

810

De schepen belast met openbare netheid

414

Leefmilieu Brussel

311

Een buurtwerker

221

De gemeentepolitie

134

De burgemeester

126

De eco-adviseur van de gemeente

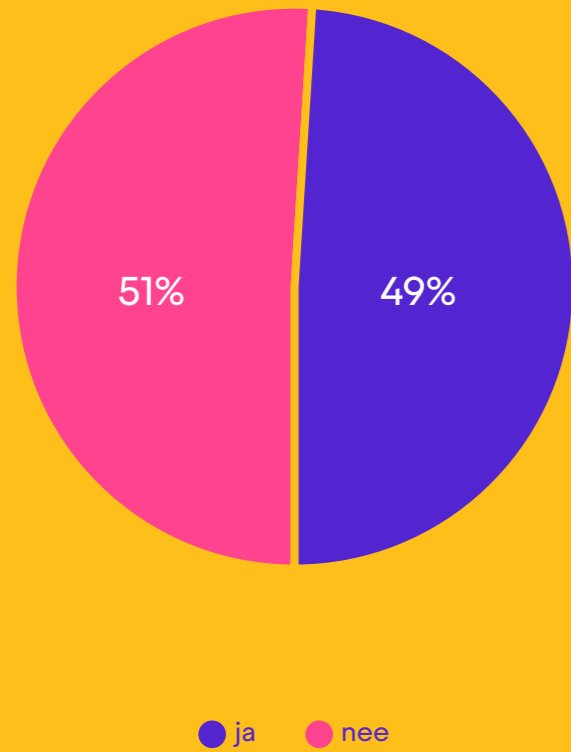
59

De minister belast met openbare netheid

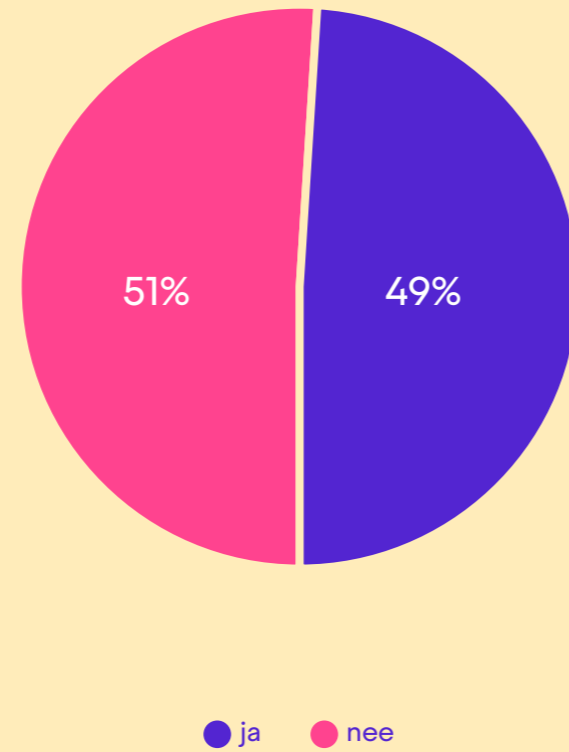
54

0 200 400 600 800 1000 1200

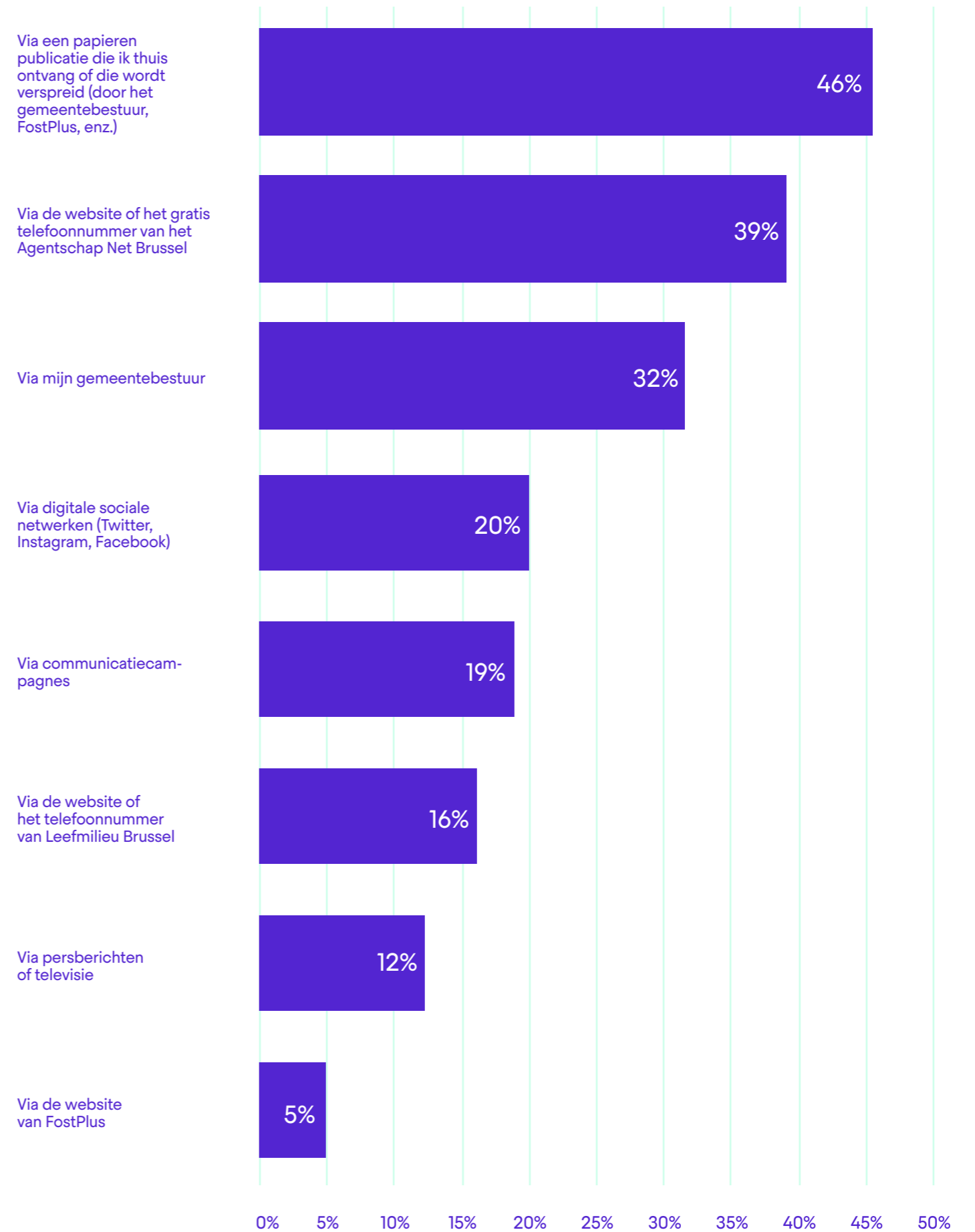
Hebt u ooit een probleem met de openbare netheid gemeld?

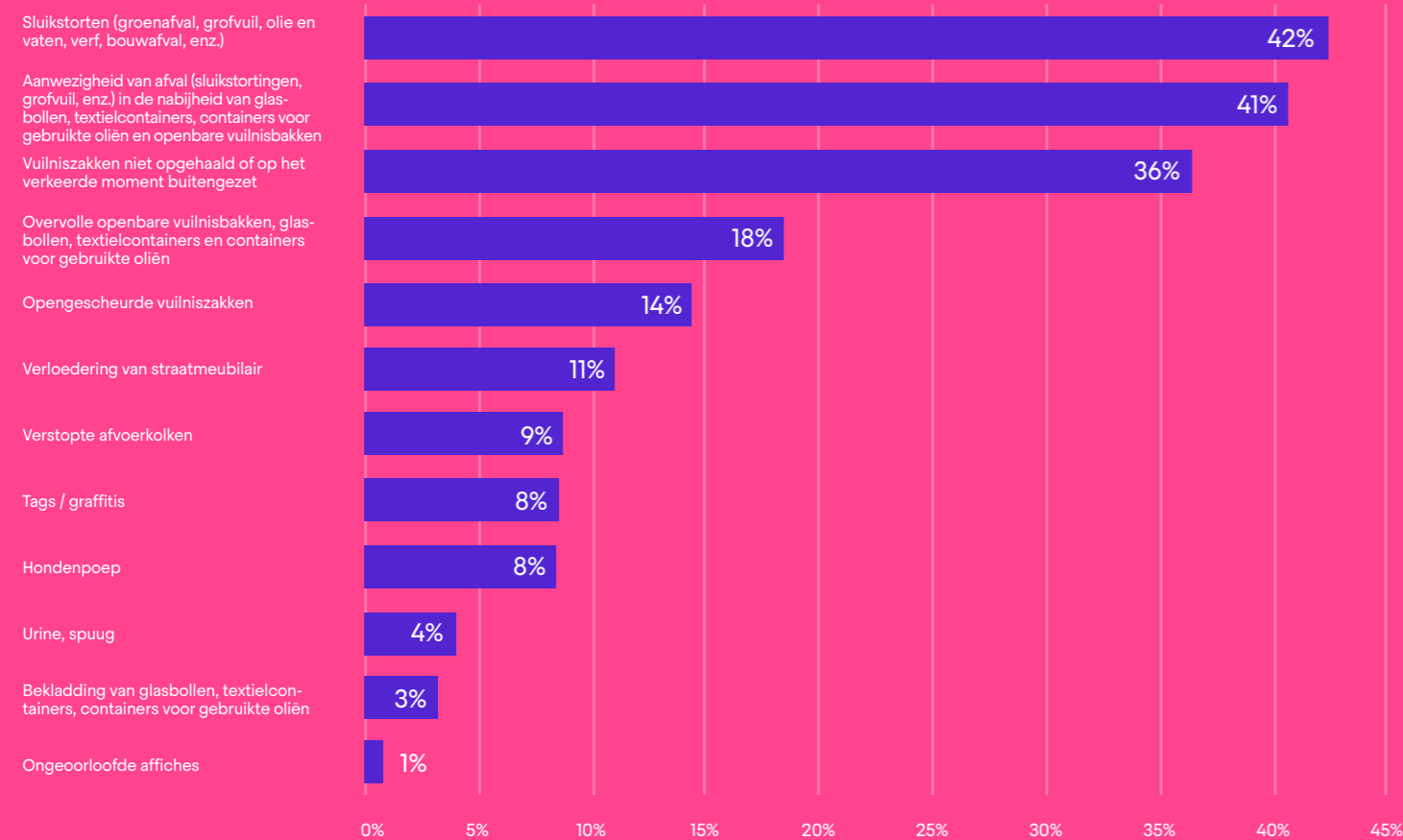
Tevredenheid over de follow-up van een melding

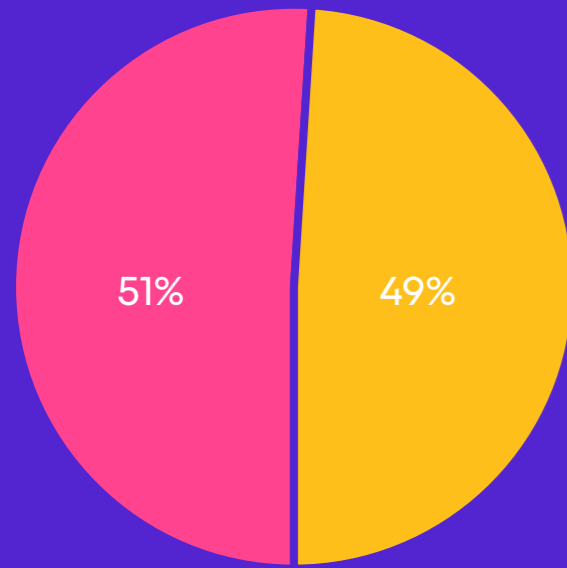
Wat zijn voor u de belangrijkste kanalen om informatie te verkrijgen over uw huishoudelijk afvalbeheer?

Zo ja, van welke aard? (Meerdere antwoorden mogelijk)

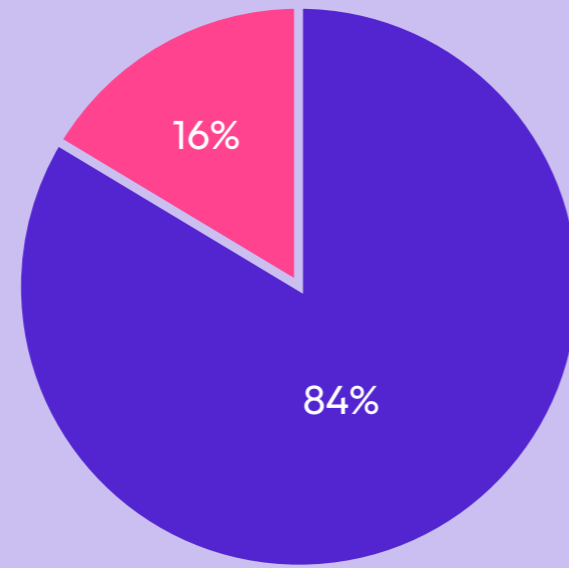

Kennis van de Proxy Chimik-diensten

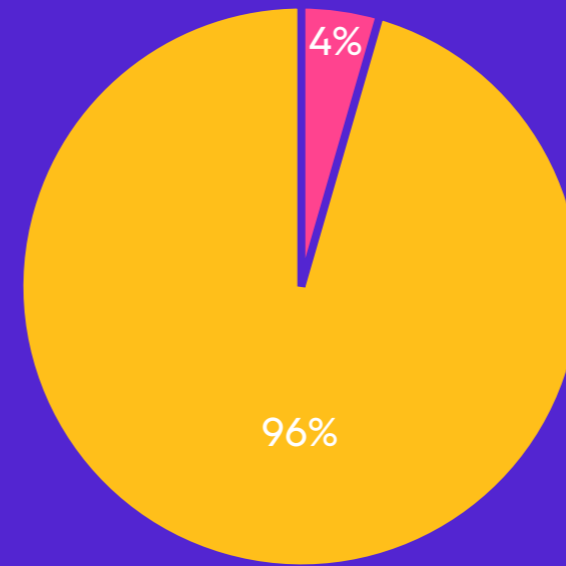
● ja ● nee

Kennis van de ophaaldienst aan huis voor grofvuil

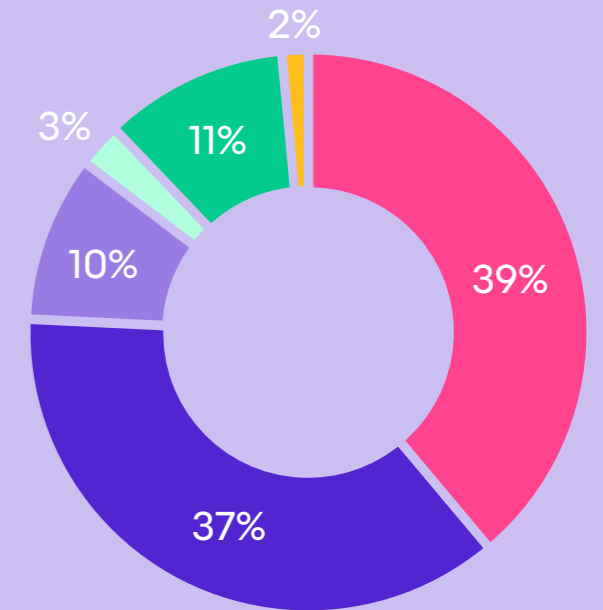
● ja ● nee

Hebt u ooit uw klein verpakkings- of consumptieafval in de openbare ruimte weggegooid?

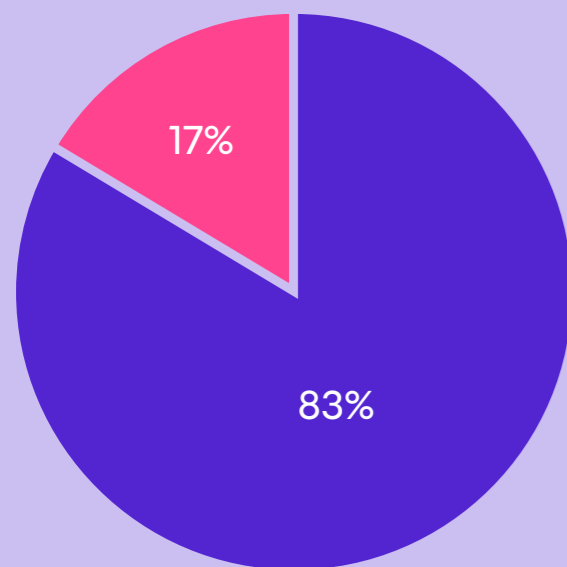
● ja ● nee

Zo ja, waarom deed u dat?

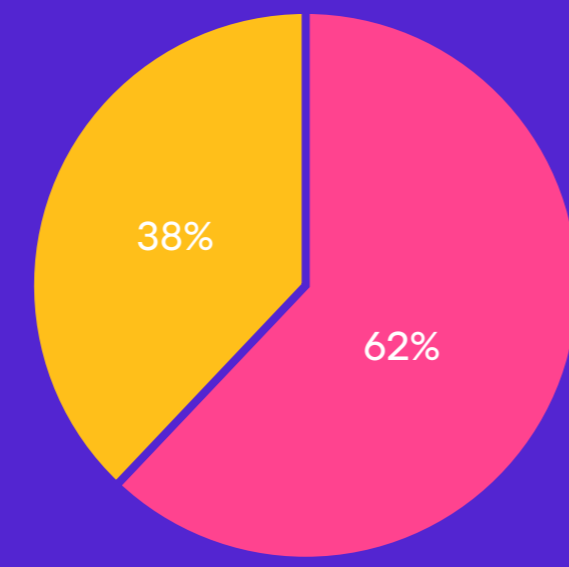
- De openbare vuilnisbak was vol
- Geen openbare vuilnisbak in de buurt
- De vuilniszak thuis zou te erg stinken
- Er wordt personeel betaald om de openbare ruimte schoon te houden
- Het terrein lag al bezaaid met vuil en afval
- Dit lijkt me niet zo ernstig stinken

Kennis van de Recypark-diensten

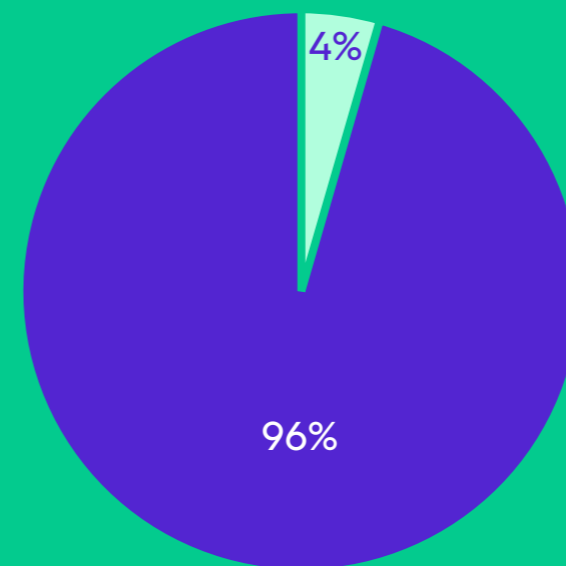
● ja ● nee

Kennis van de mobiele containerparken

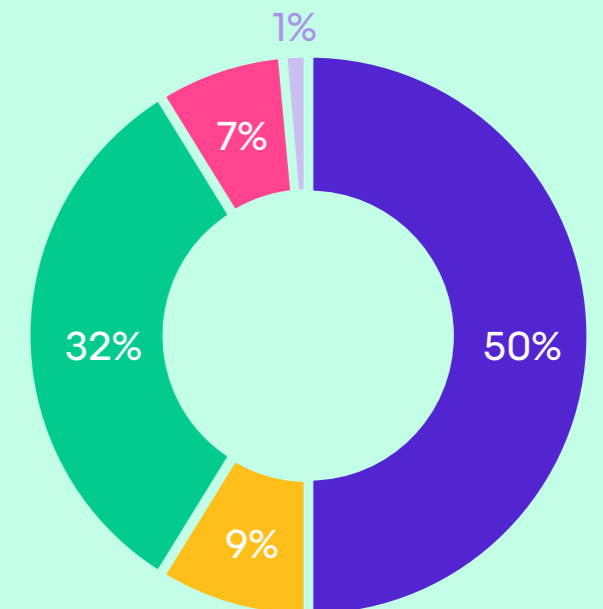
● ja ● nee

Hebt u zich al eens ontdaan van uw grofvuil (koelkast, matrassen, planken, enz.) door ze in de openbare ruimte te storten?

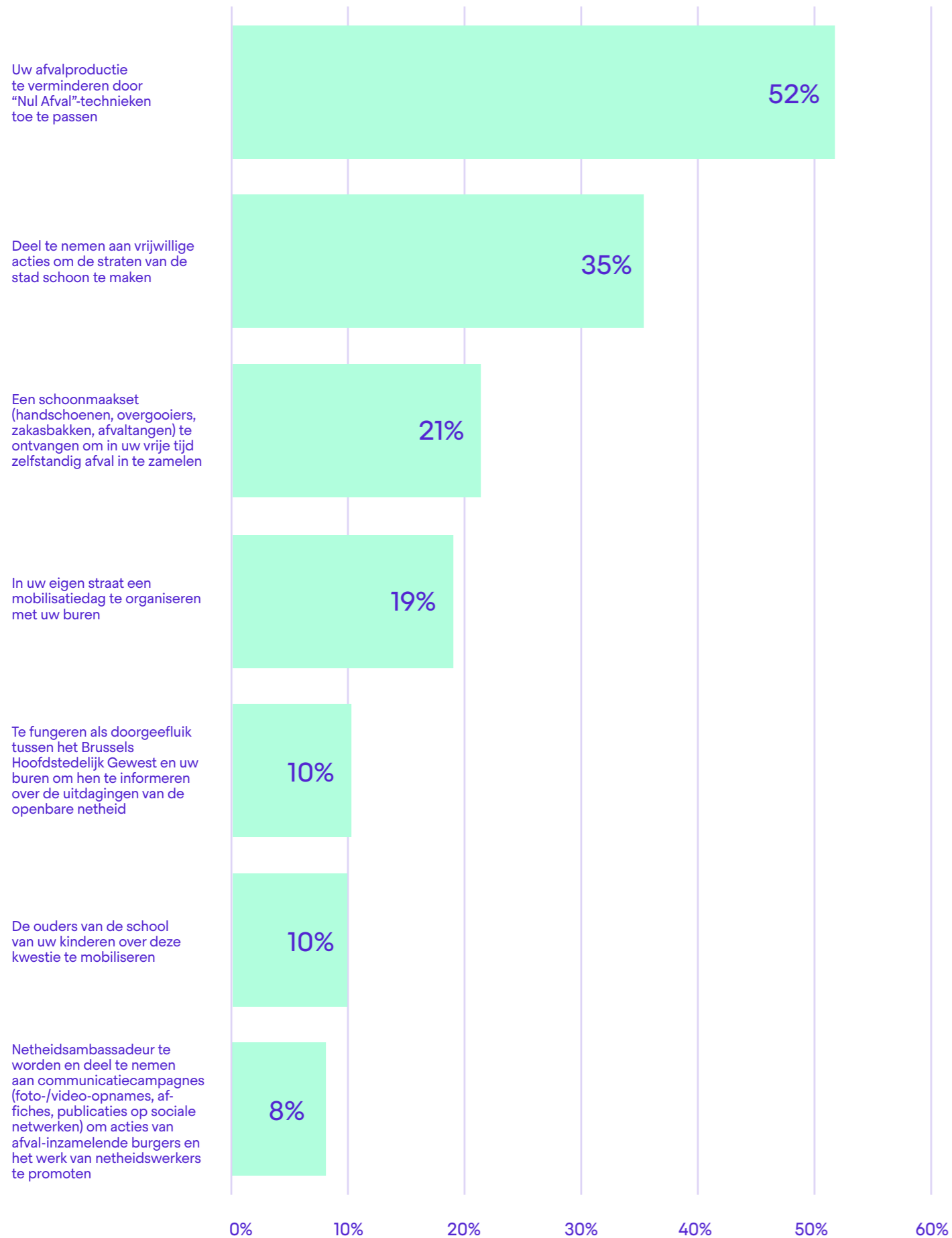
● ja ● nee

Opgegeven redenen voor het sluijkstorten van grofvuil

- Ik weet niet hoe ik me van dit soort afval kan ontdoen (grovuul, koelkasten, matrassen, bouwafval, planken, olie, enz.)
- Ik heb geen vervoermiddel om naar het recyclingpark (Recypark) te gaan
- Ik heb geen tijd om deze voorwerpen naar het recyclingpark (Recypark) te brengen
- Er wordt personeel betaald om de openbare ruimte schoon te houden
- Ik denk dat deze voorwerpen kunnen hergebruikt door mensen die ze nodig hebben

Wat burgerbetrokkenheid betreft, zou u bereid zijn om:

BIJLAGE 7

Resultaten van de burgerfora

De fora waren vooral bedoeld om de aanbevelingen van burgers een klankbord te geven wanneer die de strategie voor stedelijke netheid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest nuttig zouden kunnen aanvullen.

SAMENVATTING VAN DE BIJDRAGEN VAN DE BURGERS

Hoe kan de netheid van trottoirs worden verbeterd?

AANBEVELINGEN VAN DE BURGERS VOOR DE RUBRIEK "GEBRUIKERS"

> 31 PUNTEN

- * Meer collectieve projecten organiseren om sociale cohesie te bevorderen (openbare ruimten, gemeenschappelijke plaatsen) (80)
- * Instellen van een gemeenschapsdienst voor schoonmaak (70)
- * Optreden tegen openbaar vuil om ook privé vuil terug te dringen (70)
- * Straatreiniging door burens bevorderen (60)

11 TOT 30 PUNTEN

- * "Aanstekelijke netheid": voorbeeldfunctie en initiatief aanmoedigen (30)
- * Sterke bewustmaking tegen hondenuitwerping via een vergunning om een hond te bezitten (20)

0 TOT 10 PUNTEN

- * Goed gedrag onder de aandacht brengen (10)
- * Meer schoonmaakacties door burgers organiseren (10)
- * De inzameling van hondenuitwerping aanmoedigen door een specifieke "tang" te ontwerpen (10)
- * Meer collectieve compostering voorzien (0)
- * Betere informatie voor de ophaal van grofvuil (0)

AANBEVELINGEN VAN BURGERS VOOR DE RUBRIEK "OVERHEIDSINSTANTIES EN -DIENSTEN"

> 31 PUNTEN

- * Ondersteuning en promotie van collectieve burgerprojecten voor sociale cohesie (openbare

- ruimten, gemeenschappelijke plaatsen) (200)
- * Versterking van de bewustmaking rond netheid (85)
- * Invoering van "slimme" vuilnisbakken die waarschuwen wanneer ze vol of defect zijn (80)
- * De frequentie van de ophaal in winkelstraten verhogen (75)
- * Instellen van schoonmaaktaakstraffen (100)
- * Betere communicatie over de bestaande diensten (waaronder de Fix My Street-toepassing) en over de wettelijke verplichtingen van iedere burger (50)
- * Het aantal en de efficiëntie van de containerparken verhogen (50)
- * Groenvoorzieningen in parken opfrissen zodat mensen ze gaan respecteren (45)
- * De privé sector verplichten om statiegeld te voorzien voor plastic flessen en blikjes (40)
- * Voorstellen om de stammen van bomen door de burgers te laten versieren (adoptie van bomen, bloemen) (35)

11 TOT 30 PUNTEN

- * Meer schoonmaakwerkers voorzien (30)
- * Meer repressie tegen sigarettenpeuken, kauwgom, spuug en klein afval (10)
- * Onderhoud van de trottoirs (20)
- * Meer afvalsorteerbakken en asbakken plaatsen op drukbezochte plaatsen: bushaltes, winkelcentra (15)

0 TOT 10 PUNTEN

- * Camera's plaatsen op sluikestortplaatsen (10)
- * Meer hondentoiletten installeren (10)
- * De uitlening van afvalinzamelingsmateriaal vergemakkelijken (10)
- * Opzetten van communicatiecampagnes - acties via de media bekend maken (TV, radio, kranten, bewustmaking op invloedrijke plaatsen) (0)
- * Onderzoek naar de haalbaarheid van inzameling in containers (chip) (0)
- * Vrijwillige afgiftepunten ontwikkelen (0)
- * Verplichte ondergrondse containers in woningbouwprojecten (0)
- * Zakasbakken uitdelen
- * Transparante communicatie over de verdeling van de budgetten (waar het geld naartoe gaat) (0)
- * Betere machines aanschaffen om de trottoirs te reinigen (0)
- * De burgers informeren over de rol van de

- openbare en de privé sector in de netheid (0)
- * Zorgen voor controle door de burger op belangenconflicten tussen lobby's en het netheidsbeleid (0)
- * Een leuke manier bedenken om afval te sorteren (0)
- * Een gemakkelijker contact voorzien om te informeren over de aanwezigheid van sluikestortingen (0)
- * Vaste locaties voor grofvuil aanwijzen (0)
- * Kleinere oranje vuilniszakken voorzien voor alleenstaande mensen, en ook containers (0)
- * Flatgebouwen dwingen om oranje zakken aan te bieden (0)

AANBEVELINGEN VAN DE BURGERS VOOR DE RUBRIEK "PRIVÉ SECTOR"

> 31 PUNTEN

- * Netwerken van detailhandelaars ontwikkelen om een systeem van retourverpakkingen op gang te brengen (vermindering van afval) (65)
- * Winkeliers moeten schoonmaken (lekkende vuilniszakken die trottoirs vervuilen) (60)
- * HORECA aansprakelijk maken voor sigarettenpeuken (50)

11 TOT 30 PUNTEN

- * Bedrijven responsabiliseren (producenten van afval = betalers van illegale vuilstort) (30)
- * Asbakken voorzien nabij gebouwen (30)

0 TOT 10 PUNTEN

- * Een korting bieden op drankjes als een klant met een fles/drinkfles komt (fastfood) (10)
- * Toepassing van terugwinningssystemen voor afval bij grote werkzaamheden (0)

Hoe verminder je sluikestorten rond glasbollen?

AANBEVELINGEN VAN DE BURGERS VOOR DE RUBRIEK "GEBRUIKERS"

> 31 PUNTEN

- * De syndicus van flatgebouwen of bedrijfsgebouwen erbij betrekken (110)
- * Gebruik maken van contactpunten en verenigingsnetwerken (kerk, moskee, verenigingen, sportclubs, enz.) (45)

11 TOT 30 PUNTEN

- * Bewoners aanzetten hun trottoirs schoon te maken (25)
- * Boomstammen versieren met meer

- bodembeplanting (25)
- * Buurtcomités betrekken bij bewustmaking en samenwerking met lokale overheden (25)
- * Deelnemen aan de actie "adopteer een boom in uw straat" (20)

0 TOT 10 PUNTEN

- * Bewustmakingsactiviteiten organiseren in scholen (workshops, wandelingen op straat met de kinderen) (0)

AANBEVELINGEN VAN BURGERS VOOR DE RUBRIEK "OVERHEIDSINSTANTIES EN -DIENSTEN"

> 31 PUNTEN

- * Het aantal en de efficiëntie van lokale recyparken verhogen: de verschillen tussen gemeenten verkleinen (alle afval aanvaarden) (145)
- * Een taakstraf opleggen aan degenen die schade hebben veroorzaakt (130)
- * De verschillende glasbollen op één plaats centraliseren (95)
- * Controleren of het netwerk van glasbollen voldoende dicht is; glasbollen plaatsen in druk bezochte gebieden om sociale controle mogelijk te maken (75)
- * Het gebied rond de glasbollen beter uitrusten, bijvoorbeeld met bakken voor ongesorteerd afval (55)
- * Mobiele recyclingparken vaker laten langskomen en deze in de "centra" plaatsen, voor een betere toegankelijkheid (50)
- * "Intelligente" glasbollen installeren die aangeven wanneer ze vol zijn, zodat ze snel kunnen worden leeggemaakt (50)
- * Glasbollen vaker leegmaken en er een telefoonnummer/QR-code/... op vermelden zodat burgers kunnen melden wanneer een glasbol vol is (50)
- * Camera's plaatsen rond de glasbollen (nummerplaatidentificatie) (50)
- * Bedrijven verbaliseren (50)

11 TOT 30 PUNTEN

- * Dagen van maatschappelijk belang opleggen (eens om de drie maanden) en niet uitsluitend rond openbare netheid (30)
- * Burgers beter informeren over wat er met recycling gebeurt (25)
- * Meer samenwerking met burgers en actoren in de wijken (25)
- * "Ophaaldag" team buildings organiseren voor het personeel van administraties (25)
- * Programma's organiseren rond de adoptie van bomen door gemeenten (25)
- * De bruggen in de buurt van het Noordstation, en ook andere wijken rond stations en

- ondergrondse doorgangen net houden (20)
- * Statiegeld heffen op glazen verpakkingen en flessen (20)
- * Informatie synthetiseren en vereenvoudigen met behulp van beelden (bv. via infofiches die naar de burgers worden gestuurd) (20)
- * Via de gemeenten samenwerkingsverbanden tussen scholen en milieuverenigingen tot stand brengen (20)

0 TOT 10 PUNTEN

- * Communicatietools verbeteren (bv. onlinekaart waarop staat waar de dichtstbijzijnde glasbollen zich bevinden) (5)
- * Organiseren van huis-aan-huis inzameling van speciaal afval (10)
- * Meer beampten inzetten voor netheid en bekeuringen (0)
- * Meer onder groenvoorzieningen begraven glasbollen (0)
- * Organisatie van verplichte informatiedagen in de gemeenten voor alle nieuwe inwoners van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (0)
- * Goede praktijken via affiches aanmoedigen (0)
- * Overeenkomsten tussen de openbare en de privé sector (installatie van glasbollen op de parkings van supermarkten) (0)
- * Meer middelen voor vaststellende agenten (meer agenten) (0)
- * Vaststellende agenten, burgemeester en schepenen belast met openbare netheid bewust maken voor hun verantwoordelijkheden (0)
- * Sneller reageren op vragen voor 3 m³ (planning)
- * Organiseren van gemeentelijke burgerfora (0)
- * Een apparaat installeren met een gesproken waarschuwing wanneer een camera een sluikstort detecteert

AANBEVELINGEN VAN DE BURGERS VOOR DE RUBRIEK "PRIVÉ SECTOR"

> 31 PUNTEN

- * /

11 TOT 30 PUNTEN

- * Deelnemen en zich houden aan de regels voor afvalsortering via verschillend gekleurde zakken (30)
- * Onderworpen zijn aan contractverplichting met Net Brussel of met een privé of openbare dienstverlener voor het sorteren en beheren van afval (25)
- * Het trottoir en de omgeving van het terras schoonmaken (15)

0 TOT 10 PUNTEN

- * Voordat een handelszaak wordt geopend, moet in de opleiding een module over openbare netheid en verantwoordelijkheden worden voorzien (0)
- * Statiegeld verplicht maken voor blikjes (Canal it up! burgerpetitie) (0)

Hoe kunnen we de winkelstraten schoner maken?

AANBEVELINGEN VAN DE BURGERS VOOR DE RUBRIEK "GEBRUIKERS"

> 31 PUNTEN

- * Wijkcomités oprichten en er handelaars bij betrekken
- * Meer vuilnisbakken en asbakken rond winkels plaatsen

11 TOT 30 PUNTEN

- * De klanten beter informeren om te voorkomen dat zij hun afval bij dat van de handelaars gooien

0 TOT 10 PUNTEN

- * Klanten voorlichten om verspreiding van afval te voorkomen
- * Winkelwijken door burgers laten verfraaien

AANBEVELINGEN VAN BURGERS VOOR DE RUBRIEK "OVERHEIDSINSTANTIES EN -DIENSTEN"

> 31 PUNTEN

- * Nudges (duwtje in de rug) gebruiken om beter gedrag te sturen (bv. voetafdrukken in de richting van vuilnisbakken)
- * Aanpassing van de handelscontracten aan het soort handelszaak en toepassing van het beginsel "de vervuiler betaalt" (heffing volgens het gewicht van het afval).
- * De activiteit van het ANB naar handelaars toe scheiden van degene die zich tot het publiek richt
- * De samenwerking tussen overheidsdiensten versterken om de repressieve dimensie te versterken
- * Handelaars verplichten hun afval naar behoren te sorteren

11 TOT 30 PUNTEN

- * Schoonmaakteams versterken om regelmatig openbare vuilnisbakken en asbakken leeg te

maken

- * Fiscale prikkels voorstellen om handelaars aan te zetten de openbare ruimte te verfraaien
- * Regelmatige controles bij handelaars organiseren om mogelijke fouten te voorkomen

0 TOT 10 PUNTEN

- * In andere landen goede praktijken verzamelen bestemd om handelaars te mobiliseren voor stedelijke netheid en deze voorstellen aan de Brusselse handelaars
- * Winkeliers bewust maken dankzij een folder met alle te volgen richtlijnen
- * Aanpassing van de schoonmaakploegen volgens het niveau van netheid van de winkelzones.
- * Een milieupolitie voor het Gewest oprichten
- * De goede praktijken van verenigingen bevorderen (bijvoorbeeld: terugwinning van organisch afval van winkeliers om er compost van te maken)
- * Creëren van vrijwillige afgiftepunten uitsluitend voor winkelfafval (gepersonaliseerde badges)
- * Voorzien in exemplarische sancties in geval van systematische weigering om de voorschriften na te leven (aanzienlijke boetes, administratieve sluiting, enz.).

AANBEVELINGEN VAN DE BURGERS VOOR DE RUBRIEK "PRIVÉ SECTOR"

> 31 PUNTEN

- * Handelaars aansprakelijk stellen voor het afval van hun klanten
- * Versterken van de discipline wat betreft de vuilnisbakken van handelaars (naleving van de voorschriften)
- * Meer vuilnisbakken en asbakken plaatsen voor bepaalde winkels (cafés, fastfoodzaken, enz.) en ze beter zichtbaar maken (fluorescerende kleuren, logo, enz.).
- * Een kanaal creëren voor de terugwinning van plastic kleeftaarten
- * Winkeliers bestraffen die hun uitstalraam en trottoir niet onderhouden
- * Meer geschikte infrastructuur ontwikkelen om handelaars te helpen hun afval beter te beheren

11 TOT 30 PUNTEN

- * De opkomst van nieuwe, milieuvriendelijkere verpakkingen aanmoedigen.
- * Samenwerken met handelaarsverenigingen om gemeenschappelijke netheidsvoorschriften op te stellen
- * Toezien op de naleving van de voorschriften (inachtneming van de uren waarop vuilnisbakken op het trottoir mogen worden gezet, sortering van de verschillende fracties...), controles verrichten en desnoods een bekeuring geven

- * Controle van commerciële contracten

0 TOT 10 PUNTEN

- * In eenzelfde winkelstraat herbruikbare (en/of retourneerbare) verpakkingen promoten om een domino-effect te ontwikkelen

Hoe kan opvoeding worden aangepast om een verantwoordelijker gedrag op het gebied van stadsnetheid te verkrijgen?

AANBEVELINGEN VAN DE BURGERS VOOR DE RUBRIEK "GEBRUIKERS"

> 31 PUNTEN

- * Een preventiestrategie toepassen door de sleutelactoren (jongeren, ouders, nieuwkomers, recidivisten, winkeliers) correct te benaderen.
- * Gezamenlijke composteringsinitiatieven in openbare en privé ruimten bevorderen en begeleiden
- * Vrijwillige sorteerambassadeurs mobiliseren in buurtcomités om de burgers bewust te maken.
- * Eén keer per jaar een "dag van de netheid" invoeren, gekoppeld aan de dag van de sociale cohesie in de wijken
- * Een constructieve en meer educatieve vorm van repressie aanmoedigen

11 TOT 30 PUNTEN

- * Buurtcomités aanmoedigen om burgerfora te organiseren die over stadsnetheid discussiëren en lokale burgerinitiatieven ontwikkelen.

0 TOT 10 PUNTEN

- * Buurtwerkers (mentors) opleiden om de oorzaken van onreinheid bij onwaardige burgers te begrijpen.
- * Lokale teams oprichten om op ludieke wijze (op z'n Brussels) de aandacht te vestigen op stadsnetheid
- * Initiatieven creëren en via de media bekendmaken om de afvalproductie van bepaalde bedrijven aan te klagen

AANBEVELINGEN VAN BURGERS VOOR DE RUBRIEK "OVERHEIDSINSTANTIES EN -DIENSTEN".

> 31 PUNTEN

- * Bestaande toepassingen zoals Fix My Street, Give Action, Click ... promoten
- * Lokale netheidsinstanties een meer menselijke dimensie geven en ze uitrusten met documenten bestemd voor de gebruikers
- * De mogelijkheid bieden om een boete te ruilen voor een bewustmakingsdag (bezoek aan een verbrandingsoven, een sorteercentrum, begeleiding van schoonmaakpersoneel, enz.)
- * Inburgeringscursussen invoeren voor volwassen immigranten die minder dan vijf jaar in het land zijn en deze cursussen verplicht maken in het schoolprogramma van kinderen
- * Een of twee keer per jaar een activiteit in scholen organiseren (bezoek aan een verbrandingsoven, een sorteercentrum, begeleiding van schoonmaakpersoneel, enz.)
- * Een mediacampagne opzetten om goede huishoudelijke praktijken en de mensen die ze toepassen in de kijker te zetten
- * De institutionele communicatiestrategie veranderen door afval 'cool' en positief te maken (recyclingresultaten).
- * Meer communicatie op sociale netwerken door influencers te mobiliseren.
- * Meer gebruik maken van de gemeentelijke media (gemeentelijke nieuwsbrieven, affiches, evenementen op openbare plaatsen, aanwezigheid bij evenementen, enz.)
- * Lokale initiatieven (buurtverenigingen) financieel ondersteunen en op grotere schaal promoten

11 TOT 30 PUNTEN

- * Kinderen gericht aansporen met specifieke 'duwtjes in de rug' (geluidssignaal op vuilbakken in scholen, bv. "dank u" of "papier hier")
- * Organiseren van bezoeken aan de verbrandingsoven door het ANB
- * Burgeracties opzetten voor meer zichtbaarheid van de schoonmaakactiviteiten
- * Kwalitatieve documentatie aanbieden (ANB)
- * De rol van de straatvegers herzien zodat zij deelnemen aan de bewustmakingsstrategie. En die mensen waarderen in deze nieuwe taak.
- * Statiegeld op blikjes en glas verplicht maken
- * De mainstream media responsabiliseren, aangezien zij een belangrijke rol kunnen spelen
- * Dialoog tussen de drie gewesten om de prijs van vuilniszakken en het bedrag van de boetes te standaardiseren
- * Schoolkinderen meenemen om de schoonmakers op het terrein te ontmoeten en hun uitrusting te testen
- * De menselijke middelen versterken om de opvoeding van de bevolking te verbeteren

- * Leukere vuilnisbakken installeren
- * Beloning aanmoedigen ("klik" een afval = lokale munt)

0 TOT 10 PUNTEN

- * De redenen voor onwaardig gedrag begrijpen en aangepaste oplossingen voorstellen
- * Meer burgerfora organiseren die gericht zijn op deelnemers (tieners, 3e leeftijd...).
- * Verhoging van het aantal controles op het terrein
- * Een gradatie van boetes instellen, volgens recidive

AANBEVELINGEN VAN DE BURGERS VOOR DE RUBRIEK "PRIVÉ SECTOR"

> 31 PUNTEN

- * Een "netheidslabel" voor de privé sector creëren met na te leven specificaties. De winnaars zouden het label mogen uithangen
- * De economische actoren "verplichten" om in samenwerking met de overheid en plaatselijke verenigingen drie dagen te organiseren om mensen bewust te maken voor afvalbeheer
- * Innovatie in nieuwe verpakkingen stimuleren
- * Bewustmaking in drukbezochte gebieden (moskeeën, kerken, voetbalstadions, bars, bedrijven...) en influencers inschakelen om meer ruchtbaarheid te geven aan de initiatieven.

11 TOT 30 PUNTEN

- * Een hoofdstuk "netheid" (in een speelse vorm) opnemen in de opleidingsmodule "preventie en veiligheid" van werknemers in bedrijven
- * Aan winkeliers voorstellen een sticker op hun raam te plakken met de tekst "Ik ben afvalbewust".

0 TOT 10 PUNTEN

- * Traceerbaarheid van de verpakkingen voorzien om producenten (bedrijven) te identificeren in geval van onaanvaardbaar gedrag
- * Verpakkingsproducenten belasten volgens het beginsel dat de vervuiler betaalt
- * Invoering van fiscale instrumenten ter ondersteuning van verenigingen die zich inzetten voor bewustmaking rond afvalbeheer

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat het publiek de voornaamste actoren van de stedelijke netheid beter kent? Welke communicatiestrategie hebben we hiervoor nodig? Welke communicatiemiddelen zetten we in? Hoe zetten we de verschillende actoren voor het voetlicht?

Enkele denkplaatjes die burgers voorstelden:

- * Netheid is het actieterrein met meerdere actoren; vandaar het belang om te bepalen wie wat doet
- * Eenmaal per jaar een open dag organiseren om de verschillende netheidsberoepen op alle niveaus te ontdekken / 1 informatiedag
- * Eens per jaar, via een publicatie, een portret schetsen van de verschillende netheidsberoepen (cross-disciplinair werk belichten);
- * Vraag: moeten er zoveel actoren betrokken blijven bij de netheid → onduidelijkheid? Moeten de diensten worden gereorganiseerd?
- * Zorgen voor een gemeenschappelijk IT-systeem voor alle klachten:
  - Herinnering aan het bestaan van de app "Fix My Street", die alle spelers op het grondgebied opsomt, de klachten registreert en ze naar de juiste overheidsdiensten stuurt;
  - Herinnering aan het bestaan van het "Osiris" platform, dat alle informatie centraliseert en zodoende aan alle betrokken partijen (aanvragers, gemeenten, politiezones, regionale directie voor de coördinatie van bouwterreinen) bijna in real time een totaalbeeld geeft van de toegestane wegbezettingen en vergunningsaanvragen;
  - Bestaande instrumenten onder de aandacht brengen en promoten;
  - Organisatie van een bewustmakingsdag over het gebruik van de applicatie, voor 17/18-jarige leerlingen;

OPGELET: reactievermogen achteraf nodig om in te gaan op verzoeken: een slagkracht om geconstateerde onhebbelijkheden op te lossen;

- * Alle informatie verzamelen op één website → informatie moet worden gecentraliseerd;
- * Het aantal personen (gemeentelijke of gewestelijke arbeiders/ploegleiders) verhogen dat milieu-onhebbelijkheden kan bekeuren en die mensen meer zichtbaarheid op straat geven dankzij een uniform, bijvoorbeeld;
- * Ervoor zorgen dat de gesubsidieerde plaatselijke verenigingen de burgers informeren over netheid en zodoende bewustmaking bevorderen. Een toegewezen subsidie moet gepaard gaan met een verplichting tot burgereducatie om wijkbewoners te informeren en bewust te maken.

Ter afsluiting van de debatten werden de burgers uitgenodigd om hun mening te geven over de onderwerpen die niet tijdens de fora werden besproken en die wel nuttig konden zijn voor de gewestelijke overheden.

Hieronder volgen de belangrijkste punten die tijdens de plenaire bespreking naar voren kwamen:

- * We moeten netheid als een geheel beschouwen: "Wat geeft een stad een net uitzicht?", "Hoe maken we de stad mooier?". We zouden al kunnen beginnen met de verwijdering van stickers op de palen en betonblokken die ten tijde van de terreuraanvallen werden geplaatst;
- * Het probleem van spuwen op straat aanpakken door de ouders bewust te maken van de normen die in België gelden;
- * Een deel van het publiek kan niet wordt bereikt: "Hoe voorkomen we onhebbelijk gedrag en het toverstokeffect van de systematische opruiming van sluikstorten?"
- * Werken aan de organisatie van de Recyparks (te lange wachtrijen, geweigerd afval, overschrijding van het toegestane quotum → "Het afval komt niet in de Recyparks terecht hoewel de mensen bereid waren het daar naartoe te brengen");
- * Oprichting van een milieupolitie (kan een beter imago, meer erkenning en legitimiteit genieten dan gemeentelijk of gewestelijk schoonmaakpersoneel –en dus meer invloed hebben op de verbetering van de leefomgeving);
- * Bewustmaking voor ieders verantwoordelijkheden (bv. politiereglement). De burgers moeten ook het initiatief nemen om zich te informeren – zij hebben ook plichten;
- * Een strategie ontwikkelen om het onderwerp afval aantrekkelijker te maken;
- * De dialoog met de burgers voortzetten, o.a. door bijeenkomsten in de wijken te organiseren;
- * De verantwoordelijkheid van de verschillende actoren versterken door de integratie van grote "commerciële"/afvalproducerende economische groepen → doelstelling: een algemene responsabilisering.

Verantwoordelijke uitgever

Netheid Brussel –
Frédéric Fontaine
Broquevillelaan 12,
B-1150 Brussel

Schrijven uitgevoerd onder supervisie van

Kathlyn Jaminon -
Projectmanager –
Stedelijke Netheid Strategie

Foto's

Netheid Brussel @arp-gan
SPRB – Brussel Mobiliteit @
Françoise Walthéry - rouge indigo
www.fwalt.be
Yvonnice Coomans de Brachène
www.ycdb.be

Graphics

Geproduceerd in het kader van
de strategie voor stedelijke
netheid clean.brussels (2022)

Lay-out

Vo-Citizen - SIGN

Brengen
Brussel
schoner,
dus
duurzaam